

SELMA LAGERLÖFOVÁ:

LEGENDY O KRISTU.

DLA NEMECKÉHO TEXTU
HENRY BOCK-NEUMANNOVEJ
PRELOŽIL S AUTORKINÝM DOVOLENÍM

JÁN ŠIMKOVIC.

68

1929.

Tlačou a nákladom Daniela Pažického na Myjave.

1. Svätá noc.

Keď som bola päťročná, pocítila som veľký žiaľ. — Nepamätám sa, že by som kedy bola mala väčší. —

Bolo to vtedy, keď zomrela moja stará matka. — Do toho času deň po dni sedávala vo svojej izbe na pohovke a rozprávala poviedky. —

Ja si to už inakšie ani predstaviť neviem, ako že stará matka tam sedávala a od rána do večera len rozprávala a rozprávala a my deti sme pri nej sedeli a poslúchali. — Bol to rozkošný život a nebolo detí, ktoré by sa boly tak dobre maly ako my. — Viacej ani neviem o starej matke. — Len na to sa viem rozpamätať, že mala pekné, ako sneh biele vlasy, — že chodila po dome s nahnutým chrbtom a že vždy plietla punčochy. —

A ešte sa viem rozpamätať, že vždy, keď rozprávala poviedku, položila ruku na moju hlavu a povedala: „A toto všetko je taká pravda, ako že ja teba vidím a ty mňa vidíš.“

Pri tom mi prichodí na pamäť, že vedela spievať piesne, — ale to sa neprihodilo každý deň. — Jedna z takýchto ľudových piesní bola o istom rytierovi a morskej panne a každý jej verš sa končil refrainom: „Buráca víchor ľadový na morských vlnách v diaľ.“ — A pamätám sa ešte i na malú modlitbičku, ktorej ma naučila, a prichodí mi na um i jeden verš žalmu. Na všetky poviestky, ktoré mi rozprávala, mám len kraťušku rozpomienku. Len na jednu — jedinú poviestku sa tak dobre pamätám, že by som ju za ňou vedela rozprávať, — je to krátka rozprávka o Ježiškovom narodení.

Hľa, to je temer všetko, čo viem o babičke, vyjmúc jedno, na čo sa najlepšie rozpomínam, a to je bolestná túžba, ktorú som pocítila za ňou, keď sa rozlúčila s nami. — Pamätám sa na ráno, ktorého jej pohovka v kúte izby stála prázdna a ako sa nám videlo nepochopiteľným, že by sa hodiny toho dňa vôbec mohli skončiť. Na toto sa dobre pamätám a toho nikdy nezabudnem.

A pamätám sa, ako nás, deti, pojali, aby sme šli pobožkať ruku mrtvej starej matke — Bály sme sa, ale niekto nám povedal, že je to posledný raz, keď sa ešte môžeme poďakovať starej matke za všetky radosti, ktoré nám kedy pripravila. —

A pamätám sa ešte na to, ako všetky tieto poviestky a piesne — schované do dlhej čiernej rakvi — boli odvezené z domu a nikdy sa už domov nevrátili. — Pamätám, že sa nám vtedy zo života niečo nenahraditeľne ztratilo. — Tak bolo, ako keby sa bola zavrela pred nami brána celého, rozkošného, báječného sveta, do ktorého sme predtým svobodne vchádzaly a vychádzaly. — Teraz už tu nebol nikto, čo by nám bol túto bránu otváral. —

Pamätám sa, že sme sa — my deti — pomaly naučily baviť a žiť s bábkami a hračkami, ako žijú iné deti a bolo nám asi tak, ako by sme byly babyčky vôbec nepostrádaly, alebo ako by sme sa byly na ňu vôbec nerozpamätúvaly. —

Ale až dnes, po štyridsiatic rokoch, ako tu sedím a sbieram tieto legendy o Ježiškovi, ktoré som na ďalekom východe počula, — rodí sa pomaly v mojom duchu táto malá historka o Ježiškovom narodení, ktorú rozprávala moja stará matka. — A dostávam chuť rozprávať ju ešte raz a vradiť ju do sbierky týchto rozprávok. —

• • •

Bolo to vo vianočný deň, keď všetci domáci mimo mňa a babyčky odišli do chrámu Božieho. Mne sa vidí, že sme ostaly doma len my dve. Nemohly sme odísť s ostatnými, lebo jedna z nás bola primladá, druhá pristará a my obe sme byly veľmi smutné, že sme nemohly ísť na roráty a vidieť svetlo vianoč-

ných sviec. — A ako sme tak sedely samotné, opustené, začala babička rozprávať.

Bol raz istý muž, ktorý vyšiel do tmavej noci, aby doniesol domov niečo žeravého uhlia. — Išiel od chalúčky k chalúčke a klopal na každé dvere. — „Pomôžte mi, ľudia, ak ste z Boha!“ volal — „moja žena porodila dieťa a treba mi rozložiť oheň, aby sa dieťaťko zohrialo.“ —

Ale noc bola tmavá, ľudia spali tvrdo, nikto mu neodpovedal.

Milý človek len šiel a šiel ďalej. Konečne zbadal veľmi ďaleko jasnú žiaru ohňa; putoval len ďalej v tom smere a vidí, že oheň horí v širom poli. Krdeľ bielych oviec leží, podriemkavajúc v kruhu a starý valach sedí pri nich a stráži.

Ako človek, ktorý si chcel zaopatriť pahraby, — prichádza k ovciam, vidí, že traja veľkí psi ležia pri valachových nohách. Ako sa blížil, skočili všetci traja otvárajúc tlamy, ako keby chceli zabrechať, ale nebolo počuť nijakého hlasu. — Milý chlap vidí, ako sa im srst' na chrbte ježí, vidí, že ich ostré zuby belajú sa v žiare ohňa, vidí ako sa naň rútia. — Cíti, ako sa jeden zahryznuť do nohy, ako druhý chmatnuť ho za ruku a tretí mu skočil za hrtanom, — ale zvuky a zuby, keď ho psi chceli uhryznúť, neposlúchly a milý človek neutrpel rany. —

Pravda, chcel ísť ďalej, aby doniesol, čoho potreboval. — Ale ovce ležaly tak husto stiesnené, že nemohol pokročiť napred; kráčal tedy človek bližšie

k ohňu po chrboch oviec, ale nijaká sa nezobudila, ani nepohla. —

Až posiaľ mohla babička rozprávať nerušene, ale ja som sa nevedela už zdržať, aby som jej neprerušila: „Prečo mu neublížili, babička?“ „To hneď zvieš,“ povedala babička a rozprávala ďalej.

Keď tento človek došiel až k vatre, valach otvorí oči. — Bol to starý prchký človek, — nie priateľský, ale tvrdý voči ľuďom. — Ako videl, že sa blíži cudzí človek, siahnul po dlhej, končitej žrdke, ktorú mával v ruke, keď pásaval ovce a hodil ju na prichodiaceho človeka. Oštep letel frndžiac rovno naňho, ale prv, ako by ho sraziť mohol, uhnul na bok a preletel popri ňom do poľa.

Ako stará matka toto povedala, pretrhla som ju v reči a spýtala som sa ešte raz: „Babička, prečo nechcel kyj udrieť toho chlapa?“ Lenže babička sa veľmi nestarala o moju otázku, ale pokračovala v rozprávke.

Teraz sa ten človek blížil k pastierovi a hovorí mu: „Človeče, pomôž mi a dovoľ, aby som si mohol vziať niečo pahrary z tvojej vatre. — Moja žena práve porodila dieťa a je mi naklást ohňa, aby sa ona a dieťa zohrialy.“ —

Pastier by mu bol najradšej odoprel, ale si pomyslel, — že ani jeho psi nemohli tomuto človeku poškodiť, ani ovce sa k vôli nemu nerozbehaly a že ani oštep nechcel ho povaliť. — I bolo mu nejako úzko okolo srdca a neodvážil sa odprieť jeho prosbu. — „Naber si, koľko chceš!“ odpovedal mu.

Ale oheň už temer celkom doháral, — ani polienka, ani halúzky, ani raždinky nebolo, len veľká hrba pahrapy tu ležala a cudzinec nemal ani lopaty, ani vedra, ani hrnca, aby mohol si odnieť červenej žeravej pahrapy. —

Keď to pastier videl, prihovoric sa znova: „Vezmi si, koľko potrebuješ!“ a tešilo ho, že človek nebude môcť nabrat si pahrapy a odnieť ju.

Ale milý človek sa zohnul, — shrnul obnaženými rukami žeravé uhlie z popola a zakrúcal ho do svojho plášťa a všetko odniesol, ako keby to boli bývaly jablká, alebo orechy.

Ale tu som pretrhla rozprávku starej matky po tretí raz: Babička, prečože uhlie nechcelo popáliť človeka?“

„To sa ešte dozvieš“, povedala babička a rozprávala ďalej. —

Keď toto všetko videl pastier, ktorý bol taký zlý a taký prchký, udivený sa spýtal sám seba: „Čože toto môže byť za noc, keď ani psi nehryzú, ani ovce sa neľakajú, ani oštep neraní, ani oheň nepáli?“ Zavolať cudzinca a povie mu: „Čože je to za noc a ako je to, že ti všetko preukazuje milosrdenstvo?“

I odpovedá mu človek: „To ti ja povedať neviem, keď toho sám neuhádneš“, a chcel ísť ďalej svojou cestou, aby čím skorej nakládol ohňa, žeby sa mohla zohriať jeho žena s dietatom.

Ale pastier si smyslel, že cudzinca nespustí s očí prv, lež by zvedel, čo by to všetko znamenalo?

— Vstal, šiel za ním, kým došiel ta, kde cudzinec býval. —

A tu vidí, že ten človek nemal ani len vlastnej chalúpky, aby v nej mohol bývať, ale že jeho žena a dieťaťko ležia v jaskyni, kde byly len holé kamené steny. — A pastier si myslí, že to chudobné nevinné dieťaťko v jaskyni môže prestydnúť, zomrieť a a hoci bol človek tvrdého srdca, dotkla sa ho táto bieda a rozmýšľal, ako by spomohol tomuto dieťaťku. — Sňal tedy svoje cedidlo s pliec, rozviazal ho a vyňal z neho mäkkú barančiu kožtičku, dal ju cudzincovi a vraví, aby do nej uložil dieťaťko. —

Ale náhle dokázal, že aj on vie byť milosrdným, otvorily sa mu oči a videl, čoho predtým nezbadal a počul, proti čomu byly predtým zavreté jeho uši. —

Videl, že stojí v postriedku stiesneného húfu malých anjelikov so striebornými krýdlami a každý anjeličik držal harfu, alebo gitaru a všetci spievajú: „Narodil sa nám Spasiteľ, ktorý vysvobodí ľud od hriechov jeho!“

Teraz porozumel, prečo v túto noc ešte aj nerozumné tvory, ba i neživotné veci byly také radostné, že nikomu neublížily. —

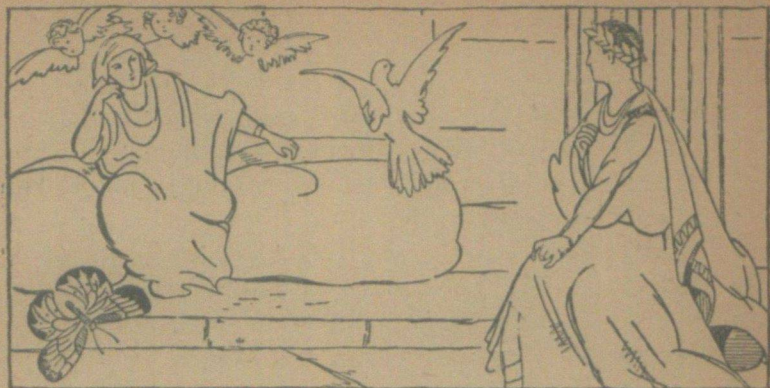
A nielen okolo pastierov boli anjeli, všade ich bolo vidieť. Sedeli v jaskyni a sedeli vonku, na horách, aj popod oblohou nebeskou lietali sem a tam. — Išli, putujúc vo veľkých húfoch po cestách a keď prechodili, pristali a pozreli na dieťaťko v jaskyni.

Plesanie a radosť, spev a jasot na všetky strany... a pastier všetko videl v tmavej noci, v ktorej pred-

tým nič nepobabal. — Premožený radostou padnul na kolená a oslavoval Pána Boha.

A keď babička došla potiaľto, vzdýchla si a povedala: „Ale čo videl pastier, to by sme mohli vidieť aj my, lebo anjeli lietajú v každú vianočnú noc pod nebeskou oblohou, keby sme ich len mohli poznať. —

A potom položila babička ruku na moje temeno a povedala: „Toto si zachovaj, lebo toto všetko je taká pravda, ako že ja teba vidím a ty mňa vidíš. Nezáleží na sviečkach a na lampách, ani na slnci a na mesiaci, — ale čo je potrebné, je jediné to, aby sme mali pravý zrak, vidieť slávu večného Boha.“ —

2. Cisárovo zjavenie.

Bolo to v čase, keď cisárom v Ríme bol Augustus a kráľom v Jeruzaleme Herodes. — Vtedy sa stalo, že sa rozprestrela nad zemou veľmi významná a svätá noc. — Bola najtemnejšia noc, akú kedy zažil svet. Bolo možné myslieť, že sa celá zem prepadá do jakejsi obrovskej pivnice. — Nebolo rozoznať zem od vody a nebolo možné vyznať sa na najznámejších cestách. A nemohlo byť inakšie, lebo žiaden papršlek svetla nezasvietil s neba na zem. — Všetky hviezdčky sa utiahly do príbytkov — a prívetivý mesiačik odvrátil tvár od zeme. —

A práve tak veľká bola aj tichosť, ako tma. — Rieky zastavily svoje prúdy, žiaden vetrik sa nepohnul, ba ešte aj listie osiky sa prestalo triasť. Keby bol kto sostúpil k moru, bol by zbadal, že vlny neobmývaly brehov a keď by bol niekto šiel na púšť,

ani piesok nebol by mu vrždal pod nohami. Všetko bolo ako skamenelé, nikde nebadalo sa nijakého pohybu. — Tráva sa neopovážila rásť, rosa nemohla padať, kvety sa neosmelily vydychovať vôňu. —

Tejto noci dravci nelovili koristi, hadi neštípali, psi neštekali a čo bolo omnoho rozkošnejšie, žiadna z neživotných vecí by sa nebola dala zneuctiť spáchaním nejakého zločinu, ktorým by svätosť tejto noci bola bývala naštrbená. Žiaden pakľúč by nebol otvoril zámku a žiaden nôž by nebol býval v stave preliať krv.

V tejto noci vykročil húfoček ľudí z cisárskeho paláca na Palatíne a pohyboval sa smerom prez forum na Kapitolium. Radní páni mesta boli sa minulého dňa spýtalali cisára, či by sa protivil, keby na posvätnom vrchu Ríma dali postaviť pre neho chrám. — Ale Augustus nevyslovil hneď súhlasu s týmto úmyslom. Nevedel, či by bolo milé bohom, aby mal pri ich oltároch chrám a odpovedal, že chce najprv nočnú obeť priniesť duchu, ktorý je jeho ochrancom, aby vyskúmal vôľu bohov a on to bol, ktorý, — sprevádzaný i niekoľkými svojimi vernými, chystal sa priniesť túto obeť. —

Dal sa tedy Augustus niest v noselniciach, lebo bol starý a vystupovať po vysokých schodoch Kapitoliuma by mu bývalo obťažné. Sám držal klietku s obetnými holubami. — Ani kňazi, ani vojaci, ani radní páni ho nesprevádzali, len jeho najbližší prsia telia. — Nosičia kráčali pred ním tu, aby osvietili cestu a za ním šli otroci, ktorí niesli trojnohý oltár,

nože a všetko ostatné, čo pri obetovaní bolo potrebné.

Keďže sa cisár rozprával veselo so svojimi vernými, nik z pomedzi nich nepozoroval neohraničenej nemoty a tichosti tejto noci, len keď vystúpili na najvyššiu terasu Kapituliuma, na ktorom bol vyhliadnutý prázdny priestor pre jeho nový chrám, pocítili, že ich očakáva niečo mimoriadneho. —

Nebola táto noc podobná žiadnej z jej sestier, lebo pútnici zbadali hore na strmine skaly zvláštny, zriedkavý zjav. — Z počiatku mysleli, že vidia praveký, zakrpatelý, olivový peň, potom sa im videlo, že sa sem presídlila z chrámu Juppiterovho nejaká prastará socha, konečne sa im tak videlo, že zjavom môže byť jedine stará Sibylla. —

Nikdy nevideli niečo tak staré, zvetralé, obrovské. Táto vekami vetchá ženská postava účinkovala na nich hrozne. Nebyt prítomného cisára, boli by spásu hľadali v úteku, aby sa doma skryli na svoje lúžka. — „To je tá“, šepkali medzi sebou, „ktorá počíta viac rokov, ako je pieskových zŕn na morskom pobreží jej vlasti.“ Prečože práve v túto noc vyšla zo svojej jaskyne? Čože bude zvestovať cisárovi a ríši ona, ktorá svoje proroctvá píše na listie stromov a vie, že vietor jej orákula zanesie tam, kam sú určené? —

Zmocnila sa ich taká hrúza, že by boli všetci klesli na kolená a udreli čelá o zem, keby sa bola Sibylla čo len máličko pohla. — Ale sedela ako bez života. — Sedela na samom kraji skaly, tienila si o-

či rukou a meravo hľadela do noci, ako keby bola vystúpila na skalú, chcejúc ostrejšie pozorovať niečo, čo sa deje vo veľkej vzdialenosti. — Tak tam sedela. —

Práve teraz zbadal cisár a jeho celý sprievod, aká hrúza tam zvládla všetko. — Nikdo nevidel nič, ani na piad pred sebou. Aká tichosť, aká nevyzpytateľná nemota na všetky strany! — Nebolo počuť ani len tupý žblnkot vody Tibera. — Povetrie tlačilo dych až do zadusenía, studený pot sadal na tváre, — meravo, bez vlády ovisaly ruky, všetko cítilo, že nastáva niečo hrozného. —

No nikto nechcel prezradiť svoj strach, všetci uistovali cisára, že je toto všetko dobrým znamením, lebo celá príroda zastavila dych, aby vítala nového boha. —

Hľa, napomínajú cisára, aby urychlil obeť a hovoria, že stará Sibylla iste preto vyšla z úkrytu, aby pozdravila jeho ochranného ducha. — Ale v skutočnosti bola stará Sibylla tak zaujatá istým zjavením, že nezbadala ani príchodu cisára Augusta na Kapitolum. Jej duch bol v ďalekom kraji, tam, tak sa jej videlo, putovala širokou púšťou, jej nohy sa dotýkaly neprestajne prekážok, ktoré ona pokladala za malé chopky. Zohla sa k zemi a makala rukami. — Nie, neboly to chopce, ale ovce. — Putovala pomedzi veľkými křdľami driemajúcich oviec. —

Teraz zbadala pastierske ohne, horely upostred poľa a ona hľadá k nim chodník.

Pastieri poľhali okolo spiacich oviec a pri nich na zemi bolo vidieť dlhé končité oštepý, ktorými bránievali krdle oviec proti divým dravcom. Ale čiže tamtie malé zvieratká s iskriacimi očami a chlpatými chvostami, ktoré sa plazia k ovciam, nie sú šakaly? A pastieri jednako nehádzu po nich oštepov, psi spia ticho, ovce sa nerozutekaly a dravci príľahli k ľuďom, aby si pri nich odpočinuli.

Toto všetko videla Sibylla, ale nevedela nič o tom, čo sa jej dialo za chrptom, na vrchu Kapitolia. Nevedela nič o tom, že tam bol pripravený oltár, zapálený oheň, roztrúsený temian a že cisár vzal z klietky holubicu, aby ju obetoval. Ale jeho ruky boli také bez vlády, že nemaly sily zadržať holubicu. Vysvobodila sa jediným vzmachom krýdel, zdvihla sa a zmizla v nočnej tme.

Keď sa toto stalo, dvorania plní nedôvery pozreli na starú Sibyllu, nazdali sa, že je ona príčinou nezdaru pri obeti.

Či mohli vedieť, ako sa Sibylla domnieva, že stojí pri pahrade pastierov a že počúva jemné zvuky, ktoré sa chvejú vzduchom tichej noci? — Počula ich, ako si uvedomila, že sa nevznášaly zo zeme, no ozývaly sa z oblakov. — Konečne zdvihla hlavu a hľa, vidí jasné skvejúce sa bytosti, ako sa mihajú ve tme. — Boly to húfy malých anjelov, ktorí milo spievajú a akoby niečo hľadajú poletovali sem a tam ponad širokú rovinu.

Kým Sibylla poslúchala anjelský spev, pripravoval sa cisár k novej obeti. — Umyl si ruky, očistil

oltár a kázal, aby mu dali druhú holubicu. Ale hoci sa všemožne namáhal, aby ju pevne držal, vykĺzlo sa sladké telo holubice z jeho ruky a vták sa vzniesol do nepriehľadnej tmavej noci. —

Hrúza sa zmocnila cisára, — pred prázdny m oltárom klesnul na kolená a modlil sa k svojmu ochranému duchu. Modlil sa za silu, aby mohol odvrátiť všetko nešťastie, aké — zdá sa — noc predpovedá.

Sibylla ani z toho nezbadala nič. — Celou dušou naslúchala anjelskému spevu, ktorý čo ďalej, to silnejšie zavznieval. — Konečne zavznel tak mocne, že sa zobudili aj pastieri. Opreli sa na svoje lakte a videli húfy anjelov, bielych ako striebro, ako v dlhých vlniacich sa kruhoch, podobných stehujúcemu sa vtáctvu, vznášajú sa vysoko v tme oblohy. Jedni mali lútne aj husle v rukách, iní citary a harfy a ich spev sa ozýval tak veselo, ako detský smiech a tak bezstarostne, ako spev škovránkov. — Ako to pastieri počuli, hneď vstali, aby sa vybrali do mestečka v horách, v ktorom bývali, aby tam rozprávali o tomto zázraku. —

Potácali sa vopred úzkou zatáčajúcou sa pešinkou a stará Sibylla ich nasledovala v myšlienkach. — Razom sa vyjasnilo nad horou, v postriedku nad ňou sa plameňom rozžiarila hviezda a mestečko na temene hory sa zaskvelo striebrom v lesku hviezd. Všetky vznášajúce sa húfy anjelov sa rozletely rovnako tomu mestu a pastieri prisporili kroky temer k behu. Keď došli do mestečka, videli, že sa anjeli shromaždili nad nízkym ovčíncom so slamenou strechou

a s holými kamennými, chatrnými stenami. Niektorí z anjelíkov sadli na slamenú strechu, alebo na holú kamennú stenu, iní poletovali na perutiach sem a tam. — Ale vysokó nad nimi bol vzduch osvietený ich skvejúcimi sa perutami. —

Vo chvíli, v ktorej sa rozžiarila hviezda nad mestom na hore a prebudila sa celá príroda, ani mužom na vrchu Kapitolia nemohla uniknúť táto rýchla zmena. Pocítili, že ich ovievajú príjemne ostré vetriky. Príjemne prúdily okolo nich. Tiber žblnkotal, hviezdy sa zajasaly, stromy zaševaly, sviece sa rozžiarily a mesiac stál vysoko na nebi a osvetľoval svet. A z výšin oblakov sa spustily dve holubice a sadly na plecيا cisárovi. —

Keď sa stal tento div, zdvihnul sa cisár Augustus hrde a radostne. Ale jeho dôverní, jeho otroci padli na kolená a zvolali: „Ave caesar! Tvoj duch ochranca dal ti teraz odpoveď. Ty si ten boh, ktorému sa treba klaňať na Kapitoliуме!“

A tieto poklony, ktoré prinášali cisárovi oduševňovaní mužovia, — ozývaly sa tak mohutne, že ich počula stará Sibylla. Prebrala sa z videnia, vstala s miesta na pokraji skalnej strminy a blížila sa k ľudu. Tak sa videlo, akoby tmavý oblak dvíhal sa z hlbokkej priepasti a hrozil srútiť sa s vrcholu skalísk. — Hrozne vyzerala stará Sibylla v svojej starobytnosti. Strapaté vlasy visely v zamotaných pásmach okolo jej hlavy. Kĺby údov boly neforemné, spotvorené a žltošedá koža, tvrdá ako kôra stromu, vráskou pri vráske obvíňa telo. Ale mohutne a úctu vzbudzujú

kráča k cisárovi. Jednou rukou sovrela jeho zápästie, druhou ukazuje na ďaleký východ: „Pozri!“ rozkazuje mu. A cisár zdvihne obrvy a hľadá dolu.

Ďaleký priestor sa rozvíja pred jeho zrakom a jeho pohľad preniká do ďalekého východu. — Vidí chudobný ovčinec, pod kolmou kamennou stenou, v ktorého otvorených dverách kľáči niekoľko pastierov. V ovčinci vidí mladú matku; kľáči pri malom dietatku, ktoré leží na sväzku slamy na zemi. —

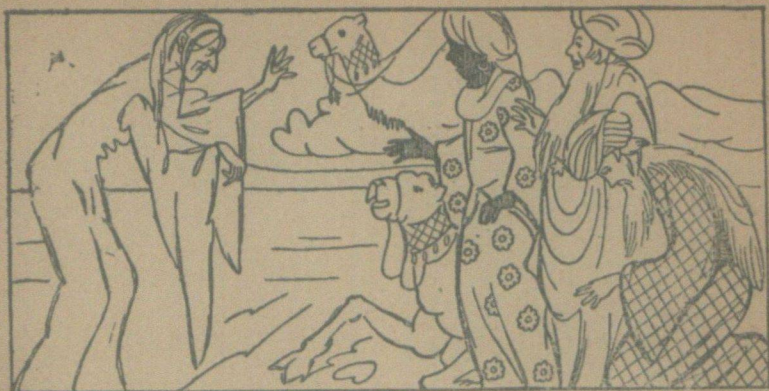
„Ave caesar“, prerečie Sibylla s potupným smiechom. „Tam leží ten Boh, ktorého budú vzývať na vrchu Kapitolium!“

I odstúpil cisár od nej, ako od pozbavenej rozumu.

Ale teraz sostúpil na Sibyllu mohutný dar prorocký. Jej divé oči počaly sa jasat, jej ramená sa sopály k nebesiam, jej hlas sa zmenil, ako by už nebol jej hlasom a prijal zvuk a silu, že by ho bolo bývalo možno počuť po celom okršleku zemskom a povedala slová, ktoré — tak sa videlo, ako by bola čítala hore v hviezdach: „Na výške Kapitolium budú vzývať obyvatelia sveta Krista, alebo Antikrista, ale nie slabého, smrteľného človeka!“

Keď takto prehovorila, prešla popri strachom strnulých mužoch pomaly s vrchu dolu a zmizla.

Ale Augustus vydal nasledujúceho dňa prísny zákaz staväť na vrchu Kapitolium jemu zasvätený chrám, — a na miesto neho sriadil tam sanctuarium pre narodeného Božieho Syna a pomenoval ho Ara-coeli (nebeský oltár).

3. Studňa mudrcov.

Do starobylej zeme Judskej dostavila sa veľká Suchota; plná trpkosti kráčala po uschnutom vôsti a zažltnutej tráve.

Bol letný čas, slnce pánilo na nezatienené vrcholce hôr, najtichší vetrik sbúril husté oblaky vápenného prachu so šedivobielej zeme. — Čriedy dobytky sa hromadily v dolinách okolo vyschnutých potokov.

Suchota putovala krajinou. Putovala k jazerám Šalamúnovým a vzdychajúc presvedčila sa, že tieto skrývaly medzi skalnými brehami ešte veľké množstvo vody. Potom prešla dolu k chýrnej studnici Dávidovej pri Betleheme a i tam našla vodu. Vlečným krokom išla ďalej hradskou cestou, ktorá viedla z Betlehema do Jeruzalema. Keď už prekonala polovicu cesty, zazrela „Studňu mudrcov“, ktorá bola tesno pri kraji cesty a zbadala, že i tá už skoro vyschne.

I sadla Suchota na srub vytesaný z kameňa a nahliadla do studne. —

Lesklé zrkadlo vody, ktoré ináče bolo viditeľné blízko otvoru pod srubom, opadlo hlboko a od bahna a špiny bolo mutné a nečisté.

Ako studňa poznala v svojom temnom zrkadle opálenú tvár Suchoty, ozvala sa žblnkotom hrúzy.

„Som zvedavá, kedy Ti už raz bude koniec“, — hovorí Suchota. „Tam dolu v hĺbinách nenajdeš veru žily, ktorá by prišla a dodala ti nového života. A vďaka Bohu dva-tri mesiace nemôže byť o daždi ani reči.“

„Môžeš už byť uspokojená“, vzdychla studňa, „mne už nič nespomôže, iba ak by ma nejaká žila z raja vedená krmila“.

„Tak ta neopustím, kým nebude všetkému koniec“, hovorí Suchota. Poznala jasne, že táto stará studňa už skoro vyschne a chcela sa dožiť ešte radosti, aby ju videla, ako hynie s každou kvapkou vody. —

Sadla si uspokojená na srub studne a počúvala s rozkošou, ako studňa v hĺbinách stene; a spôsobilo jej veľký pôžitok, keď videla, že sa k studni blížili pútnici, ktorí vedro dolu spustili a vytiahli ho len s niekoľkými kvapkami mutnej vody.

Tak sa minul celý deň a keď tma prikryla zem, pozrela Suchota ešte raz dolu do studne. Ešte sa tam zablýsklo málo vody. „Ja zostanem ešte tu prez noc“, zvolala. „Len sa neponáhľaj veľmi. Keď sa vy-

jasní natoľko, že budem môcť tvoje dno vidieť, vtedy už iste bude po tebe.“

Suchota sa skrčila na pokrove studne, kým sa rozprestrela nad Judstvom horúca noc, ktorá priniesla ešte ťažšie, nemilosrdnejšie muky ako deň. Psi skučali, zavýjali neprestajne, smädný dobytok a osli im odpovedali z horúcich maštál. Keď sa aj s časom na čas pohnul vietor, nedoniesol iste ochladenia, ale bol horúci a dusný, ako dych nejakej hroznej spiacej ozruty. —

Ale hviezdy sa jagaly najskvostnejším leskom a malý žiariaci nový mesiac rozlieval krásne, modrozelené svetlo po šedivých vrchoch. A v tomto svetle mesiaca vidí Suchota veľkú karavanu, ako vystupuje na vrch, na ktorom je vykopaná „Studňa mudrcov.“

Suchota hľadá na dlhý rad karavany a teší sa znova pri pomyslení na všetok smäd, ktorý túto studňu hľadá, — a nenajde ani kvapky vody na ukojenie. Prišlo také množstvo dobytky a sprievodčích, že by boli vstave vyprázdniť celú studňu, keby aj do vrchu bola plná bývala.

Ale razom mala Suchota pocit, ako keby táto karavana bola mala niečo zvláštneho, príšerného, ako sa tak nocou blížila. Všetky velblúdy sa zjavily razom na samom hrebeni vrchu, ktorý sa tesno dvíhal na obzore. Tak to bolo, ako keby boli rovno z nebe zostupovali. V svetle mesiaca sa i videly omnoho väčšími, ako obyčajné velblúdy a niesly veľmi ľahko ťažké bremená, ktoré im boli naložené.

A predsa len mohla Suchota veriť, že je to všetko púha skutočnosť, lebo videla skutočný obraz zreteľne pred sebou. Veď mohla práve i rozoznať, že najprednejšie tri kusy boly dromedáry, že ich koža bola šedá, lesklá a že ich postroj bol bohatý, šabráky ozdobené strapcami a v sedlách sedeli pekní, vznešení jazdci.

Pred studňou karavana zastala. Dromedáry trojnásobne rýchlym klaknutím uľahly na zem a jazdci sostúpili. Obťažené velblúdy zastaly a zdaly sa v jedinej hromade nepriehľadnou smotaninou pradlhých hrdiel s hrbou vysoko naloženej batožiny.

Traja jazdci na dromedároch prikročili rovno k Suchote a pozdravili ju položiť ruku na čelo a prsá. Videla, že sú oblečení v bielušké šaty a majú obrovské turbány so skvúcou hviezdou, pripevnenou na vrchnom kraji, ktorá sa tak ligotala, ako čo by práve s nebeskej oblohy bola sňatá.

„My ideme z dalekej krajiny“ — hovorí jeden z cudzincov, „a prosíme ťa, aby si nám povedala, či je toto skutočne „Studňa troch mudrcov?“

„Tak ju volajú až do dnešného dňa“, — odpovedá Suchota, — „ale zajtra nebude tu studne, vyschne ešte tejto noci.“

„To viem pochopiť, keď teba tu vidím,“ — hovorí jazdec. — „Ale či je táto studňa jednou zo studní svätých, ktoré nikdy nevysychajú? Odkiaľže by mala meno?“

„Ja viem, že je posvätená,“ — hovorí Suchota — „ale čo na tom? Traja mudrci sú v raji.“

Traja cudzinci pozreli vzájomne na seba a spy-
tujú sa: „Či poznáš históriu tejto starej studne?“

„Ja poznám históriu všetkých studní, prameňov,
potokov a riek,“ — odpovedá Suchota hrdo.

„Tak nám urob radosť a rozpovedz nám ju,“ —
prosia cudzinci. A sadli si okolo starej protivnice
všetkého zdaru a naslúchajú.

Suchota si odkašle a skrčí sa na srube studne,
ako poviedkárka na svoj vysoký stolec, a začne:

„V Gábés, meste v Medii, ktoré leží na hrani-
ci púšte a práve preto sa mi stalo obľúbeným me-
stom, — žili pred mnoho rokmi traja mužovia, kto-
rí boli pre svoju múdrosť chýrni. Ale boli súčasne
i veľmi chudobní, čo bolo tam veľmi zriedkavé, lebo
v Gábés stála všetka múdrosť vysoko v úcte a bo-
la odmieňaná. Ale u týchto troch mužov to sotva bo-
lo možné, lebo jeden z nich už bol veľmi starý, dru-
hý malomocný a tretí čierny neger s napuchnutými
ústami. Ten prvší sa videl ľudu pristarým, ako že
by bol mohol iných vyučovať, druhého sa stránili,
lebo sa báli nakazenia a tretieho nechceli poslúchať,
— lebo si namysleli, že z Aethiopie ešte nikdy nija-
ká múdrosť nevyšla.

Títo traja mudrci uzavreli priateľstvo medzi se-
bou v svojom nešťastí. Vo dne žobrali pred bránou
chrámu a v noci spali na tej istej streche. Tak ma-
li príležitosť aspoň čas si krátiť tým, že spoločne roz-
mýšľali o všetkom, čo bolo podivuhodným a čo na
prihodach a ľuďoch pozorovali.

V jednu noc, ako spali pri sebe na streche, ktorá bola zarastená červeným omamujúcim makom, — zobudil sa najstarší a sotva sa poobzeral, zobudil aj ostatných dvoch. — „Pochválená buď naša chudoba, ktorá nás núti spať von na slobodnom,“ — hovorí k nim. „Prebudte sa a zodvihnite zrak svoj k nebesiam.“

„Nuž, čo je pravda, to je pravda,“ — hovorí Suchota hlasom niečo temnejším, — bola toto noc, ktorej nikdy nezabudne, kto ju prežil. Počasie bolo také jasné, že samé nebesá, ktoré sa ináčej podobajú sklepeniu, sa zdaly hlbokými a priehľadnými a akoby morským vlnobitím naplňovanými. Svetlo sa vlnilo sem i tam, hviezdy, videlo sa, plávaly v dohľadnej hĺbke, jedny v postriedku svetelných vln, iné na samom ich povrchu.

Ale vo veľkej diaľke a vysoko hore v povetří videli tí traja mužovia, ako vzniká ľahká tma a táto tma preletela povetřím ako lobda a blížila sa vždy viacej. — Čím viacej sa blížila, tým jasnejšie svietila, ale svietila tak, ako ruže, keď nasádzajú puky. — Lobda vždy viacej a viacej rástla a pomaly puknul jej tmavý obal a svetlo sa z nej v štyroch jasných listoch bleskurýchle vyprúdilo. Keď sa konečne tak hlboko pustily, ako sa najbližšia svietiaci hviezda zastavila, — vtedy tmavé konce obalu zmizly a vinul sa list za listom v skvostnom ružovom svetle, ktoré sa skvelo ako hviezda medzi ostatnými hviezdami. —

Ako toto títo biedni mužovia videli, povedali si v svojej múdrosti, že v túto hodinu sa musel na ze-

mi narodiť mocný kráľ, ktorého moc bude ešte väčšia ako moc Cyrusa alebo Alexandra Veľkého, i usniesli sa medzi sebou:

„Vstaňme, poďme k rodičom narodeného, aby sme im zvestovali, čo sme videli. Možno, že nás obdarujú mešcom zlata, alebo zlatou náramnicou.“

Tedy vzali svoje dlhé pútnické berly a vybrali sa na cestu. Putovali cez mesto, prekročili bránu mesta, — ale tam sa klátili na okamih, lebo sa pred nimi rozprestierala veľká neúrodná púšť, ktorá je ľuďom tak protivná. Teraz videli, že tá nová hviezda osvietila úzkym pásom svetla piesočnatú púšť a za hviezdou, ako svojim vodcom, putovali smele ďalej svojou cestou. —

Celú noc šli širokou piesočnatou púšťou a cestou hovorili o mladom novom narodenom kráľovi, ktorého mienili najst v malej kolíske, ako sa baví s draho-kamami. Krátili si nočné hodiny, hovoriac, ako predstúpia pred jeho otca kráľa a jeho matku kráľovnu a že on bude mocnejší ako sám Šalamún.

Vystatovali sa, že sú od Boha povolání poznať tú hviezdu. Pripomínali si, že rodičia novorodzeniatka nemôžu ich odmeniť menej, ako 20 mešcami zlata. Snáď ich obdarujú tak bohate, že nebudú už nikdy nútení cítiť muky chudobných.

Ja som ležala jako Ívica na púšti a striehla — hovorí Suchota a chcela som sa so všetkými mukami žízne vrhnúť na týchto pocestných, ale mi ušli. Hviezda ich sprevádzala celú noc a keď sa ráno nebo vyjasnilo a všetky ostatné hviezdy zbledly, ostala

hviezda vytrvale stáť na nebi na jednom mieste a svietiť nad púšťou, kým ich doviedla k oáse, kde našli prameň a úrodné stromy. Tam oddýchli si prez deň a len v noci, keď zase videli papršlek hviezdy skviet sa nad púšťou, putovali za ním.

Podľa náhľadu ľudí bolo toto putovanie krásne. Hviezda ich vždy viedla tak, že by nemali hľadu ani žízne. Spreádzala ich popri ostrých bodliakoch, chránila ich pred oslepujúcim slnečným svetlom a žeravým víchrom púšte. Neprestali hovoriť medzi sebou: „Boh nás chráni, požehnáva naše putovanie. My sme jeho poslovia.“

Ale pomaly som ich predsa dostala pod svoju moc, — rozpráva Suchota ďalej. — Srdcia týchto pútnikov za hviezdou sa premenili na také suché púšte, ako boly tie, prez ktoré putovali, boli ľudia neúrodnej vysokomyseľnosti, nešlachetných túžob.

„My sme poslovia Boží“, — opakovali traja pútnici, „otec novorodeniátka nás neobdaruje príbohate, keď nám podaruje zlatom naloženú karavanu.“

Konečne viedla hviezda prez chýrnu riekú Jordán, potom k horám Judským, až v jednu noc zastala pred mestom Betlehemom, ktoré ležalo na okrúhlejšej hore a belelo sa pomedzi olivovými stromy.

Mudrci sa obzreli, kde by videli hrady, opevnené veže, múry a tomu podobné budovy, ktoré patria ku kráľovskému mestu, ale nič podobného nenašli. — A čo bolo ešte horšie, svetlo hviezdy ich nezaviedlo ani len do mesta, ale sa zastavilo pred jaskyňou, v skalách na kraji cesty; tam, ako príjemné sve-

tlo otvorom vkĺzlo do jaskyne, ukázalo sa trom pútnikom dietatko, ako leží a odpočíva v lone svojej matky.

Ale hoci mudrci spozorovali, že svetlo hviezdy ozdobilu hlavu dietata akoby korunou, ostali pred jaskyňou stáť. Nevošli, aby prorokovali malému dietatku hodnosti a kráľovstvá. Odvrátili sa, neprezradiac svoju prítomnosť, utekali nazpät od dietatka a kráčali hore vrchom.

„Či sme my putovali k žobrákom, takým nepatrným, ako sme my sami? — Či nás Boh sem dovedol, aby sme sa mu posmievali a synovi ovčiara hodnosti prorokovali? Toto dieťa nedostane nič vyššieho, ako že bude svoje stáda pást v týchto dolinách.“

Suchota zastala a kývala hlavou, ako by svojim poslucháčom riekla: „Či nemám pravdu?“ Jest moc všeličeho, čo je vyschnutejšie ako púšť, ale nič nie je neúrodnejšie, ako srdce ľudské.“

Traja mudrci ešte nezašli ďaleko, keď sa im začalo pozdávať, že zabľúdili a hviezdy v pravom smere nenasledovali, — pokračovala Suchota — a pozdvihli oči k nebesám, aby našli hviezdu a tak pravú cestu, ale hviezda, ktorú nasledovali od východu slnca, zmizla s neba.

Traja cudzinci sa veľmi zľakli, ich tváre prezradzovaly hlboký bôľ.

Čo sa potom stalo, — začala povestkárka ďalej, — je podľa ľudského súdu veľmi potešiteľné. Toľko je isté, že traja mudrci, náhle nevideli hviezdy, poznali, že zhrešili oproti Bohu. I stalo sa im — pokračuje Suchota, čo sa na zemi v jeseni stáva, keď

sa začínajú veľké dažde, triasli sa od strachu ako pri povíchríci, ich srdcia sa obmäkčily, v ich srdciach klúčilo ako zelená tráva.

Tri dni a tri noci putovali krajinou, aby našli dietatko, ktorému sa mali klaňať, ale hviezda sa im neukázala, blúdili vždy viacej a viacej a ich srdcia sa naplnily starostou a zúfalstvom. Ale v tretiu noc sa vrátili sem ku tejto studni, aby sa napili vody. A Pán Boh im odpustil ich hriech a ako sa nahli ku hladine vody, videli na dne odlesk hviezdy, ktorá ich od východu slnca sem dovedla.

Aj na nebi ju hneď uvideli a ona ich vnove doprevádzala ku jaskyni Betlehemskej, kde kľakli pred dietatkom na kolená a hovorili: „Prinášame Ti zlaté nádoby, kadidlo a vonné veci. Staneš sa najmocnejším kráľom zeme, aký nežil od stvorenia a ktorý žiť bude, až kým zem zahynie.“

Hneď zatým položilo dietatko svoju malú rúčku na ich sklonené hlavy a ako vstali, ajhľa, dalo im dary väčšie a vzácnejšie, ako by im ich kráľ bol darovať mohol. Lebo starý žobrák zas omladnul, málo-mocný ozdravel a čierny neger stal sa pekným bielym mužom. A podanie hovorí, že boli takí slávni, keď sa vrátili do svojej vlasti, že sa každý stal kráľom v svojej domovine.

Suchota zastala v svojej rozprávke a traja cudzinci ju chválili a hovorili: „Ty si dobre podala zprávu.“

„Ale mi je divné,“ hovorí jeden z nich, „že tí traja mudrci nič nevykonali v prospech tejto studne, ktorá im svojho času ukázala hviezdu. Či by tak cel-

kom boli zabudli veľké dobrodenie, ktoré im preukázala?“

„Či sa nemala stať táto studňa na veky trvajúcou?“ hovoril druhý cudzinec — „aby upomínala ľudí na to, že šťastie, ktoré človek na vrchole svojej pýchy ztratí, v hlbokosti svojej pokory zasa najde?“

„Či sú tí zvečnelí horší ako živí?“ — spytuje sa tretí. — „Či vďačnosť vymre v srdci tých, ktorí žijú v raji?“

Ale ako tieto slová odznely, vyskočila Suchota so strašným výkrikom. Poznala cudzincov, pochopila, kto boli títo pútnici a utekala, ako by sa bola zbláznela, aby nemusela hľadiť na to, ako traja mudrci svojich otrokov k studnici volajú a k studnici vedú svoje veľblúdy, obťažené temlovami plnými vody a ako plnili vodou, ktorú čerpali v raji, vyschýňajúcu studňu.

4. Dieťaťko betlehenské.

Pred bránou mesta Betlehema stál na stráži rímsky vojak. Bol oblečený do brnenia, na hlave prílba, na boku krátky meč a držal v ruke krátku kopiu. Celý deň stál temer nepohnute, tak že ľudia mohli myslieť, tento človek je celý zo železa. Obyvatelia mestečka vychádzali a vchádzali bránou, žobráci sedávali v tóni klenutia brány, kupci s ovocím a vínom skladali svoje koše a nádoby na zem ku samému žoldnierovi, ale on sotva pohnul hlavou, aby na nich pozrel.

„Čože mám na vás obdivovať,“ zdalo sa, ako by takto bol chcel hovoriť sám so sebou. „Čože ma do vás? Veď vy len pracujete a prevádzate kupectvo s nádobami oleja a temlovami vína. — Ukážte mi armády vojska, ktoré sa sriaduje, aby udrelo na ne-

priateľa. Ukážte mi prudký nával vojska, keď sa čata jazdy rúti na tlupu pechoty. Ukážte mi mužov udatných, ktorí útokom ženú, aby sliezli múry dobýjaného mesta. Nič iné ako vojna je rozkošou mojich očí. Ja túžim za zvukom medených poľných trúb, za potokami ľudskej krvi.

Blízko brány mesta ležalo rozkošné pole, zarastené samými ľaliami. Každý deň stál legionár pozorujúc toto pole, ale nikdy nepomyslel, aby poznal nevyrovnateľnú krásu týchto kvetov. S časom na čas zbadá, že mimoidúci zastali, aby sa potešili pohľadom na tento kvet ľalíí a vtedy sa zadivil, že pretrhli svoje putovanie, aby si obzreli niečo tak nepatrného: „Títo ľudia nevedia, čo je krása,“ — hovorí sám k sebe.

A ako tak rozmýšľal o tomto všetkom, už nevidel ani zelených polí ani olivových hôr okolo Betlehema, ale sníval o žhavej horúcej púšti v oslnenej Líbii. Vidí on legie vojska, ako tiahnu v dlhej rovnej reťazi prez žltú piesočnatú púšť, kde niet ani chodníčka, ani vtáčka ani letáčka. Nikde niet útulku pred žhavými paprškami slnka, nikde oživujúceho prameňa, nikde nevidno ani konca púšte, ani konca tohto putovania. Videl vojakov, ktorí omdlievajú od hladu a smädu a ďalej sa vlečú klátiacim krokom. Vidí, ako vojak za vojakom klesá na zem, povalený úpalom slnka, — ale napriek tomu všetkému vojsko len napreduje, bez toho aby váhalo, bez toho aby i len pomyslelo opustiť vojvodu a vrátiť sa nazpät. „Hľa, sem pozrite, tu vidíte niečo krásneho,“ — hovorí le-

gionár sám sebe. „Hľa, to je hodné, aby si to obzrel udatný muž.“

Kým takto legionár deň po dni stál na tom istom mieste, mal najlepšiu príležitosť pozorovať pekné deti, ktoré sa ihraly okolo neho. Ale s dietkami sa mu tak povodilo ako s kvetami. Nevedel pochopiť, že by bolo hodné i len pozrieť na ne. „Čo tu len môže rozveseliť človeka,“ myslí sám v sebe, keď videl, ako sa ľudia usmievajú, kým sa prizierajú detským hrám. „Je to predsa len divné, že sa takým darobnostiam vedia tešiť.“

Ale raz legionár, ako stál na stráži pred bránou mesta, zbadal maličkého chlapčeka, ktorý mohol byť asi triročný, ako vyšiel na lúku, aby sa pohral. Bolo to chudobné dieťaťko, ktoré bolo zavinuté do malej jahňačej kožtičky, ako sa samotné zabávalo. Legionár pozoroval nového príchodcu temer bez toho, aby o tom sám bol vedel. Čo mu najsamprv napadlo bolo, že ten malý chlapček bežkal tak ľahúčko poľom, ako by sa bol vznášal ponad drobnú trávu. Ale keď legionár začal s pozornosťou sprevádzať jeho hru, zadivil sa ešte viac . . . „Stavím sa o svoj meč, — hovorí konečne, „toto dieťa tu sa nebaví tak ako ostatní jeho vrstovníci. Čo to len môže byť, čím sa ono baví?“

Dieťaťko sa bavilo v legionárovej blízkosti, tak že tento mohol klúdne pozorovať, čo robí. A spozoroval, že vystrelilo ručičku, aby lapilo včelku, ktorá obťažaná kvetovým pelom, ako obnôžkou, sedela na kraji kveta tak, že sotva bola v stave pohnúť

krýdlami, aby sa sodvihla k letu. Vidí k veľkému svojmu podiveniu, že sa včelka dala lapit bez toho, aby bola urobila najmenší pokus k úteku, alebo aby upotrebila svojho žihadla. Ale ako mladý hrdina skryl včelku do svojej hrsti, beží k múrom mesta, kde sa v rozpuklíne múru usadil bol roj a položil včelku tam. Keď na tento spôsob pomohol včelke jednej, ponáhľal sa ďalej do práce, aby pomohol aj druhej. Tak ho videl legionár celý deň, ako lapal včelke a nosil ich k vlastnému roju.

Ale ten chlapček je vskutku bláznivejší ako ktokoľvek, kto mi dosiaľ na oči prišiel, — mienil legionár. — Ako mu len mohlo napadnúť, aby pomáhal včelám, ktoré by si boly vedely rady i bez jeho pomoci a ktoré ho okrem toho ešte i žihadlami mohli dopichať. Akýže muž môže z neho vyrásť, jestliže ostane pri živote?“

Ale maličký chlapček len prichodil deň po dni, aby sa zabával na lúke a legionár nemohol ináčej, ako prizerať sa jeho zábavkám a ich obdivovať. „Je to podivné — mieni on, — už úplné tri roky stojím pri tejto bráne na stráži a ešte mi nikdy neprišlo niečo také na oči, čo by moju myseľ tak bolo zaujalo, ako toto dieťa.“

Ale legionár nemal naskrze žiadnej radosti z tohto dieťaťa. Práve naopak. Malý chlapček ho upomínal na hrozné proroctvo istého židovského proroka. Za 100 rokov nebude na zemi prelievanie krve, nebude vojny, lebo ľudia budú jeden druhého milovať ako brat brata. Keď tedy legionár aj len pomy-

slel, že by sa niečo takého skutočnosťou stať mohlo, hrúza ho obklopila a on mocnejšie lapil svoju kopiu, ako by hľadal nejakú oporu.

Ako sa tak jedného dňa malý chlapček bavil na tom krásnom poli, medzi kvetami, blížil sa v oblakoch prudký lejak. Náhle chlapček zbadal, akými veľkými boly kvapky, ktoré padaly na útle, bezvládne ľalie, zdalo sa, že sa začína obávať o svojich pekných miláčkov. Ponáhľal sa aspoň k najväčším a najkrajším z pomedzi nich a zohnul zakvitnuté meravé stebľa, tak aby kvapky dažďa lapily len spodnú časť kalíška. A keď bol s jedným stebľom hotový, ponáhľal sa k inému a zohnul i to podobným spôsobom, tak že všetky kalíšky kvetov boli rovnako zohnuté k zemi. A takto vykonal s tretím, štvrtým, kým všetky kvietky ľaliového poľa pred prudkým dažďom neboli ochránené.

Legionár sa musel sám v sebe smiať, keď pozoroval chlapčekovu prácu. „Myslím, že mu tieto ľalie budú málo povďačné za jeho prácu,“ hovorí. Prirodzene, všetky ľaliové stonky sú polámané, veď sa tieto meravé rastliny nedajú takto pozohýňať.

Ale náhle prudký lejak prestal, vidí legionár malého hrdinu, ako beží k ľaliám, aby ich podvíhal a na nesmierne podivenie legionára vyrovnáva dieťatko meravé stonky ľalie jeden za druhým a ukázalo sa, že sa nezlomil a nepoškodil ani jeden. Behal od kveta ku kvetu a všetky zachránené ľalie sa zaskvely v úplnej nádhere.

Pri tomto pohľade pocítil legionár zriedkavú zášť. — „Pováž len“, myslí si, — „toto dieťa, — veď je len nie na uverenie, že si niečo tak nesmyselného začne. Čože za muž vyrastie z neho, keď ani len to nemôže zničiť, aby videl zhynúť kvet Ílie. Čože by sa stalo, keby takýto človek musel do vojny? Akože by sa zachoval, keby dostal rozkaz zapáliť dom so ženami a deťmi, alebo navrtať loď, ktorá je zmietaná vodami, so všetkým mužstvom?“

A tu zas rozpomenul sa na starodávne proroctvo a bázeň sa ho zmocnila, že by predpovedaný čas už bol mohol aj prísť. „Keď sa takéto dieťa narodilo, môže ten hrozný čas snáď celkom blízko byť,“ — tak rozmýšľal.

„Veď už panuje pokoj na celom svete a iste už nesvitne nikdy deň vojny. Odteraz budú mať všetci ľudia takú povahu ako toto dieťa. Budú sa báť človek človeku ublížiť, ba nebudú mať srdce ani len kvietok alebo včelku zničiť. Už sa minul čas hrdinských skutkov. Už nik nebude dobýjať skvelé víťazstvá a žiaden slávny triumfátor nevystúpi na Kapitolum. Nič sa neprihodí, za čím by udatný muž zatúžil.“

A legionár, ktorý ešte vždy dúfal, že sa dožije novej vojny, aby sa skrze hrdinské skutky vyšvihol k moci a bohatstvu, sa tak rozhneval na tohto trojročného chlapčeka, že hrozive vystrel svoju kopiu proti nemu, keď najbližšie prebehnul popred neho.

Ale na najbližší deň neboly to včely ani Ílie, ktorým chlapček chcel pomáhať, ale podujal niečo,

čo sa legionárovi zdalo ešte omnoho neužitočnejším a nevďačnejším.

Svitnul strašne horúci deň a slnečné papršky, ktoré padaly na brnenie a príľbu legionárovu, rozpálily ich tak veľmi, že sa zdalo, ako by jeho odenie bolo samý oheň. Mimoidúcim sa zdalo, že musí strašne trpeť od tejto horúčosti. Jeho oči podbehly krvou a ako by mu boly vystúpily z hlavy; kožka na jeho ústach sa svraštila, ale žoldnier, ktorý sa v páľčivej horúčosti afrických pustatín zaocelil, to všetko pokladal za maličkosť a ani za okamih nepomyslel na to, aby opustil svoje obvyklé miesto. Práve naopak ľúbilo sa mu, že môže mimoidúcim dokázať, akým silným a trvalým je on a že mu je nie potrebné ukryť sa pred páľčivosťou slnca.

Kým takto stál, ako by za živa sa nechal piecť, prišiel malý chlapček, ktorý sa zvyknul ihrať na poli, z nenazdania rovno k nemu. Vedel veľmi dobre, že legionár nesmýšľa s ním veľmi priateľsky a ináče sa aj vystríhal, aby prišiel blízko k jeho kopii, ale teraz predsa bežal rovno k nemu, obzierať si ho dlho a pozorne, potom odbehnul krížom cez cestu. Keď sa o chvíľku vrátil, držal svoje dlane v podobe kalicha složené a doniesol v nich niekoľko kvapiek vody.

„Čo tomuto dietatu napadlo mne doniesť vody?“ — spytuje sa legionár sám seba. „To veru nemá nijakého smyslu. Rímsky legionár by vari nevládal znieť niečo horúčosti? Čo potrebuje tento mladý darebák hore dolu cválať, aby pomáhal tým, ktorí pomo-

ci nepotrebujú? Ja nechcem jeho milosrdenstva. Žiadal by som, aby on a všetci jeho rovní zmizli s povrchu zeme.“

Ale malý chlapček len prichodí pomaly bližšie. Drží pršteky pevne stisnuté, aby sa nič neztratilo, ani z jeho ručičiek nevytieklo a kým sa k legionárovi blížil, mal očká úzkostlivo upreté na to málo vody, ktoré donášal, — nespozoroval tedy, že tam ten so svrašteným čelom a odmietavým pohľadom stál pred ním. Konečne zastal pred samým legionárom a ponúkal mu donesenej vody.

Cestou mu jeho ťažké biele vlásky padly hlboko prez čelo a očká. Potriasol niekoľko ráz hlávkou, aby vlásky nazad pohodil a mohol prezreť. Keď sa mu to konečne podarilo a zbadal tvrdý výraz tváre žoldnierovej, naskrze sa neprelaknul, ale stál tiško a vyzýval ho, okúzľujúcim úsmevom, aby si upil z donesenej vody. Ale legionár nemal nijakej chuti prijať dobrodenie dieťaťa, ktoré považoval za svojho nepriateľa. Nepozrel dolu na jeho krásnu tváričku, ale stál meravo a nepohnute a nedal na javo, že by rozumel, čo dieťaťko od neho žiada.

Ale chlapček, ako by ani netušil, že toto má byť odmietnutie. Usmieval sa i ďalej práve tak dôverne, zdvihol sa na koniec prstov, zdvihol svoje ručičky do výšky, koľko len vládol, aby obrovský vojak vody tým snadnejšie mohol dosiahnuť.

Ale legionár to považoval akoby za potupu, aby mu malo dieťa pomoci poskytnúť a zdvihol svoju kopiu, aby dieťa mohol odohnať.

Ale práve v tomto okamihu zasiahla horúčosť a slnečné papršky legionára takou silou, že videl, ako by mu pred očami zblýkli boly červené plamene a zdalo sa mu, že mu slnce môže zapríčiniť smrť, ak v okamihu nepríde pomoc. A celkom pomätený ľaknutím hroziaceho nebezpečenstva odhodil kopiu na bok, objal rukama dieťa, zdvihol ho hore, privinul k sebe a vysmrknul vodu z jeho ručičiek.

Bolo to síce len niekoľko kvapiek, ktoré užil, ale ani nebolo viac potreby na ďalšie občerstvenie. Náhle ochutnal vodu, preprúdil celým jeho telom rozkošný pocit chládku a necítil už ani horúčnosti, ani bremena svojho brnenia a svojej príľby. Slnečné papršky ztratili vražednú moc. Jeho suché rty sa staly zasa jemnými mäkkými a červené plamene prestaly sa miháť pred jeho očima. —

Prv ako by bol mal kedy toto všetko pozorovať, položil dieťa zase na zem a ono odbehlo na lúku, aby sa ďalej zabávalo. Ale tu sa začal zadivený žoldnier sám spytovať:

„Akú vodu mi vlastne podalo to dieťa? Bol to rozkošný nápoj. Ale musím sa mu aj dokázať vďačným.“

Ale pretože nenašiel malého chlapčeka, upustil od tejto myšlienky.

„Veď je to predsa len dieťa,“ — hovorí sám sebe, „nevie, prečo robí takto a nie inakšie. Ono sa hrá so zábavkou, ktorá mu práve zodpovedá. Či sú mu včely alebo kvietky vďačnými? Pre toto dieťa

si ja nemusím robiť nijakých starostí, veď ani nevie, že mi poskytlo pomoci.“

Keď o krátky čas videl veliteľa rímskeho vojska, ktoré ležalo v Betleheme, ako sa blíži pred bránu mesta, ešte sa stal mrzutejším oproti dieťaťu, ako bol dosiaľ.

„Hľadže,“ — hovorí sám sebe, v akom nebezpečenstve som sa nachodil pre toto dieťa, — „keďby Voltiglius bol prišiel niečo včasnšie, bol by ma videl s dieťaťom v náručí“ . . .

Medzitým kráčal stotník rovno k legionárovi a spýtal sa ho, či by sa tu niekde mohli poshovárať bez toho, aby ich kto počul, lebo mu mal niečo celkom v tajnosti oznámiť. „Keď sa len na desať krokov vzdialime od brány, nemôže nás nikto počuť,“ odpovedá legionár.

„Ty vieš,“ — hovorí stotník, „že kráľ Herodes sa opätovne pokusil zmocniť sa istého dieťaťa, ktoré tu v Betleheme rastie. Jeho veštcí a kňazi mu zvestovali, že toto dieťa nastúpi na jeho trón a okrem toho mu prorokovali, že tento nový kráľ založí tisícročnú ríšu pokoju posvätenia. Pochopíš, že by Herodes rád toto dieťa urobiť neškodným.“

„To veru chápem,“ — hovorí legionár horlive, „ale veď toto musí byť najľahšia vec na svete.“

„Iste by to bolo veľmi ľahko, — odpovedal stotník, „keby kráľ len vedel, ktoré je to pravé medzi všetkými dieťkami betlehemskými?“

Legionár zamyslený svažil čelo a hovorí: „Škoda, že mu toto jeho veštcí nevedeli objasniť.“

„Ale Herodes sa teraz chopí lsti, ktorou úfa urobiť neškodným to malé knieža,“ — pokračoval stotník. „Sľubuje každému, kto mu bude v tom nápomocný, skvostný dar.“

„Čokoľvek Herodes rozkáže, to bude vykonané bez akejkolvek odmeny,“ — hovorí legionár.

„Ďakujem Ti,“ — hovorí stotník — „počuj tedy kráľov plán. K výročiu svojho najmladšieho syna zamýšľa usporiadať slávnosť, ku ktorej budú povolaní všetci chlapci z Betlehema, ktorí sú vo veku 2—3 rokov, — s ich matkami, pri tejto slávnosti . . .“

Zastal a zasmial sa, keď zazrel výraz zhnusenía, ktorý preletel tvárou legionára.

„Priateľu, ty sa nemáš čoho obávať“ — pokračoval, „že by nás kráľ Herodes chcel upotrebiť za pestúnky. Polož ucho k mojim ústam, potom ti sdelím jeho rozhodnutie.“

Stotník za hodnú chvíľu šeptal niečo legionárovi a keď mu všetko sdelil, povedal: „Hádzam ti ani nemusím povedať, že je potrebná nevyhnutná mlčanlivosť, ak sa má vydať celé podujatie.“

„Voltiglius, ty vieš, že sa na mňa môžeš spoľahnúť,“ odpovedal legionár.

Ako sa veliteľ vzdialil, legionár zas stál samotný na svojom mieste; obzrel sa po dieťati, ono sa ešte bavilo medzi kvetami a v tom mu napadlo, z nenadania, že tam malý chlapček tak obletuje okolo nich ako motýľ.

Tu sa vojak rozosmial. „Iste je pravda, že sa ja už nebudem musieť dlho hnevať na toto dieťa, veď bude tiež povolané dnes večer na slávnosť.“

Legionár ostal celý deň na svojom mieste, kým došiel večer a bol čas zavrieť bránu mesta na noc. Keď to vykonal, putoval tesnými ulicami ku palácu, ktorý obýval Herodes v Betleheme.

Vo vnútri tohto paláca sa nachodil veľký, — kamennými dlážkami vyložený dvor, ktorý bol otočený budovami, pozdĺž ktorých sa ťahaly jedna ponad druhú tri otvorené galerie. Kráľ nariadil, že slávnosť pre betlehenskú dieťku má byť sriadená na tej najvyššej galerii.

Táto galeria bola tiež na výslovný rozkaz kráľa tak premenená, že sa podobala podlúbiu v rozkošnej záhrade. Vinná réva sa vinula popod pokrov, z ktorého visely bujné strapce hrozna a hore stenami a stĺporadím stály malé granátové a pomarančové stromky, ktoré boli obťažené ovocím. Podlaha bola vysypaná listím z ružového kvetu, ktoré tam ležalo, ako mäkký koberec a vence z bielych skvúcich ľalí sa vinuly pozdĺž stĺpkového zábradlia.

V tejto záhrade boli kde-tu veľké mramorové vodné basíny, v ktorých sa strieborné a zlaté rybky v čistej vode sem a tam prehánaly. Na stromoch boli pestré vtáčky z cudzích krajín a v jednej klietke bolo možno vidieť starého krkavca, ktorý neprestajne krákoril.

Ako sa slávnosť začala, vchodily dieťky a matky do galerie. Hneď pri vkročení do paláca boli dieťky

odené bielym rúchom s purpurovými obrámkami a ich kaštanovovlasé hlávky zdobili ružovými vencami. Dôstojne odené prichádzaly ženské v svojom červenom a belasom rúchu a biele závoje im povievaly dolu s vysokých končistých čepcov, ktoré boli ovešané zlatými peniazmi a retiazkami. Jedny niesly svojich chlapčiekov, sediacich vysoko na ich pleciach, iné ich viedly za ruku a niektoré, ktorých dietky boli prestrašené a bojazlivé, ich vzaly na svoje ramená.

Ženské sa pousádzaly na podlahu galerie a hneď prichádzali otroci, postavili pred ne nízke stolíky a donášali vyberané pokrmy a nápoje, ako to už bývalo obyčajom pri kráľovských hodoch a všetky tieto šťastné matky počaly jesť a piť bez toho, aby si byly niečo zadaly z hrdej príjemnej dôstojnosti, ktorá je najkrajšou ozdobou betlehemských žien.

Pozdĺž steny galerie, temer skryté vo vencoch a stromkoch, ktoré byly obťažené ovocím, stály dvojité rady legionárov v úplnom vystrojení. Stáli tam úplne nepohnute, ako čo by sa ich ani nebolo týkalo, čo sa okolo nich deje. Ženy nemohly obstáť, aby s času na čas neboly pohliadly s podivením na sbor legionárov oblečených v oceľový pancier. — „Načo je ich tu treba?“ pošuškávaly si. „Či si Herodes myslí, že my nevieme, ako sa máme chovať? Alebo si myslí, že je potrebná hromada vojska, aby na nás dali pozor?“

Ale iné zasa mienily, že je všetko práve tak, ako to u kráľa musí byť. Práve Herodes nedáva nik-

dy hostiny bez toho, aby sa jeho celý dom nehemžil vojskom. Len zato, aby uctil hostov, stoja legionári tam v ťažkej zbroji na stráži.

V prvých hodinách hostiny boly dietky váhavé a neisté — a zdržovali sa pri matkách. Ale potom sa pomaly rozihraly, aby okúsily nádheru zo slávy, ktorú im Herodes pripravil. Bola to báječná krajina, ktorú tu vykázal kráľ svojim malým hostom. Ako sa tak potulovaly po galerii, našly včelné úle, z ktorých mohli med koristiť bez toho, aby ich i len jedna rozdráždená včelka mohla pichnúť žihadlom. Našly stromy, ktoré sklonily k nim hlboko dolu vetve, ovocím obťažené. V jednom uhle našli kúzelníkov, ktorí im vo chvíľke naplnili vrecká hračkami a v inom kúte galerie našli krotiteľa zverov, ktorý im ukázal niekoľko tygrov tak krotkých, že mohli na ich chrbtoch jazdiť.

Ale v tomto raji, plnom rozkoše, nebolo nič, čo by pozornosť tohto drobiska tak bolo upútalo, ako dlhý rad legionárov, ktorí stáli nepohnute podlž jednej strany galerie. Ich pohľad utkvel na blýskavých kovových prílbach, prísnych tvrdých tvárach a na krátkych mečoch, ktoré visely v bohate ozdobených pošvách.

Kým sa bavily a sem tam tmolily, vždy pomýšľaly len na legionárov. Ešte sa zdržiavaly v istej vzdialenosti od nich, ale túžily po tom, aby im mohli pristúpiť bližšie, aby videly, či sú živí a či sa aj skutočne vedia pohybovať.

Hry a radosť sa stupňovali každým okamžikom, ale vojaci stáli ešte vždy nepohnute. Malým hrdinom sa to videlo nepochopiteľným, že by ľudia mohli stáť tak blízko strapcom hrozna a všetkým tým lahôdkam a jednako sa ničoho rukou nedotkli.

Konečne nevedel jeden z tých maličkých zaúzdíť svoju zvedavosť. Tíško a hotový k rýchlemu úteku sa priblížil k brnencovi v oceli a poneváč vojak ešte vždy stál, priplichtil sa mu vždy bližšie a bližšie. Konečne mu bol tak blízko, že sa mohol dotknúť remencov na obuvi a oceľových sár na jeho nohách.

Tu, ako by bol niekto spáchal nejaký zločin, nastal razom pohyb medzi týmito železnými mužmi.

S nepopísateľnou zúrivosťou sa vrhli na dietky a lapali ich. Niektoré zodvihli ponad svoje hlavy a hodili ich pomedzi lampy a vence, ponad zábradlie galerie dolu, kde zmračené padly na mramorovú dlažbu a tam ostaly ležať. Niektorí vytrhli meče a prebodli nimi srdcia dietok, — iní zas rozbili hlavy dietok o steny, prv ako by boli ich telo na dvor vyhodili.

V prvom okamžení po tomto nápade nebolo počuť ani hlasu, malé tielka lietaly poveltrím a ženy zmeravely od hrúzy.

Ale hneď zatým celkom si upovedomily všetko, čo sa stalo a s hrozným krikom sa vrhli na vrahov.

Hore na galerii boly ešte dietky, ktoré unikly prvému nápadu. Legionári sa hnali za nimi; a matky sa hodily pred nimi na zem a lapaly holými rukami blýskajúce sa meče, aby odvrátily od dietok smrteľné rany.

Niekoľko žien, ktorých dietky už boli pomordované, sa vrhlo na žoldnierov, chytily ich za chrty a pokúsily sa ich zahrdúsiť, aby sa pomstily na vrahoch svojich miláčkov.

Kým trval tento divý zmätok, v ktorom sa ozýval hrozný krik, v kráľovskom paláci, kde bolo spáchané tak hrozné krveprelievanie, stál žoldnier, ktorý mával stráž pri bráne mesta, nepohnute na najvyššom stupni schodov, ktoré viedly dolu s galerie. Nemal účasti ani na zápase, ani na vražde, vystrel len meč oproti ženám, ktorým sa podarilo dietky na seba strhnúť a ktoré sa pokúsily utiecť dolu schodmi.

Už samý jeho pohľad, ako tam stál zamračený a nepohnute, bol tak strašný, že sa utekajúce ženy vyhly radšej prez zábradlie dolu, ako by sa boly vystavily možnosti, že sa pretisnú popred neho.

„Voltiglius, ktorý mi túto stráž sveril, urobil správne,“ hovoril legionár sám k sebe. „Mladý, nerozvažitý bojovník bol by svoj post opustil a vrhnul sa do krútnavy boja. Keby som sa ja bol dal odtiaľto odvábiť, bolo by najmenej desať dietok ušlo.“

Kým o tomto rozmýšľal, zbadal istú mladú ženu, ktorá strhla svoje dieťa k sebe, ako by letela čo možno v najkvapnejšom úteku proti nemu. Žiadon z legionárov, popri ktorých táto žena utekala, jej nemohol zastúpiť cestu, lebo všetci boli zaujatí plným bojom s inými ženami a týmto spôsobom sa dostala na koniec galerie.

„Hľadže, hľad, — to je jedna, ktorá by temer ušla“, myslí legionár. — „Ani ona, ani dieťa nie sú ranené. Keby som ja teraz tu nestál!“

Žena sa blížila k legionárovi tak rychlým behom, ako by bola letela a on vôbec nemal kedy poznať jej tvár, alebo tvár dieťaťa, ale len vystrel meč, proti ktorému sa ona i s dieťaťom náružove vrhla. Očakával, že oba v najbližšej chvíli padnú prebodnutí na zem.

Ale v tom začul vojak jedovité bzučenie ponad hlavou a hneď zatým pocítil strašný bôľ v oku, ktorý bol taký pichľavý, že ho celkom omráčil a pomiatol. Meč mu vyklznul z ruky a padnul na zem.

Chmatnul rukou k oku, lapil včelu a teraz zbadal, že mu tento hmyz zapríčinil divý bôľ. Rýchle ako blesk siahnul za mečom v nádeji, že ešte nebude pozde zastaviť utečencov. Ale včelka vykonala dôkladne svoje dielo. Pod tým krátkym časom, kým vojaka oslepila, podarilo sa mladej matke sbehnúť popred neho dolu schodmi a hoci sa rychle za ňou ponáhľal, nebol ju vstave najst. Ztratila sa a nebolo možné ju najst.

V najbližšie ráno stál legionár s viacerými kamarátmi na stráži dnu v meste pri mestskej bráne. Bolo to za včasnána, práve boli otvorili ťažké brány mesta. Ale tak sa videlo, že nik ani neočakával, že tohto rána budú vôbec otvorené. Nebolo vidno, ako

inokedy, husté davy poľných robotníkov hrnúť sa z brán mesta. — Všetci betlehemskí obyvatelia boli tak zhrození nad oným krvavým kúpeľom, že sa neodvážili opustiť domy. —

„Prisahám na svoj meč“, hovorí vojak, ktorý tam stál a díval sa na úzku ulicu, ktorá vedie k bráne, „mne sa všetko tak vidí, že sa Voltigius nemúdre rozhodnul. Bolo by lepšie bývalo držať brány zavreté a dať prekutať každý dom v meste, kým by sa bol našiel chlapec, ktorý pri tejto slávnosti zmiznul. Voltiglius ráta, že sa jeho rodičia pokúsia ho odtiaľto odpratať, náhle sa dozvedia, že sú brány otvorené a on úfa, že ho práve pri tejto bráne lapím. Bojím sa, že to nie sú múdre výpočty. Ako ľahko sa im môže podariť, že dieťa skryjú!“

Spytoval sa teda sám seba, či sa pokúsia skryť dieťa v nejakom veľkom koši na ovocie na chrbte osla, alebo v nejakom ohromnom krčahu na olej, alebo medzi zbožovými vrecami niektorej karavany.

Kým takto stál a čakal, či sa pokúsia ho prestíť týmto spôsobom, zbadal muža a ženu, ktorí sa rýchlym krokom ponáhľali dolu ulicou a približovali sa k bráne. Kráčali rýchle a obzerali sa ustrašene za sebou, ako by sa boli báli nejakého nebezpečenstva. — Chlap držal v ruke sekeru, a držal ju tak pevne, ako by bol hotový vynútiť si i násilím svobodný priechod, ak by sa im bol niekto staväl do cesty.

Ale žoldnier pozoroval bedlivejšie ženu ako muža. Vidí, že je práve tak urastená, vysoká, ako mladá matka, ktorá mu bola ušla predošlého večera. I to mu

prišlo na um, že prehodila svoje rúcho prez hlavu. — „Ona ho,“ — tak myslí, „hádam prehodila preto, aby zakryla, že nesie na pleci dieta.“

Čím viacej sa blížili, tým jasnejšie videl žoldnier obrisy dietata, ktoré sa daly poznať na prehodenom rúchu. „Ja som si istý, že je to ona, ktorá sa mi včera vyšmykla,“ — hovorí sám k sebe. — „Jej tvár som nemohol vidieť, ale jej vysokú postavu poznávam hneď. — A ide práve tadeto s dietatom popred mňa, a ani sa len neusiluje skryť ho. Nebol by som veru úfal na takúto šťastnú korisť!“

Muž a žena len kráčali rychle ďalej k bráne mesta. Videlo sa, nerátali, že ich tu zastavia a stúpili od ľaku, keď žoldnier vystrel kopiau, aby im zastavil cestu.

„Prečo nám prekážaš ísť za poľnou prácou?“ pýta sa chlap.

„Ty môžeš ďalej ísť“ — hovorí vojak — „len musím prv zvedieť, čo skrýva tvoja žena pod rúchom.“

„Čože tam vidíš?“ hovorí muž. „Je tam len chlieb a víno a práve len toľko, koľko potrebujeme k svojej živnosti.“

„Ty snáď hovoríš pravdu,“ — vraví legionár, — „ale keď je tak, chcel by som vedieť, prečo sa odvracia a prečo mi z dobrej vôle nedá pozrieť, čo nesie?“

„Nechcem, aby si to ty videl,“ — hovorí muž — „a vravím ti, aby si nás nechal ísť v pokoji“ a už dvíhal sekeru, ale žena mu položila ruku na rameno.

„Nezačínaj škriepky a boja“ — vraví — „Ja sa pokúšim o niečo iného. Nech vidí, čo nesiem a som presvedčená, že mu ublížiť nemôže.“

A so silným sebavedomím a s úsmevom plným dôvery obrátila sa k legionárovi a zdvihla len rožtek svojho rúcha.

V tej istej chvíli ustúpil legionár nazpät a zavrel oči, ako by ho bol oslepil silný lesk. To, čo držala žena pod rúchom, zažiarilo takým oslepujúcim bielym leskom, že sa ani spamätať nevedel, čo videl. —

„Ja som myslel, že nesieš dieťa v náručí,“ hovorí.

„Vidíš, čo nesiem,“ odpovedá mladá žena.

Konečne poznal legionár, že ho tak ožiaril a oslepil sväzok bielych ľalií, podobných tým vonku na poli. Len lesk bol bohatší a jasnejší. Sotva bol v stave dôkladne si ich poprehliadať.

Siahnul tedy za kvetami, ponevác sa nevedel sprostíť myšlienky, že táto žena predsa má v náručí dieťa, ale ruka zachytila len chladné lístky kvetu.

Pocítil trpké sklamanie a bol by v prudkom hneve ženu i muža pojal do zajatia, ale vedel veľmi dobre, že nebolo nijakej príčiny k takému zakročeniu.

Ako videla mladá žena jeho zarazenie, spýta sa: „Či nám dovoľíš ďalej ísť?“

Žoldnier stiahnul nazpät kopiau, ktorou bol zavrel bránu a ustúpil.

Žena zasa zatiahla svoje rúcho ponad kvety, pozrela na to, čo niesla v náručí, s blaženým úsmevom. „Veď som ja vedela, že si nie v stave vykonať niečo zlého, keď toto uvidíš,“ hovorí legionárovi.

Zatým sa ponáhľali odtiaľ, legionár hľadel za nimi, kým sa mu neztratili s obzoru, ale kým za nimi takto hľadel, zdalo sa mu zasa, že žena nenesie v náručí kytice kvetov, ale živé dieťa.

Ako tak tam stojí a hľadá za tými dvoma pútnikmi, počuje, ako sa z ulice ozýva hlasný krik. Voltiglius a niekoľko z jeho mužstva sa blížia rýchlym cvalom. „Držte ich!“ volajú, „zaprite pred nimi bránu!“

Ako zastali pred legionárom, oznámili mu, že objavili stopy ztrateného chlapca. Práve ho hľadali v jeho domácnosti, ale ušiel odtiaľ, videli, ako jeho rodičia s nim utekali. Otec je silný muž, má bradu posiatu šedinami a držal v ruke sekeru. Matka je mladá, vysoko vyrastená žena, ktorá mala skryté dieťa pod rúchom prez hlavu prehodeným.

V tej chvíli, ako to Voltiglius rozpráva, blíži sa beduin na peknom koni k bráne. Legionár hodil sa bez slova na jazdca, strhnul ho s koňa, hodil ho na zem, potom vyskočil do sedla a uháňal z mestskej brány.

Za niekoľko dní jazdil ten istý legionár pustatinou, plnou hrúzy, ktorú tvorila južná časť zeme

Judskej. Ešte vždy prenasledoval troch betlehemských úskokov a bol zronený, že ešte vždy nemal výhľadu na koniec tohto márneho pohonu.

„Vskutku, tak sa mi vidí, ako by títo ľudia mali moc sa prepadnúť pod zemou“ — hovorí roz-zlostený sám k sebe. „Ako často bol som im tieto dni tak blízko za päťami, že som chcel za dieťaťom ho-diť kopiu a predsa sa mi vždy ztratili. Bojím sa te-mer, že nikdy ich nedostanem.“

Cítil sa malomyselným, ako ten, kto uznáva, že bojuje proti niečomu nadľudskému. Spytuje sa: „Či je ozaj možné, aby bohovia chránili pred nimi ta-kých ľudí?“

„Daromné je všetko namáhanie, radšej sa vrátim, ako by som na tejto pustatine zahynul hladom a smä-dom,“ opakoval si vnove a vnove.

Ale vtedy sa ho zasa zmocnil nepokoj, keď po-myslel, čo ho očakáva po návrate domov z tejto neúspešnej cesty. Veď on je príčinou, že toto dieťa mu už dva razy zmizlo. Nedalo sa predpokladať, že by mu to či Voltiglius či Herodes odpustil.

„Kým Herodes vie, že žije ešte jedno z betle-hemských detí, bude ho mučiť tá istá hrúza,“ pripo-mína si legionár. „Je veľmi pravdepodobné, že ma dá ukrižovať, aby ulavil svojim mukám.“

Toto bolo práve v žeravej horúcej poludnej ho-dine a trpel hrozne, kým jazdil touto púšťou bez stro-mov, bez kríčka, za prťou, ktorá sa vinulá hlbokými priepastami týchto dolín, v ktorých sa nehnul ani len vetriček. Kôň i jazdec boli unavení na sklesnutie.

Od niekoľko hodín ztratil legionár každú stopu úskokov a bol zmalátnejší ako kedykoľvek dosiaľ.

„Musím sa toho všetkého vzdať,“ šepce. „Skutočne verím, že sa mi neodplatí ich prenasledovať ešte ďalej. V tejto hroznej púšti i tak zahynú.“

Kým takto rozmýšľal, zbadá blízko cesty strmú skalnú stenu, a v nej ako by sklepený vchod do jaskyne. Hneď obrátil svojho koňa v tom smere a rozmýšľa: „V chládku tejto jaskyne si za chvíľku odpočiniem, snáď potom budem v stave úskokov prenasledovať s čerstvou silou.“

Ako chcel vkročiť do jaskyne, vidí pred sebou prekvapujúci obraz. Po oboch bokoch vchodu rastie na každom boku po jednom ľaliovom kríčku. Tam stály rozpastorčené, štihlé, kvietím obsypané. Omamujúca vôňa medu zaváňa z nich a celý roj včiel obletuje ich kalichy.

V tejto púšti tak mimoriadne účinkoval tento pohľad, že ešte aj legionár vykonal niečo mimoriadneho. Odtrhnul veľký biely kvet a vzal ho so sebou do jaskyne.

Jaskyňa nebola ani hlboká ani tmavá a náhle vošiel pod sklepenie, vidí, že sú v jaskyni traja počestní: muž, žena a dieťa; ležali na zemi pohrúžení v tuhý spánok.

Ešte nikdy nepocítil legionár takého klopania srdca, ako teraz pred týmto obrazom. Veď to boli práve tí traja utečenci, ktorých tak dlho prenasledoval. V tej chvíli ich poznal. A tu ležali, spali bez obrany, v jeho moci.

So štrkotom vytrhnul meč z pošvy a zohnul sa nad spiace dieťa.

Sklonil svoj meč pomaly k jeho prsám a mieril rovno na jeho srdce, aby ho jedinou ranou probodnul.

Vystrel meč, aby ho ranil, ale chvíľu váhal, aby videl tvár dieťaťa.

Keď si už bol istý svojho víťazstva, mal z toho ukrutnú radosť pozorovať svoju obeť. Ale ako zreteľne videl, bola jeho radosť ešte o moc väčšia, lebo teraz poznal, že je to ten malý chlapček, ktorého vídaval hrať sa pred bránou mesta s včelami a ľaliami.

„Iste, tak je, veď som to mohol od počiatku vedieť. Preto som toto dieťa tak nenávidel, veď je toto to záslúbené knieža pokoja.“

Zas sklonil meč a shováral sa so sebou. „Ak ja položím hlavu tohto dieťaťa k nohám Herodesovým, spraví ma veliteľom svojej telesnej stráže.“

Kým sa koncom meča blížil vždy viacej dieťaťu, hovorí spokojný sám so sebou: „Ale teraz ho predsa už len nik nemôže vytrhnúť z mojej ruky.“

No legionár este vždy držal v ruke kvet ľalie, ktorý bol odtrhnul pri vchode do jaskyne a kým bol takto pohrúžený do myšlienok, vyletela hore včelka, ktorá bola skrytá v kalichu kveta ľalie a bzučiac začala obletovať okolo jeho hlavy.

Legionár ustúpil nazpät. Rozpamätal sa na včely, ktoré tento človek nosieval k ich úlom domov a

rozpamätal sa i na to, že to bola včela, ktorá mu pomohla utiecť z ruky Herodesovej.

Zhrozil sa menovite tejto myšlienky. Podržal svoj meč pokojne v ruke a pozoroval bzučiacu včelu.

Ale včela prestala medzitým bzučať a kým takto celkom ticho tam stál, dotkla sa ho silne príjemná vôňa, ktorá sa šírila z ľalie v jeho ruke.

Tu sa náhle rozpomenul na ľalie, ktorým tento malý chlapček pomáhal a pripomenul si i kytice ľalií, ktoré toto dieťa skryly pred jeho zrakom a pomohly mu utiecť prez bránu mesta. Stal sa čo ďalej zamýšľenejším a konečne schoval svoj meč.

„Včely a ľalie sa mu odslúžily za jeho dobrotu“, — šepce sám sebe.

A pomyslel si aj na to, že tento malý chlapček aj jemu preukázal dobrodenie a rumencom sa zapálila jeho tvár.

„Čiže rímsky legionár môže kedy zabudnúť na dobrodenie jemu preukázané?“

Bojoval krátky boj sám so sebou. Pomyslel sám na seba a na svoju snahu, zničiť toto mladé knieža pokoja.

„Nesluší mi zavraždiť toto dieťa, ktoré mne zachránilo život.“

Rozhodnul sa konečne.

Naklonil sa a položil svoj meč ku boku dieťaťa, aby utečenci, zobudiac sa zo sna, vedeli rozsúdiť, akému nebezpečenstvu unikli.

A vidí, že dietatko sa zobudilo. Hľadá naňho krásnymi očami, ktoré sa jasaly ako hviezdy.

A legionár zohnul svoje koleno pred dietatkom. „Pane, ty si ten mocný,“ hovorí, „ty si Ten, ktorý stúpiš na hadov a škorpionov!“

Bozkal nôžky dietatka, tíško vykročil z jaskyne a malý chlapček hľadá za ním udiveným pohľadom.

5. Útek do Egypta.

Velmi, veľmi ďaleko, na jednej z tých veľkých púští na Východe rástla pred mnoho, mnoho rokmi palma, veľmi stará a obrovsky vysoká.

Všetci, ktorí putovali prez túto púšť, ostávali stáť, aby si ju obzreli, lebo bola omnoho vyššia ako obelisk pyramídy.

A táto palma, jak tam stojí osamelá a obzerá sa po púšti, zazrela jedného dňa niečo, nad čím v zadivení rozkývala svoju mohutnú listnatú korunu na štíhлом pni. Ďaleko na kraji širokého obzoru prichádzali dvaja osamelí pútnici. Boli ešte v takej diaľke, v akej sa aj veľblúdy zdajú ako mravence, ale boli to ešte dvaja ľudia, dvaja, ktorí boli cudzincami na tejto púšti, lebo palma poznala dôkladne všetkých obyvateľov púšte.

Muž sa blížil so ženou. Nemali so sebou ani vody, ani veľblúďov, ani stánok, ani temlovy na vodu.

„Na moju pravdu, obaja prišli sem zomrieť,“ pošepkávala si palma a rýchle sa obzerala dookola.

„Je mi divné“ — hovorí — „že sa lvi ešte ne-zjavili, aby ulovili takúto korisť, ale nevidím ani len jedného jedinkého, aby im zaskočil cestu. Nevidím ani zbojníkov z púšte; no, veď oni iste prídu. Sedemnásobná smrť ich tu čaká;“ usudzuje palma. „Lvi ich zožerú, hadi ich do smrti poštipajú, smäd ich usuší, samum ich zasype pieskom, zbojníci ich zmäsiaria, slnečná horúčosť ich spáli, od hrúzy zhynú.“

A pokúsila sa myslieť na niečo iného. Veľmi jej ležal na srdci osud týchto dvoch ľudí.

Ale široký priestor, ktorý sa rozprestieral okolo palmy, nemal nič, čo by ona už od tisíc rokov nebola poznala. Nič nevedelo upútať jej pozornosť, ona len zas myslela na tých dvoch pútnikov.

„Prisahám na suchotu a na víchor,“ volala za svedkov najnebezpečnejších nepriateľov na púšti, „čože nesie táto žena v náručí? Vidí sa mi, že títo blázni ešte i malé dieťa nesú so sebou.“

Palma, ktorá bola ďalekozraká, ako všetci starí ľudia, dobre videla. Žena niesla v náručí dieťa, ktoré hlávku oprelo na jej plece a spalo.

„Veď je toto dieťa ani nie dostatočne oblečené,“ hovorí palma. „Veď vidím, že matka zodvihla svoje rúcho a prehodila ho prez dieťa. Iste ho v náhlosti schytila z kolísky a utekala s ním. Teraz už rozumiem všetkému. Títo ľudia sú na úteku.“

„A predsa sú blázni,“ pokračuje palma. „Ak ich anjel Boží neostriha, lepšie by boli urobili, keby boli čakali i to najhoršie od nepriateľov, ako sa odvážiť na púšť.“

Viem si, viem predstaviť, ako sa to všetko dialo. Chlap bol pri práci, dieťa spalo v kolíske, žena bola vyšla, aby doniesla vody. Ako vykročila z dverí a urobila dva kroky, videla nepriateľov, ako sa hrnuli. Skočí nazpäť, strhne na seba dieťa a privolá mužovi, aby bežal za ňou a ztratili sa spolu. Od toho času minulo už niekoľko dní, na úteku, bez odychu, bez odpočinku. Iste, iste sa to takto stalo a ja predsa hovorím, ak ich neochraňuje anjel Boží,
— tak — — — —

Sú chudáci tak prestrašení, že necítia ani unavenia ani utrpenia, ale vidím, že smädom horia ich oči. Veď sa ja predsa len vyznám v tvári človeka, ktorý hynie od smädu.“

A keď palma pomyslela na žízeň, křčovité otrasy preletely vysokým jej pňom a nepočtené konce jej dlhých listov skrútily sa do trubíc, ako by ich bol niekto pražil nad ohňom.

„Keby som ja bola človekom, nikdy by som sa neodvážila vstúpiť do púšte. Je veľmi zmužilý, kto sa sem odváži a nemá ani koreňov, ktoré siahajú do žíl prameňov nikdy nevyschýnajúcich. Toto je položenie nebezpečné i pre palmy, ešte aj pre také, ako som ja.“

Keby som im mohla dať radu, veru by som ich nahovorila, aby sa vrátili nazad. Ich nepriatelia by

nikdy nemohli byť tak ukrutní, ako púšť. Snád sa nazdávajú, že je ľahko žiť na púšti, ale viem, že s času na čas i mne ťažko padlo udržať sa pri živote. Veru sa ešte pamätám, ako raz za mojej mladosti Samum celý vrch piesku nasypal na mňa. Temer som sa mala zadusiť. A keby mi bolo bývalo dovolené vtedy zomreť, bola by to bývala moja posledná hodina.“

Palma pokračovala v tomto hlasnom rozmyšľaní, ako to už robievajú starí pústovníci.

„Počujem podivný harmonický šepot v mojej korune,“ — hovorí palma. — „Konce všetkých mojich listov sa pohýbaly. Nevieť, čo za vzrušenie sa ma zmocňuje pri pohľade na týchto neborákov cudzincov. Ale tá smutná ženská je taká krásna, že mi prináša na pamäť najpodivnejšiu udalosť z môjho života.“

A kým listie ďalej šumelo v tichej harmonii, roz-pamätala sa palma, ako voľakedy pred dávny-m časom navštívili túto oázu dvaja ku podivu krásni ľudia. Bola to kráľovná zo Sáby, ktorá prišla sem v sprievode múdreho Šalamúna. Peknej kráľovnej bolo sa vrátiť do rodnej zeme, kráľ ju preto odprevadil na cestu až sem a teraz sa mali rozlúčiť.

„Na pamiatku tejto hodiny“ — hovorí kráľovná zo Sáby — „zasadím sem daktoré jadro do zeme a chcem, aby tu vyklíčila palma, ktorá by rástla a vzmáhala sa, kým povstane v zemi judskej kráľ, vy-vyšenejší ako Šalamún.“ A pri týchto slovách zasadila jadro do zeme a zvlažila ho svojimi slzami.

„Prečo je to, že na toto všetko práve dnes myslím?“ — hovorí palma. „Či je táto žena taká krásna, že ma upomína na najkrajšiu zo všetkých kráľovien? Na ňu, na ktorej rozkaz som ja dodnes rástla a vzrástala sa?“

Počujem, ako moje listie vždy jasnejšie šustí a znie žalostnejšie, ako pohrebný nárek. Tak je to, ako by prorokovalo, že sa skoro musí niekto rozlúčiť so životom. Dobré je vedieť, že neplatí mne, pretože ja zomrieť nemôžem.“

Palma verila, že úmrľcia pieseň platí tým dvom opusteným pústovníkom. Iste už aj sami uverili, že prišla ich posledná hodina. Bolo poznať na ich tvárach, ako pokušávali popri kostrách velblúdov, ktoré ležaly s oboch strán cesty. Bolo to vidieť aj na ich pohľadoch, keď sa pozreli na poletujúcich orlov. Veď to ani ináč byť nemohlo. Museli tu biedne zahynúť.

Konečne zbadali palmu a oázu a ponáhľali sa, aby našli vodu. Ale ako došli cieľa, klesli zúfalí k zemi, lebo pramene vyschly. Do smrti umdletá matka složila dieťa a plačúc sadla si na kraj studnice. Jej muž sa hodil k jej boku a tlkol pestami vysušenú zem. Palma počula, ako hovorili, že musia zahynúť.

Vyrozumela z ich rozhovoru, že kráľ Herodes dal povraždiť všetkých chlapcov 2—3 ročných, lebo sa desil, že sa narodil očakávaný veľký kráľ židovský.

„Vždy hlasnejšie to šumí v mojej korune“ —, hovorí palma, „chudáci pútnici skoro pocítia, že sa blíži ich posledná hodina.“

A teraz vybadala aj to, že im púšť nahnala strachu. Muž hovorí: „Lepšie by bolo bývalo tam ostať a s legionármi bojovať, ako sem utiecť, boli by sme mali aspon ľahšiu smrť.“

„Boh nám pomôže“, hovorí žena.

„My sme samotní, medzi divými šelmami a hadmi,“ odpovedá muž. „Nemáme ani pokrmu ani nápoja, — ako nám Boh pomôže?“

Plný zúfania roztrhnuv rúcho a pritisnul tvár k zemi. Nemal už nijakej nádeje, ako človek so smrteľnou ranou v srdci.

Žena sedela, ruky mala složené prez kolená, ale pohľad na púšť svedčil o nekonečnej úzkosti.

Palma počúvala, ako sa šumot listia vždy zosilňuje. Žena to vari tiež počula, lebo obrátila zrak hore ku korune stromu, ale smutne vystrela svoje ramená a vzpínala hore ruky.

„Ó, datle, datle!“ vykrikla.

Pritom sa ozvala v jej hlase nevýslovná túžba, tak že si stará palma zažiadala, aby nebolo vyššia ako malinový ker a jej datle aby bolo možné dosiahnuť, ako bobulky na trňovom kre. Vedela síce, že jej koruna bola plná datieľ, ktoré visely v strapcoch, ale ako by sa mohli ľudia dostať do tejto závratnej výšky?

Muž už bol zbadal, v akej nedosiahlej výške visely strapce datieľ. Ani len hlavy nepozdvihnuv, ale prosil ženu, aby od neho nežiadala nemožnosti.

Ale dieťa, ktoré sem i tam tupkalo a ihralo sa s raždím a stebkami, počulo matkin výkrik.

Malý chlapček si ani nevedel predstaviť, že by jeho matka nemohla mať všetko, čo si len zažiada. Náhle počali rozprávať o palme, počal sa dívať na spomínaný strom. Rozvažoval a premýšľal, ako by mohol sráňať datle. Jeho čelo sa svraštilo pod plavými kučierkami. Konečne preletel úsmev jeho tvárikou, našiel pravý spôsob. Prikročil k palme, pohladkal ju malou rúčkou a prehovoril svojím pôvabným detinským hláskom:

„Palma, nakloň sa! Palma, nakloň sa!“

Ale čo to len bolo? Čo to bolo?

Listie palmy zašumelo, ako by sa bol oprel a prehrmel ponad ňu víchor — hrúza za hrúzou ztriasla vysoký peň palmy. Palma pocítila, že tento maličký chlapček vládne nadľudskou mocou, — nevládala mu odporovať.

A vysokým pňom sa sklonila pred dieťaťom, ako bolo vo zvyku klaňať sa kniežatám. V mohutnom oblúku sa sklonila k zemi a ležala konečne tak nízko, že mohutné jej konáre sa dotýkaly listím piesku púšte.

Dieťaťko sa ani nezľaklo ani nezadivilo, len bežalo s výkrikom radosti a oberalo datľu za datľou s koruny starého stromu.

Keď dieťa dost naoberalo a videlo, že strom ešte vždy leží na zemi, vrátilo sa ešte raz k nemu, — pohladká ho a zavolá okúzľujúcim hláskom: „Palma, zdvihni sa! Palma, zdvihni sa!“

A veľký strom sa zodvihnul tíško, plný úcty, jeho ohebný peň sa vyrovnal, pri čom mu listy zazvučaly ako harfy.

„Už teraz viem, komu hrajú pohrebnú pieseň,“ hovorí stará palma sama k sebe, keď sa do hora vyrovnala. „Nehrajú oni ani jednému z týchto ľudí.“

Ale muž a žena padli na kolená a oslavovali Pána Boha: „Ty si videl našu hrúzu a sprostil si jej nás. Ty si ten mocný, ktorý si zohnul kmeň palmy ako vrbový prút. — Ktorých nepriateľov by sme sa ešte bát, keď nás ochraňuje Tvoja moc?“

Keď putovala prez púšť najbližšia karavana, videli pútnici, že uschla koruna veľkej palmy.

„Ako sa to mohlo stať,“ — spýtali sa niektorí. Veď táto palma nemala umrieť, kým nevidela kráľa, ktorý by bol mohutnejší ako Šalamún.

„Iste ho uvidela,“ — odpovedal iný z pomedzi pútnikov.

6. V Nazarete.

Ked mal Ježiš ešte len päť rokov, sedel raz na prahu otcovej dielne a zaoberal sa tým, že hotovil z hlíny vtáčatá, ktoré vymiesil z premiesenej hlíny, ktorú mu dal oproti bývajúci hrnčiar.

Bol tak šťastný, ako nikdy predtým, lebo všetky dietky tejto štvrte mesta rozprávaly Ježiškovi, že je hrnčiar veľmi nevlúdny človek, od ktorého nebolo možné ani prosebným pohľadom, ani sladkými slovami nič vymodlikať; a on sa nikdy neodvážil, aby ho poprosil. — Ale hľa, sám sotva vie, ako sa to prihodilo! Stál len na schode pred domom a prizeral sa túžobne susedovi, ako pracoval na svojich formách, — tu sused vykročil z dielne a daroval mu toľko hlíny, že by z nej bolo možné bývalo sformovať krčah na víno.

Na schodoch najbližšieho domu sedel Judáš, ktorý bol škaredý a mal červené vlasy, — jeho tvár bola poznačená modrými známkami a jeho šatočky boli plné trhlín, ktoré si doniesol zo svojich stálych bitiek a natahovačiek s uličníkmi. Ale na okamih sa držal ticho, nehneval nikoho a nenatahoval sa s nikým, ale sa zamestnával tak ako Ježiš kúskom hliny. —

Istotne nebol schopný zaopatriť si ju sám, sotva mohol sa odvážiť, aby sa hrnčiarovi priblížil, lebo tento si vždy naňho sťažoval, lebo Judáš hádzaval kamene medzi jeho krehké nádoby a bol by ho iste palicou odohnal; — ale Ježiš rozdelil s ním svoju zásobu.

Všetky vtáčky zhotovené z hliny postavili chlapci okolo seba. Vyzeraly tak, ako hlinené vtáčky bývajú na oko: na miesto nôh mal každý pod sebou kôpku z hliny, aby na nej stály, — mali krátke chvôstiky, žiadne hrdlo a krídla sotva na poznanie.

Ale rozhodne ukázal sa hneď rozdiel medzi prácou malých súdruhov. — Vtáčky Judášove boli tak naklonené, že sa vždy vnove a vnove prevalily, čo ako horlive ich chcel premiesiť svojimi tvrdými prstami, nemohol im dať úhladnú podobu. — S času na čas pozrel ukradomky na Ježiša, aby videl, ako to robí, keď vtáčky vyhotovuje tak súmerné, hladké, ako sú listy dubových stromov na hore Tábor.

Čím viacej vtáčkov Ježiš zhotovil, tým veselejším sa stával. — Vtáčik nad vtáčikom videl sa mu vždy krajším a hľadel na ne hrdo a s láskou. Boly

určené stať sa jeho súdruhmi v hrách, jeho, malými bračekovci, — spávať v jeho postieľočke, byť jeho spoločníkmi, — v neprítomnosti matky spievať mu piesne.

Nikdy sa necítil tak bohatým, nikdy sa už nebude cítiť osamotelým.

Vysoko vyrastený muž niesol vodu a kráčal popri ňom, zohnutý k zemi pod ťarchou naplneného temlova, — hneď za ním šiel predávač zelenín, prekrývajúc sa s boka na bok na chrbte svojho osla, sediac v postriedku medzi košami z prútia. — Nosič vody položil ruku na Ježišovu kučeravú hlávku a spytoval sa ho na jeho vtáčky. — Ale Ježiš mu rozprával, že majú svoje mená a vedia spievať. — Všetky jeho vtáčky priletely k nemu z cudzích krajov a rozprávaly mu všeličo, o čom len on a ony vedia. — Ježiš rozprával tak, že vodnár a zeleninár hodnú chvíľu ani nemysleli na svoju prácu, aby ho len počúvať mohli.

Ale keď chceli odísť, ukázal Ježiš na Judáša a hovoril. „Pozrite, aké pekné vtáčky robí Judáš!“ —

Dobromyseľný zelinár zastavil svojho osla a spytuje sa Judáša, či aj jeho vtáčky majú mená a vedia spievať? —

Ale Judáš nevedel o tom nič povedať. Mlčal zanovite a ani oka nepozdvihol, ale zelinár rozmrzený pošliapal jedného z jeho vtáčkov a išiel ďalej. —

Takto prešlo odpoľudnie. — Slniečko sa chýlilo k západu a jeho svetlo preniklo cez nízku bránu me-

sta, ktorá, ozdobená rímskym orlom, bola postavená na konci ulice. —

Toto slnečné svetlo, ktoré sa dostavilo so zapadajúcim slnkom, bolo celkom ružovo červené a ako bolo s kovom smiešané, omaľovalo svojou farbou všetko, čo mu bolo v ceste, kým mihotave osvetľovalo úzku ulicu. — Pomaľovalo hrnčiarove krčahy, ako aj drevenú dosku, ktorá škrípala pod stolárovou pílkou a biely závoj, ktorý tvár Márie obruboval ako rám.

Ale najkrajšie sa ligotal slnečný papršlek v malých mláčkach, ktoré sa nasbieraly po daždi v priehlinách medzi kameňami uličnej dlažby. Zrazu strčil Ježiš malú ruku do najbližšej mláky.

Práve mu sišlo na um, aby šedivé vtáčky pomaľoval tými istými lesklými paprškami slnka, ako bola pomaľovaná tak krásnymi farbami voda, steny múrov, vôbec všetko okolo neho.

I spôsobilo to slnečnému svetlu pravú rozkoš, aby sa dalo akoby z maliarskej nádoby vyberať a keď Ježiš nātíeral ním malé hlinené vtáčky, ostalo na nich navždy lpeť a oblieklo ich od hlavy až k nôžkam leskom diamantu podobným.

Judáš, ktorý zrak s času na čas obrátil na Ježiša, aby videl či viac a krajších vtáčkov narobil ako on, zavýskal od rozkoše, keď videl, že Ježiš pomaľoval hlinené vtáčky slnečným svetlom, ktoré nabral z mláky na ceste.

I Judáš tedy namočil malú ruku do lesknúcej sa vody a usiloval sa zachytiť slnečné svetlo.

Ale jemu sa slnečné svetlo nedalo chytiť. — Vykĺzlo sa z jeho prstov, akokoľvek sa usiloval zavret päst, aby ho chytil, utieklo mu predsa a nebol schopný ozdobiť svoje vtáčky ani len jednou bodkou.

„Počkaj, Judáš“ — volá Ježiš — „ja prídem a pomalujem i tvoje vtáčky!“ „Nie“ — hovorí Judáš, — „ty sa ich ani nedotkni, sú dobré také, aké sú“.

Vstal, svraštil obrvy a stiahol pery pevne dovedna, — potom stúpil širokou nohou na vtáčky a rozmiesil ich postupne všetky.

Keď takto znivočil všetky svoje vtáčky, pristúpil k Ježišovi, ktorý svoje vtáčky — skvejúce sa ako drahokamy — uhládzal.

Judáš ich pozoroval za chvíľu nemo, ale potom zdvihol nohu a rozšliapal jedného z nich.

Keď Judáš zdvihol nohu a videl malého vtáčka premeneného na šedivú hlinu, cítil také obľahčenie, že sa začal smiať a zdvihol nohu, aby rozšliapal ešte jedného.

„Judáš“, zvolal Ježiš, „čo to robíš, či nevieš, že žijú a vedia spievať?“ Ale Judáš sa len smial a rozšliapal ešte jedného vtáčka.

Ježiš sa obzrel, kde by našiel pomoc. — Judáš bol veľký a mocný. Ježiš nemal dost sily, aby ho zadržal. Obzrel sa po svojej matke. — Nebola ďaleko vzdialená, ale kým by došla, mohlo sa Judášovi podariť, že rozšliapal všetky jeho vtáčky.

Ježišove oči sa naplnily slzami. — Judáš rozšliapal už štyri jeho vtáčky, ostávaly ešte tri.

Veľmi ho rmútilo, že jeho vtáčky tak pokojne tam stoja a sa dajú rozšliapať, nedbajú o nebezpečenstvo.

Ježiš zatlieskal rukami, aby ich zobudil a zavolať: „Lette! Lette!“

Tu počaly hýbať tri vtáčky malé krielka a prestrašene poletujúc, vyletely na kraj strechy, kde boli v bezpečnosti.

Ale keď Judáš videl, že vtáčky na rozkaz Ježišov zodvihly krídla a letely, začal horko plakať.

Trhal si vlasy, ako to videl u starých ľudí, keď boli vo veľkej starosti a hodil sa k Ježišovým nohám.

A Judáš ostal tam ležať a váľal sa pred Ježišom v prachu, ako pes bozkával jeho nohy a prosil, aby zodvihol nohu a rozšliapal ho, ako on rozšliapal hlinené vtáčky.

Lebo Judáš miloval Ježiša a nenávidel ho súčasne. — Ale Mária, ktorá po celý ten čas hľadela na zábavu oboch detí, vstala, zodvihla Judáša, položila ho na svoje kolená a hladkala ho.

„Úbohé dieťa!“ hovorí k nemu. „Ty nevieš, že si sa pokúsil o niečo, čo žiadne stvorenie vykonať nemôže. — Nech Ti nikdy neprijde na um vykonať niečo podobného, ak sa nechceš stať jedným z najnešťastnejších ľudí!“ Ako by sa povodilo tomu zpočiatku medzi nás, kto by sa podujal závodit' s Tým, ktorý maľuje slnečným svetlom a ktorý do mŕtvej hliny vie vdýchnuť ducha života?

7. V chráme Jeruzalemskom.

Kde bolo — tam bolo, boli raz dvaja chudobní ľudia, muž a žena a mali malého syna. Prechodili sa po chráme Jeruzalemskom. Syn bol neobyčajne krásne dieťa. Mal mäkkučké kučeravé vlásky a jeho očka sa leskly sta hviezdy.

Ale ho nepojali so sebou do chrámu Jeruzalemského prv, kým nebol dost veľký, aby mu ukázali všetok skvost a nádheru chrámu. Tam boli dlhé rady stĺpov a pozlátených oltárov, tam boli svätí mužovia, ktorí vyučovali žiakov, tam bol i arcibiskup so svojím náprsníkom, plný drahokamov, tam boli záclony z Babylona, ktoré boli popretkávané zlatými ružami, tam bolo možno vidieť mohutné medené brány, ktoré boli tak ťažké, že tridsiati mužovia mali práce, aby ich vládali rozkývať v panvách.

Ale chlapec, ktorý mal ešte len dvanásť rokov, si toho veľmi moc nepovšimnul. Jeho matka mu rozprávala, že všetko to, čo mu tuná ukazujú, je najpodobnejším na svete. Pripomenuli mu, že môže veru veľmi dlho trvať, kým ešte raz niečo podobného uvidí, — v chudobnom Nazarete, kde oni bývajú, veru nemožno iné obdivovať, ako šedivú ulicu.

Ale veru všetko ich napomínanie moc neosožilo. Chlapec tak vypadal, ako by mu bolo bývalo najmilším čím prv utiecť z chrámu, aby sa mohol baviť v uliciach Nazareta.

Ale bolo zvláštne: čím sa chlapček videl ľahostajnejším, tým spokojnejšími a veselšími boli rodičia. Matka súdila: „Primoc sme mu dôverovali“. A vraví mu: „Primoc sme chodili s tebou, — poď, treba ti trochu odpočinúť!“

Sadla si pod jeden zo stĺpov a hovorí mu, aby si ľahnul na zem a položil hlavu do jej lona. Urobil tak a priam aj zaspal. Hneď nato povie žena mužovi: „Ja som nemala pred ničím takého strachu, ako pred tou hodinou, ktorá ho mala uviesť do chrámu Jeruzalemského. Myslela som, že náhle uvidí dom Boží, bude chcieť navždy tu ostať.“

A muž hovorí: „Aj ja som sa bál tejto cesty. Pri jeho narodení sa ukázaly mnohé zjavy, ktoré poukazovali na to, že sa má stať mocným panovníkom. Ale čože by mu i kráľovská hodnosť iného mohla doniesť, ako starosti a nebezpečenstvá. Často som hovorieval, že by bolo najlepšie i pre neho i pre nás,

keby sa nestal ničím iným, ako tesárom v Nazarete.“

„Od piateho roku jeho života,“ — odpovedala matka rozvažite — „sa k vôli nemu nestal žiaden zázrak. A on sám sa nepamätá na nič zo všetkého toho, čo sa pridalo v jeho prvšom detstve. Je teraz cele dieťaťom medzi deťmi. Staň sa vôľa Božia, ale ja začínam úfať, že Hospodin v svojej milosti iného vyvolí pre také veľké veci a moj syn zostane pri mne.“

„Čo sa mňa týka“ — hovorí muž — „som si istý, že sa nemusíme báť ničoho, ak sa len nedozvie nič o znameniach, ktoré sa ukázaly v prvých rokoch jeho života.“ „Ja sa neshováram s ním o žiadnom z týchto divov, ktoré sa zjavily,“ — hovorí žena — „ale predsa sa vždy obávam, že sa stane bez môjho pričinenia niečo, čo mu objasní, kto je. Predovšetkým sa bojím uviesť ho do tohto chrámu.“

„Potešuj sa, že je už po nebezpečenstve,“ — odpovedá muž — „veď ho skoro budeme mať pri sebe, v Nazarete.“

„Ja som sa veľmi bála mudrcov v chráme,“ — hovorí žena. — „Mala som strach pred veštcami, ktorí tu sedia a modlia sa na kobercoch. Myslela som, že keď im príde na oči, pozdvihnú sa pred dieťaťom, poklonia sa mu a pozdravia ho ako kráľa krajiny Judskej. Je to podivné, že nepoznajú jeho slávy. Veď im ešte nikdy neprišlo na oči také dieťa.“

Za chvíľu ešte sedela tak a pozorovala dieťa, konečne povie: „Ja som veru myslela, že keby videl

týchto učiteľov, ktorí hovoria k žiakom a týchto kňazov, ktorí slúžia Hospodinu, že sa zobudí a povie: „Toto je to miesto a ja som sa k tomu narodil, aby som žil tu medzi týmito sudcami, týmito učiteľmi a týmito kňazmi.“

Ale čože by to bolo za šťastie, žiť medzi týmto stáporadím?“ — prerušil ju muž — „preňho bude lepšie pobaviť sa na vrškoch a horách okolo Nazaretu.“

Matka si vzdychne a hovorí: — „U nás doma je taký šťastný. Aký je spokojný, keď môže kráčať za rozptýlenými ovečkami, alebo keď môže vyjsť na polia a prizerať sa práci hospodárov. Nemôžem veriť, že by sme spáchali na ňom krivdu, keby sme ho chceli zadržať sami pre seba.“

„My ho tak iba sprostíme najťažšieho utrpenia,“ — odpovedá muž.

I ďalej sa takto shovárali, kým sa dieťa prebudilo.

„Hľa! hľa!“ zvolala matka, „a či si si už dost oddýchol? Vstaň, deň sa chýli ku sklonu a my sa musíme vrátiť k svojim stánkom.“

Nachodili sa v najodľahlejšej časti chrámu, keď ponáhľali k jeho východu.

Niekoľko okamihov pozdejšie bolo im prejsť prez nejaké staré sklepenie, ktoré ostalo ešte z tých časov, keď bol na tomto mieste vystavený najprvší chrám, a tam stála opretá o stenu nejaká stará medená trúba. Bola ohromne dlhá a ťažká a podobná temer stĺpu, ktorý by sa musel zvihnúť k ústam, ak by kto

chcel na nej zatrúbiť. Tam stála poškriabaná, pou-
dieraná, plná prachu a pavučiny zdnu i zvonku, ob-
lepená pásom pergamentu, na ktorom boli napísané
praveké písmeny. Mohlo už pominúť snáď 1000 ro-
kov, odkedy sa niekto pokúsil vyvábiť z nej nejaký
zvuk, a spýtal sa: Čo je to?

„Toto je tá veľká trúba, ktorej meno je: Trú-
ba kniežata sveta. Touto trúbou svolával Mojžiš sy-
nov izraelských rozptýlených po púšti. Od toho času
nebol v stave nikto ani jediný zvuk vylúdiť z tejto
trúby. Ale príde raz ten, kto to bude v stave urobiť
a shromaždí pod svoju berlu všetky národy sveta.“

Žena usmiala sa pri týchto slovách, lebo držala
toto proroctvo za starodávnu bájku. Ale malý chla-
pec ostal stáť pred trúbou, až kým ho odvolali. Bol
by tam vďačne i ďalej ostal, aby ju ešte dlho a zá-
kladne pozoroval, lebo práve táto trúba sa mu zaľú-
bila najlepšie zo všetkého, čo dosiaľ videl v chráme.

Ešte nezašli ďaleko, keď prišli na veľký priestran-
ný dvor chrámový. Tu bola v kamennom fundamen-
te hlboká, široká priepasť, pozostatok dávnych prave-
kých časov. Kráľ Šalamún nedovolil zasypať túto prie-
pasť. Nedal postaviť ani most prez ňu, ani sriadit' zá-
bradlie podlž jej strmých stien. Na miesto toho dal
vystrieť ponad hlbokú priepasť oceľový, ostro brúse-
ný, viac rýfov dlhý, ostrím nahor obrátený čepel. Ale
tento nôž už temer úplne zožrala hrdza, nebol okrem
toho bezpečne upevnený na oboch koncoch v stene
priepasti, tak že sa kýval, klátil, i keď niekto i len
tuhším krokom krokom šiel dvorom chrámu. Keď

matka veľkou okľukou priviedla chlapca k tejto priepasti, spýtal sa jej: „Čože je toto za most?“

„Tento most postavil kráľ Šalamún“, odpovedala matka, „a my ho menujeme „Mostom rajským“. — Keď ty budeš môcť prejsť týmto mostom, ktorého ostrie je britkejšie ako slnečný papršlek, tak iste prídeš do raja.“ Usmiala sa a poberala sa ďalej, ale chlapec zostal stáť a pozeral na ostrý, hybký, oceľový nôž, kým ho matka nezavolala.

Ako išiel za ňou, vzdychol si, že mu matka týchto dvoch podivuhodných vecí neukázala včiasšie, keď by bol mal ešte dost času si ich popozerať dôkladne. Šli tedy bez toho, aby sa boli dlho zdržiavali, kým prišli k mohutnému vchodu s pätnásobným stĺporadím. Stály tam v jednom uhle dva stĺpy z čierneho mramoru, ktoré boli na svojom postamente tak blízko, že by sotva bolo bývalo možné i len steblo slamy pomedzi ne pretisnúť. Boly vysoké a majestátné, korunované kapitelmi bohate zdobenými, okolo ktorých sa vinuly rady podivne formovaných hláv živočíšnych. Ale ani len priestor jedného štvorcového palca na týchto skvostných sochách nebol bez trhliny a úrazu; byly tak poškodené a zodraté, ako nič iného v chráme. Sama kamenná dlážka bola na na tomto mieste načisto vyleštená a prehĺbená šlapajami bezčetných nôh.

A zas zadržal chlapec matku a spýtal sa jej: „Čo sú to za stĺpy?“

„To sú stĺpy, ktoré náš patriarcha Abrahám dopravil sem z ďalekej Chaldei a z Palestíny a ktoré

sa menujú „Stĺpami spravедlnosti.“ Kto je v stave sa pretisnúť pomedzi ne, je spravедlivým pred Bohom a nikdy nespáchal nijakého hriechu.“

Chlapec ostal stáť a zamyslene pozeral na stĺpy.

„Veď sa snáď len nechceš pokúsiť, či by si sa nepretisnul pomedzi tie stĺpy?“ spýtala sa ho matka a usmiala sa. „Veď vidíš, ako mnohí ľudia, ktorí sa pokúsili pretisnúť sa prez úzku medzeru medzi stĺpami zodrali kamene pod sochami; ale mi môžeš veriť, že sa to žiadnemu nepodarilo. Ale teraz sa ponáhľaj! Počujem hrmot medenej brány, tridsať sluhov chrámových sa oprelo dnu, aby ju pohli.“

Malý chlapček ležal potom celú noc v stánku na lúžku bezsenne a nevidel pred sebou nič iného, ako stĺpy Abrhámове, most do raja a trúbu kniežata sveta. Nikdy dosiaľ nepočul nič o takých podivuhodných veciach a nemohol sa nijako sprostíť myšlienky na ne.

Dnes bolo im nastúpiť cestu domov. Rodičia mali mnoho práce, aby stánok rozobrali a naložili na velblúda, k tomu bolo treba ešte všeličo usporiadať. Necestovali sami, ale v spoločnosti mnohých pokrvných a súsedov a ponevác bolo pri tom tak mnoho ľudí, šlo balenie batožiny pomaly.

Chlapec nepomáhal pri práci, ale sedel tíško v tej trme-vrme a v tom shone a myslel na tie tri podivné veci.

Razom mu prišlo na um, že by mal ešte dost času ísť do chrámu a pozreť si ešte raz tie tri zázračné veci, veď ešte bolo mnoho toho, čo malo byť

zabalené, i mohol sa vrátiť ešte dost včas pred odchodom. Chytrý sa ponáhľal preč, nepovedajúc nikomu, čo má v úmysle. Myslel, že je to vôbec nie potrebné, veď sa skoro vráti nazad.

A ani to netrvalo dlho, kým prišiel do chrámu. Vstúpil tedy do poradia, v ktorom stály tie dva čierne stĺpy.

Náhle ich zazrel, sadnul si k nim na kamennú dlažbu a zahľadel sa hore na ne. A keď pomyslel, že ten, kto by sa pomedzi tieto dva stĺpy pretisnul, je pred Bohom spravodlivý a nespáchal nikdy hriechu, usúdil v sebe, že niečo tak podivného nepočul ešte nikdy.

Ale pridalo sa, že v stĺporadi, kde tento malý chlapec sedel, boli shromaždení sudcovia vysokej rady, aby súdili v sporných záležitostiach stránok. — Celá sieň bola plná ľudí.

Niektorí žalovali pre preloženie medzníkov, iní pre krádež oviec, ktoré boli odvedené z krdľa a preznačené falošným znakom, iní žalovali dlžníkov, ktorí nechceli platiť dlhy. Medzi všetkými ostatnými bol tam aj istý bohatý muž, v dlhom purpurovom rúchu. Predviedol pred súd biednu vdovu, ktorá mu údajne bola dlžná niekoľko strieborných centimov. Chudina vdova lamentovala a hovorí, že jej bohatý muž krivdí, ona mu svoj dlh už dávno zaplatila, ale teraz ju chce ešte raz k tomu donútiť a ona nie je v stave to vykonať. Je tak chudobná, že ak ju sudcovia k plateniu odsúdia, bude nútená svoje dcery prepustiť bohatému mužovi za otrokyne.

Najvyšší úd rady sa obrátil k boháčovi a hovorí: „Či sa opovážiš prisahou potvrdiť, že ti táto chudobná žena dlhu nezaplatila?“

Boháč odpovedá: „Pane, som človek bohatý, či by som sa namáhal požadovať, peniaze od tejto vdovy, keby som nemal k tomu práva? Prisahám ti: ako je pravda, že nikdy nik neprekročí prez bránu spravodlnosti, tak mi je táto žena dlžná summu, ktorú požadujem.“

Ako sudcovia počuli prisahu, uverili jeho reči a odsúdili biednu ženu, aby mu oddala dcéry za otrokyne. Ale chlapček sedel tam v blízkosti a počúval všetko. Vraví sám sebe: „Ako dobre by to predsa bolo, keby tak niekto prez túto bránu spravodlnosti mohol prekročiť. Tento boháč iste nehovoril pravdy. Aké hrozné polozenie je pre túto starenku, že musí oddať svoje dcéry za otrokyne.“ Vyskočil na podstavec, na ktorom stály dva stĺpy brány a pozeral prez medzeru medzi nimi. „Ach, keby to len nebolo tak nemožné,“ vzdýchnul. „Tak mi je ľuto tej biednej ženy“. Teraz ani nemyslel na to, že každý, kto by sa vedel pritísnuť prez túto bránu, bol by spravodlivým a bez hriechu. Len k vôli tej biednej starenke bol by to chcel vykonať. Oprel svoje plecia do prieľbiny, ako by si bol chcel prekliésniť cestu.

V tom okamihu pozreli všetci tam prítomní ľudia na bránu spravodlnosti. Lebo zahrmelo pod sklepením a spev sa ozval v starých stĺpoch brány, ktoré sa rozstúpily jeden napravo, druhý naľavo a otvo-

rily len práve taký priestor, že sa cez ne mohlo pretisnúť telo štíhleho chlapca.

To vyvolalo najvyššiu pozornosť a všeobecný obdiv. V prvej chvíli onemelo všetko. Ľudia sa dívali neprestajne na chlapca, ktorý vykonal tento veľký div. Najstarší medzi sudcami sa spamätal najprv. Rozkázal chytiť bohatého kupca, priviesť pred vysokú radu a odsúdil ho, dať všetko svoje bohatstvo tej chudobnej vdove, lebo v Božom chráme složil falošnú prísahu.

Keď toto bolo odbavené, pýtal sa sudca po chlapcovi, ktorý sa pretisnul prez bránu spravodlnosti, ale keď sa ľudia po ňom dopytovali, on už bol zmiznul. Lebo v tej istej chvíli, keď sa stĺpy rozstúpily, akoby sa zo sna zobudil a rozpamätal sa na rodičov a na návrat domov. No naskrze nevedel nič o tom, že sedel za celú hodinu pred branou spravodlnosti, ale sa domnieval, že ešte má kedy len na okamih pozrieť sa na „Rajský most,“ kým sa vzdiali z chrámu a ľahkým krokom sa ponáhľal prez davy ľudu k „Rajskému mostu“, ktorý ležal v celkom inej časti chrámu. —

Ale ako spozoroval ostrý paľoš položený ponad priepasť a pomyslel si, že človek, ktorý by bol v stave prejsť po tomto paľoši, si je istý toho, že sa dostane do raja, vtedy mienil, že je toto predsa len najpodivnejšie, čo keby videl, — a sadnul si na kraj priepasti, aby si poobzeral paľoš. —

Pomyslel na to, ako slávne by to bolo dostať sa do raja a ako rád by bol prešiel po tomto moste,

ale súčasne poznal, že je nemožné o to sa i len pokúsiť.

Za dve hodiny takto rozmýšľal a trúdil sa, ale nič nevedel, koľko času pominulo. A rozmýšľal nepretržite len o raji.

Vo dvore, v ktorom sa nachodila táto hlboká priepasť, bol postavený aj veľký obetný oltár, okolo ktorého kráčali sem i tam kňazi oddení v bielom rúchu, ktorí opatrovali oheň a odberali prinášané obete a veľké húfy takých, ktorí sa len prizerali bohoslužbe. V tom sa blížil cestou chudobný starý človek. Niesol veľmi malé, chudé jahniatko, ktoré bol okrem toho ešte i pes uhryznul, tak že malo otvorenú ranu.

Tento človek šiel s baránkom ku kňazom a prosil, aby ho mohol obetovať. Ale mu odopreli túto prosbu a povedali mu, že takúto prabiednu obeť nesmie Hospodinu priniesť. Starček prosil, keby sa predsa pre milosrdenstvo Božie smilovali a baránka prijali, lebo jeho syn je smrteľne chorý a nemá nič iného, čo by mohol Bohu za uzdravenie obetovať. Volal: „Musíte mi dovoliť, aby som ho obetoval, lebo ináč neprenikne pred obličaj boží moja prosba a môj syn musí zomrieť.“

Nemysli, že nemám milosrdenstva s tebou“ — hovorí kňaz — „ale zákon nám bráni obetovať porané zvierat. Tvojej prosbe vyhovieť je tak nemožné, ako je nemožné prekráčať „Rajský most.“

Chlapček sedel nie ďaleko odtiaľ, počul všetko. Hneď pomyslel, aká je to veľká škoda, že nikto nie

je v stave tento most prekráčať, snáď by ten bedár mohol zachrániť syna, keby bolo možné obetovať toho baránka.

Celkom nemyslel na to, že by ho mohol prekráčať, aby si bol istý raja. Jeho myšlienky boli výlučne pri tom bedárovi, jemu jedine by tak rád bol pomôcť. Ale stiahol nohu nazpät a zašeptal: „Je to nemožné, je veľmi starý, ani by ma neuniesol.“

Ešte raz zaletely jeho myšlienky k biednemu starcovi, ktorého syn bojoval so smrťou a zas položil nohu na paľoš.

Tu pocítil, že most sa prestal kolembať a pod jeho nohami sa rozšíril, spevnel a pri najbližšom kroku zbadal, že ho povetrie so všetkých strán podporovalo. Nieslo ho, ako by bol vtákom a mal krýdla.

Ale keď chlapec kráčal po paľoši, vyznel z neho ľubezný zvuk, trasúc sa a jeden z tých, ktorí stáli na dvore chrámu, sa obrátil, keď začul tento zvuk. Hlasne skríknul, tak že sa obzreli i všetci ostatní a teraz zazreli malého chlapca, ktorý kráčal po paľoši.

Veľká hrúza a závidenie sa zmocnilo všetkých, ktorí tam boli. Prví, ktorí prišli k sebaapovedomiu, boli zas kňazi. Poslali hneď posla za ubedovaným starcom a keď sa vrátil, hovorili mu: „Boh vykonal zázrak, aby nám ukázal, že mu je tvoja obeť milá. Daj sem svojho baránka, obetujeme ho.“

Keď sa toto skončilo, dozvedeli sa o malom chlapcovi, ktorý prekráčal ponad priepasť. Ale keď sa za ním obzreli, nemohli ho najst, lebo náhle prešiel ponad priepasť, zas skrsla v ňom myšlienka na cestu domov a na rodičov. Nebol si povedomý, že sa už pominulo ráno a predobed, — ale si povedal: „Teraz sa už musím skutočne dobre poponáhľať, aby nemuseli na mňa čakať. Len sa ešte musím na chvíľku poďívať na Trúbu kniežata sveta.“

Preklíznul sa prez davy ľudu a ponáhľal sa ľahkým krokom do tmavého stĺporadia, kde bola medená trúba opretá o stenu.

Ako ju zazrel a pomyslel na to, že človek, ktorý bude v stave vylúdit z nej nejaký zvuk, shromažďuje všetky národy sveta pod svoje panstvo, mienil vnove, že ešte nikdy nevidel niečo tak podivného, sadnul si k nej a prizeral sa jej pozorne.

Myslel na to, akým vznešeným zjavom by bolo môcť pritiahnúť k sebe všetkých ľudí a srdečne túžil za tým, aby bol v stave zatrúbiť na tej starej trúbe, ale pochopil, že je to nemožné a neodvážil sa ani len pomysleť na to.

Takto strávil tam niekoľko hodín, bez toho, že by bol vedel, ako sa čas míňa. Jedine na to myslel, čo by človek pocítil, keby boly pod jeho nadvládou všetky národy zeme.

Ale v tomto chladnom stĺporadí sedel istý starý muž a poučoval svojich žiakov. Práve sa obrátil

k jednému z pomedzi mladíkov, ktorí sedeli u jeho nôh a hovorí mu, že je podvodník. Jeho duch mu prezradil, že je cudzincom a nie židom. Potom sa spýtal ten svätý muž, prečo sa vlúčil pod cudzím menom medzi jeho žiakov.

Cudzí mládenec vstal a povedal, že putoval prez divé pustatiny, preplavil sa prez široké moria, aby počul zvestovať pravú múdrosť o jedinom Bohu a hovorí svätému: „Moja duša žíznila od túžby, ale ja som vedel, že by si ty mňa nepoučil, keby som sa nebol vydával za žida. Ja som ti lhal, aby som mohol upokojiť svoju túžbu. Prosím ta, dovoľ, aby som pri tebe ostal.“

Ale svätý muž sa zdvihol, vystrel ruku k nebu a volá: „Ty nesmieš pri mne ostať, to je taká pravda, ako že sa nenarodí človek, ktorý by zatrúbil na tejto medenej trúbe, ktorú menujeme „Hlasom kniežata svetov.“ Veď ti nie je dovolené ani len to, aby si smel stúpiť na toto miesto chrámu, lebo si pohan. Ber sa preč, lebo sa oboria na teba moji ostatní žiaci a roztrhajú ta na kusy, pretože tvoja prítomnosť poškvŕňuje chrám.“

Ale mládenec ostal stáť a hovorí: „Ja neodídem nikde inde, kde moja duša nenajde pokrmu, radšej zomrem tu pri tvojich nohách!“

Ale chlapec sedel celkom blízko, tak že všetko videl a počul a hovorí sám k sebe: „Toto je veľká tvrdosť srdca. Hej, keby som ja len vedel zatrúbiť na tej veľkej medenej trúbe, iste by mu bojo spožnené.“

Vstal a položil malú ruku na trúbu. V tom okamihu si nežiadal zdvihnúť ju k ústam preto, že ten, ktorý to bude v stave urobiť, stane sa veľkým panovníkom, — ale len preto, lebo úfal pomôcť cudzincovi, ktorého život bol v nebezpečenstve.

Objal medenú trúbu malými rúčkami a pokúsil sa ju pozdvihnúť. Tu pocítil, že sa tá obrovská trúba sama od seba zdvihla k jeho ústam a keď teraz vdýchnul, ozval sa z trúby silný zvučný hlas, ktorý sa ozýval so všetkých kútov chrámu.

Tak sa obrátili oči všetkých v tú stranu a videli, že to bol malý chlapec, ktorý stál s trúbou na ústach a vylúdlil z nej zvuky, ktoré otriasly všetkými klenbami a stĺpmi chrámu.

A hneď klesly všetky ruky, ktoré sa boly zodvihly, aby zavraždily cudzieho mládenca a svätý učiteľ hovorí k nemu :

„Poď a sadni si k mojim nohám, kde si pred tým sedával. Boh vykonal zázrak, aby mi dal znamenie, že by som ťa uviedol do náuky, ako ho vzývať v duchu a pravde.“

Ako sa deň chýlil ku koncu, ponáhľal sa istý muž so ženou do Jeruzalema. Vyzerali ustrašení a ustarostení a prihovárali sa každému koho stretli: „Ztratili sme syna. Nazdali sme sa, že šiel s našimi pokrevnými a známymi, ale nevidel ho nikto zpomedzi nich. Či nestretol niekto zpomedzi vás osamelé dieťa?“

A všetci, ktorí putovali z Jeruzalema, odpovedajú: „Vášho syna sme nevideli, ale v chráme sme videli najkrajšie dieťa na svete. Bolo na pohľad ako anjel s neba a prekročilo „Bránu spravodnosti.“

Boli by radi všetko tak obšírne rozpovedali, ale rodičia nemali kedy, aby to vypočuli.

Keď zase prešli kus cesty, stretli iných ľudí a dotazovali sa po svojom dieťati. Ale ľudia, ktorí šli z Jeruzalema, chceli rozprávať o najkrajšom dieťati, ktoré je naoko, ako keby bolo s neba sostúpilo a ktoré prešlo prez „Rajský most“.

Boli by radi až do pozdneho večera o tom rozprávali, ale muž a žena nemali kedy načúvať, len sa ponáhľali do Jeruzalema.

Behali hore-dolu ulicami, bez toho, aby dieťa boli naši.

Konečne zastali pred chrámom.

Pri schôdzi hovorí matka: „Keď sme už raz tu, podme aj dnu, aby sme videli, čo je to vlastne s tým dieťaťom, o ktorom hovoria, že sostúpilo s neba.“ Vošli do chrámu a spytovali sa, kde by to dieťa mohli najst.

„Choďte len rovno k sieni, kde sedia svätí učitelia s učedníkmi — tam je to dieťa. Starí učitelia ho posadili medzi seba, spytujú sa ho a on sa spytuje ich a všetci sa nanajvýš divia dieťatu. Všetok ľud stojí na dvore chrámu, aby videl aspoň odlesk

toho, ktorý zdvihol trúbu kniežata sveta k svojim ústam.“

Muž a žena si kliesna cestu prez dav ľudu a poznávajú, že dieťa v postriedku múdrych učiteľov je ich syn. Ale náhle žena poznala syna, začala plakať. —

Chlapec, ktorý sedel medzi mudrcmi, počul niekoho plakať a poznal, že je to jeho matka. Vstal tedy a šiel k matke a rodičia ho vzali medzi seba a kráčali s ním z chrámu.

Matka len plakala neprestajne a dieťa sa jej spýta: „Prečo plačeš? Veď som hneď prišiel k tebe, náhle som počul tvoj hlas.“

„Ako by som neplakala?“ — hovorí matka — „Ja som sa nazdala, že si pre mňa ztratený.“

Opustili mesto, zotmilo sa a matka ešte vždy plakala.

„Prečo plačeš?“ — spytuje sa dieťa. — „Ja som nezbadal, že už deň pominul, ja som myslel, že je ešte včasné ráno a prišiel som k tebe, náhle som počul tvoj hlas.“

„Čo nemám plakať?“ — hovorí matka. — „Hľadala som ťa celý deň, nazdala som sa, že si pre mňa ztratený.“

Putovali prez celú noc a matka plakala neprestajne.

Keď svitalo, spýtalo sa jej dieťa: „Prečo plačeš? Ja som nehľadal vlastnej slávy, ale Boh mi dal moc vykonať tieto divy, lebo chcel pomôcť týmto trom

zbedovaným mužom a náhle som počul tvoj hlas, vrátil som sa k tebe.“

„Dieťa moje“, odpovedá matka, „ja plačem, lebo si pre mňa predsa len ztratený. Ty už nebudeš mne náležať cele. Od tohoto času bude spravodnosť cieľom tvojho života, aj tvojou túžbou a tvoja láska objíma všetkých ľudí, ktorí naplňujú celú zem.“

8. Ručník svätej Veroniky.

V jednom z posledných rokov panovania cisára Tiberia usadil sa istý chudobný vinár so ženou v osamelej chalúpke vysoko v Sabínskych horách. Boli cudzinci, žili v úplnej samote a nepamätali toho, že by ich bol kedy dajaký človek navštívil. Ale jedného dňa videl tento robotník, keď otvoril dvere, k svojmu veľkému podiveniu sedieť na prahu učepnú ženu. Mala na sebe prostý šedivý plášť a bola naoko veľmi chudobná. Ale náhle vstala a pristúpila k nemu, jej zjav bol napriek tomu úctu vzbudzujúci, tak že nevdojak pomyslel na to, čo starodávne povesti hovoria o bohyniach, ktoré sa v podobe žien zošlých vekom blížievaly k ľuďom.

„Priateľu,“ hovorí starenka vinárovi, „nesmieš sa tomu diviť, že som v noci spala na tvojom pra-

hu. Moji rodičia bývali voľakedy v tejto chalúpke a ja som sa v nej temer pred 90 rokmi narodila. Očakávala som, že ju najdem prázdnu, nevedela som, že sa tu osadili ľudia.“

„Ja sa naskrze nedivím tvojmu očakávaniu, že najdeš prázdnu, opustenú chalúpu, ktorá leží tak vysoko v pustých horách,“ — odpovedá vinár. „Ale ja a moja žena pochodíme z ďalekej krajiny a ako chudobní cudzinci sme nenašli nijakého lepšieho príbytku. A po dlhom putovaní, ktoré si podujala vo vysokom veku, budeš istotne ustatá a lačná. Preto ti bude iste vítané, že je táto chalúpka obydlená ľuďmi a nie vlkami. Najdeš v nej posteľ, na ktorej si odpočynieš a ak sa uspokojiš, najdeš v nej hrnček kozieho mlieka a kus chleba.“

Starenka sa trochu usmiala, ale bol to úsmev taký priechodný, že nevládal premôcť výraz hlbokej starosti, ktorá sa zrkadlila v jej tvári. „Ja som tu v týchto horách prežila celú svoju mladosť,“ — odpovedá žena. „A nezabudla som ešte ani dodnes vlka vyhnat z diery.“

A videla sa vskutku takou mocnou, takou silnou, že vinár ani najmenej nepochyboval, že má napriek vysokému veku dosť sily bojovať s divými lesnými zvermi.

Medzitým zopakoval pozvanie a starenka vstúpila do chalupy. Sadla si s týmito chudobnými ľuďmi k stolu a zúčastnila sa bez zdráhania ich skromnej hostiny. Ale hoci sa videla veľmi uspokojenou, že sa

môže nasýtiť hrubým, v mlieku rozmočeným chlebom, spytoval sa sám seba každý z oboch manželov: „Ozaj, odkiaľ mohla sem doputovať táto pútnica? Iste častejšie jedávala bažantov na striebornom príbore, ako pila kozie mlieko z hlinených hrnčekov.“

Niekedy pri jedle zdvihla oči a obzrela sa skúmave, ako by sa chcela v izbe orientovať. Chudobný tento byt s holými stenami a podlahou z hlíny ubitou sa sotva zmenil. Ba ukazoval svojim obyvateľom ešte niektoré stopy psov, jeleňov, ktoré jej otec bol nakreslil sám voľakedy k radosti svojich detí. A zdalo sa jej, že vysoko hore na postennej polici vidí ešte črepy hlineného krčaha, do ktorého ešte voľakedy cedievala mlieko.

Ale manželia si hovorili: „Môže byť, že v tejto chalupe prišla na svet, ale v živote vykonala iste veľmi mnoho inakších vecí, ako že by bola kozy dojila, syr kľagala a mútila maslo.“

Pritom pozorovali, že myšlienky ju často ďaleko zaviedly a že plná starosti vzdychala, keď zasa prišla k sebe. Konečne vstala od stola, ďakovala priateľsky za preukázanú jej pohostinnosť a pokročila ku dverám.

Ale práve teraz sa pozdala vinárovi tak opustenou a chudobnou, že zvolal: „Ak sa nemýlim, keď si sa v noci s veľkým namáhaním sem dostala, nebolo tvojím úmyslom opustiť túto chalupu tak skoro. Ak si ozaj taká chudobná, ako vyzeráš, tak zažiadalo sa ti iste prežiť zbytok svojich dní tu a teraz sa chceš

vzdialiť odtiaľto, že sme my, ja a moja žena, zaujali túto chalupu.“

Starenka netajila, že hádal správne. „Chalupa, ktorá toľké dlhé roky tu stála opustená, — prináleží tak tebe ako mne“ — odpovedá. „Nemám nijakého práva, aby som ťa z nej vyhnala.“

„Je to predsa chalupa tvojich rodičov a tak máš viacej nárokov na ňu ako ja. Okrem toho sme my mladí a ty si starenka, preto ty musíš tu ostať a my sa odsťahujeme.“

Keď starenka tieto slová počula, veľmi sa zadičila. Obrátila sa na prahu a prizerá sa tomu človeku, ako by nebola pochopila, čo chcel tými slovami povedať.

No teraz sa zamiešala do reči aj jeho žena: „Keby mi bolo dovolené niečo poradiť“, hovorí mužovi, „tak by som ťa prosila, aby si sa spýtal tejto úctihodnej starenky, či by nás nechcela pokladať za svoje deti, ktoré by pri nej ostaly a ju opatrovaly? Čoby sme jej pomohli tým, že by sme jej túto biednu chalupu darovali a potom ju opustili. Ako strašne by jej bolo samotnej prebývať tu v tejto opustenosti. A z čohože by potom žila? Veď by to práve tak bolo, ako keby sme ju nechali hladom zomrieť.“

Tu prišlo starenka k mladým manželom a obzerala si ich pozorne: „Prečo vy hovoríte takto so mnou? Prečože mi preukazujete milosrdenstvo? Veď ste vy cudzinci v tejto zemi!“

A mladá žena jej odpovedala: „To preto, že i nám raz preukázali veľké milosrdenstvo.“

II.

A tak sa stalo, že starenka ostala bývať vo vinárovej chalupe a v jej srdci vzniklo veľké priateľstvo k mladým manželom. Ale napriek tomu im nehovorila nikdy, odkiaľ prišla a kto je a oni pochopili, že by takéto otázky nebola vďačne počula.

Raz večer, keď práca bola skončená a všetci traja večerajúc sedeli na veľkej kamennej dlážke, ktorá slúžila za prah ku dverám chalupy, spozorovali starého muža, ktorý kráčal hore horským chodníkom.

Bol to muž veľký, silný a mal široké plecيا ako gladiator. Jeho obličaj mal tmavý, nepriateľský výraz. Celo vypuklé ponad hlboko vpadlé oči, tahy okolo úst vyjadrovaly trpkosť a opovrzenie. Blížil sa rýchlym krokom.

Tento muž bol oblečený veľmi proste a vinár, keď ho shliadnul, myslel, že je to starý legionár, ktorý dostal „prepustenie“ a putuje nazpät do vlasti.

Keď pocestný došiel k večerajúcim, ostal stá ako v pochybnosti. Vinár, ktorý vedel, že tento chodník sa končí kus vyše chalupy, složil lyžicu a privolal mužovi: „Či si poblúdil, cudzinče, že si prišiel k tejto chalupe? Inší by sa nenamáhal, aby sem vliezol, iba ak by niekomu z nás doniesol nejakú zpravu.“

Kým sa takto spýtal, pristúpil cudzinec bližšie.

„Ano, je to tak, ako hovoríš, zmýlil som cestu a teraz neviem, kam sa obrátiť. Ak mi tu popraješ krátkeho oddychu a potom povieš, ktorú cestu treba

mi voliť, aby som našiel nejaký útulok, budem ti veľmi povďačný.“

Po týchto slovách si sadnul na jeden z veľkých kameňov, ktoré ležaly pred chalupou. Mladá žena sa spýtala, či by nechcel povečerať s nimi, ale on ďakoval s úsmevom. No ukázalo sa, že bol veľmi náklonný pustiť s nimi do rozhovoru, kým budú večerať. Vyzvedal sa mladých manželov o ich živote a o ich práci a oni mu odpovedali proste, otvorene.

Razom sa vinár obrátil k cudzincovi a začal sa vypytovať. „Vidíš, v akej samote žijeme tu opustení,“ hovorí. „Už asi rok prešiel, čo som sa neshováral s inými ľuďmi okrem pastierov a vinárov. Ale či ty, ako jeden z tých, ktorí idú z válečného tábora, by si nám nevedel jedno-druhé povedať o Ríme a cisárovi?“

Sotva sa ho vinár takto spýtal, zbadala mladá žena hneď, že starenka pozrela naňho výstražným okom a urobila mu rukou znamenie, aby sa pri rečiach mal dobre na pozore.

Ale cudzinec odpovedal celkom priateľsky: „Viem, že ma pokladáš za legionára a máš pravdu, hoci som službu už dávno opustil. Pre nás vojakov nebolo veľa práce pod panovaním Tiberiovým a preci bol svojho času veľkým vojvodcom, bolo to v čase jeho šťastných dní. Ale teraz nemyslí na nič iného, ako na obranu pred sprisahancami. V Ríme všetci ľudia hovoria o tom, že minulého týždňa len na základe podozrenia dal zlapať a popraviť senátora Titia.“

„Neborák cisár, už ani nevie, čo robí,“ zvolala mladá žena. Zodvihla ruky a plná sútrpnosti a podivenia krúti hlavou.

„Ty máš ozaj pravdu,“ odpovedá cudzinec a výraz veľkej ťažkomyselnosti preletel jeho tvárou. „Tiberius vie, že ho všetci ľudia nenávidia a to ho ešte doženie k zblázneniu.“

„Čo hovoríš,“ odpovedá mladá žena. „Prečo by sme ho nenávideli? Veď sa my len žalujeme, že už nie je tým veľkým cisárom, akým bol na začiatku svojho panovania.“

„Ty sa mýliš,“ hovorí cudzinec. „Všetci ľudia nenávidia a opovrhujú Tiberia. A prečo by aj nie? Veď je už len nemilosrdným tyranom bez srdca. A v Ríme myslia, že od toho času bude jeho srdce zatvrdilejšie ako dosiaľ.“

„Či sa niečo stalo, čo by ho mohlo premeniť na hroznejšieho netvora, akým bol dosiaľ?“ spytuje sa vinár.

Ako toto poznamenal, spozorovala mladá žena, že starenka urobila zasa výstražné znamenie, ale tak opatrne, že ho jej muž ani nezbadal.

Cudzinec mu odvetil priateľsky a zvláštny úsmev preletel okolo jeho rtov.

„Snáď si počul rozprávať, že Tiberius mal dosiaľ medzi medzi svojím osobníctvom istého priateľa, na ktorého sa mohol bezpečne spoľahnúť a ktorý mu vždy povedal pravdu. Všetci ostatní, ktorí na jeho dvore žijú, sú dobrodruhovia, podlizní ľudia, ktorí jeho zlé zákernícke skutky práve tak chvália a osla-

vujú, ako jeho dobré a výtečné. A predsa mal, ako hovorím, jedného človeka, ktorý sa nikdy nebál obznámiť ho s hodnotou jeho skutkov. Touto bytostou, ktorá bola smelšia, ako všetci jeho senátori a vojvodovia, bola cisárova stará pestúnka Faustina.

„Pravda! Pravda! I ja som počul o nej rozprávať,“ — doložil vinár. — „Rozprávali mi, že jej býval cisár po všetky časy priateľsky naklonený.“

„Ano, Tiberius vedel oceniť jej oddanosť a vernosť. S bývalou chudobnou sediačkou, ktorá voľakedy sišla dolu z biednej chalupy v sabínskych horách, tak zaobchodil, ako so svojou vlastnou matkou. Kým sa zdržiaval v Ríme, dal jej na obývanie dom na Palatíne, aby ju mal vždy v blízkosti. Žiadna z najvznešenejších matron v Ríme sa nemala lepšie ako ona. Dal ju prenášať v noselniciach ulicami Ríma a šatit ju ako cisárovnú. A keď sa cisár presťahoval na ostrov Capri, musela ho ta odprevadiť a dal kúpiť pre ňu villu plnú otrokov a skvostného náradia.

„Mala sa vskutku veľmi dobre,“ hovorí vinár, ktorý sám pokračoval od toho času v rozhovore s cudzincom. Jeho žena sedela pritom a pozorovala, aká premena diala sa so starenkou. Táto od príchodu cudzincovho neprehovorila ani slova. Jej tichý priateľský výraz tváre zmiznul. Jedlo odložila stranou a meravo sa oprela o vereje dvier, odkiaľ s prísnou tvárou hľadela pred seba.

„Cisár mal v úmysle pripraviť jej šťastné požehnané živobytie,“ — hovorí cudzinec. „Ale napriek všetkým jeho dobrodeniam ho teraz opustila.“

Starenka sa ztrhla pri týchto slovách a mladá žena položila lahodne ruku na jej rameno, ako by ju chcela tíšiť. Zatým počala hovoriť lahodným vrúcim hlasom. „Ja predsa nemôžem veriť, že stará Faustina bola takou šťastnou pri dvore, — ako ty myslíš“ — odpovedá obrátiac sa k cudzincovi. „Som si toho istá, že milovala Tiberia, ako vlastného syna. Viem síce pochopiť, akou hrdou bola na jeho mladost a preto viem porozumeť, aký bôľ jej spôsobilo, keď v starobe dal sa pod moc nedôvere a ukrutnosti. Iste ho každodenne napomínala a vstríhala. Bolo to pre ňu strašné, vždy bezvýsledne prosiť. Iste to konečne nemohla znášať, keď videla, ako klesá vždy hlbšie a hlbšie.“

Po týchto slovách sa cudzinec prekvapene nahnul napred. Ale mladá žena nepozrela naňho. Sklopila oči a hovorila ticho, ale úctihodne.

„Ty si starenku snáď správne posúdila“ — odpovedal, „Faustina na dvore vskutku nebola šťastná, ale predsa je len podivné, že opustila cisára v jeho vysokej starobe, keď vydržala pri ňom prez celý ľudský vek.“

„Čo hovoríš?“ spytuje sa vinár. „Stará Faustina tedy opustila cisára navždy?“

„Ona sa tajomne vykradla z Capri,“ hovorí cudzinec. „Odišla práve tak chudobná, ako bola prišla. Zo svojich pokladov nevzala so sebou ani zbla.“

„A či cisár nevie, kde sa podela?“ spytuje sa mladá žena jemným hlasom.

„Nie, nik si je nie istý, ktorou cestou sa pobrala, ale to pokladajú za pravdepodobné, že hľadala útočisko v horách svojej domoviny.“

„A cisár nevie ani, prečo odišla?“ spytuje sa mladá žena.

„Nie, cisár nevie o tom nič, veď len predsa nemôže o nej predpokladať, že ho opustila preto, že jej raz povedal, vraj i ona mu slúži len preto, ako všetci ostatní, aby dostala mzdu a dary. Veď vie, že nikdy nepochyboval o jej bezzištnosti. A ešte vždy úfal, že sa k nemu dobrovoľne vráti, lebo nik nevie lepšie ako ona, že už teraz nemá nijakého priateľa.“

„Ja jej nepoznám,“ vraví mladá žena, „a predsa nazdávam sa, že ti môžem povedať, prečo opustila cisára. Táto starénka vychovaná bola svojho času v postriedku týchto hôr k jednoduchosti a zbožným mravom a neprestajne viedla ju túžba sem. Ale predsa by ho iste nebola nikdy opustila, keby ju nebol urazil. Ale veľmi dobre chápem, že keď sa toto stalo, usúdila v sebe, že musí teraz, na koniec svojho života, myslieť na seba samú. Keby som ja bola takou chudobnou ženou z hôr, bola by som vskutku tak konala ako ona. Ja by som myslela, že som dosť vykonala, keď som svojmu pánovi prez celý život slúžila. Ja by som sa zriekla všetkého dobrobytu a všetkej cisárskej priazne, aby som ozdobila svoju dušu čistotou a spravdnosťou prv, ako sa rozlúči so mnou, aby odišla na druhú púť.“

Cudzinec hľadá, vážne dojatý, na mladú ženu: „Či nemyslíš, že cisár v svojom konaní bude hroznejší

ako kedykoľvek dosiaľ? Ale teraz niet nikoho, kto by ho uspokojil, keď sa ho zmocní nedôvera, opovrhovanie ľudstvom? Predstavte si, — pokračuje a hlboko vtopí zamračený pohľad do pohľadu mladej ženy — na celom svete niet teraz nikoho, koho by nemal v nenávisti, nikoho, kým by neopovrhoval, ani jedného jediného človeka.“

Pri týchto slovách najtrpkejšieho zúfalstva urobila starena rýchly pohyb a obrátila sa k cudzincovi, ale mladá žena mu pozrela smelo do očí a hovorí: — „Tiberius vie, že sa Faustina vráti, kedykoľvek si to bude žiadať, ale vopred musí vedieť, že jej staré oči nevidia hriechu hanebnosti na jeho dvore.“ —

Pri týchto slovách sa všetci pozdvihli, ale vinár a jeho žena sa postavili pred starenou, ako by ju boli chceli ochrániť. —

Cudzinec neprehovoril už ani slova, ale pozoroval starenu tázavým pohľadom, ako by sa jej bol spýtal: „Je to tvoje posledné slovo?“ Rty starenkine sa triasly, nebola v stave prehovoriť slova.

„Ak cisár svoju starú služku miloval, nech jej dopraje pokoja pre jej posledné dni života,“ vyriekla mladá žena.

Cudzinec ešte váhal, ale konečne sa vyjasnila zachmúrená jeho tvár. „Priatelia moji,“ hovorí, „čokoľvek sa bude hovoriť o Tiberiovi, jedno je, čomu sa lepšie naučil ako ostatní a to je, zriekanie sa. Ešte vám len jedno poviem: Ak starena, o ktorej sme práve hovorili, vyhládala by túto chalupu, pri-

jmite ju láskave. Priazeň cisárova je zabezpečená každému, kto jej bude na pomoci.“

Zavinul sa do pláštá a vzdialil sa tou istou cestou, ktorou bol prišiel.

III.

Od toho času vinár a jeho žena nehovorili už o cisárovi. Ale sa divili, že starena vo svojom vysokom veku mala ešte toľko sily, že sa zriekla všetkého bohatstva a moci, na ktoré sa od dávneho času bola tak privykla. Často sa vzájomne spytovali, či by sa ozaj rada vrátila k Tiberiovi? Ona ho iste opustila len v nádeji, že ho tým privedie k sebaznaniu a odcudzí ho nešľachetnému životu.

„Taký starý človek, ako je cisár, už nezačne nového života“, — hovorí vinár. „Akože by si ho chcela vyliečiť z opovrhovania ľuďmi? Ktože by chcel pred neho predstúpiť a ho priúčať láske k ľuďom? Kým sa toto nestane, nemôže sa sprostíť svojej nedôvery a ukrutnosti.“

„Vieš predsa, že je niekto, kto by to vykonal bol v stave“, — hovorí jeho žena. „Ja často myslím na to, ako by sa ozaj odohralo ich stretnutie. Ale cesty Božie nie sú ako cesty naše.“

Nezdalo sa, že by starena postrádala predošlý spôsob života. — Po istom čase porodila mladá žena dieťa a ponevác ho starenka musela opatrovať a ochraňovať, zdala sa takou spokojnou, že bolo možné súdiť: zabudla na všetky svoje starosti.

Každý polrok mala obyčaj, že sa zakrútila do šedivého plášta a putovala do Ríma. Ale tam nevyhľadala ani človeka, ale šla rovno na Forum. Tam sa zastavila pred jedným malým chrámom, ktorý stál na kraji nádherného tržného námestia. Tento chrám pozostával vlastne len z neobyčajne veľkého oltára, ktorý bol postavený pod holým nebom na dvore mramorom vydláždenom. Na vrchu oltára stála Fortúna, bohyňa šťastia a na jeho podnoží stál Tiberius. Dookola oltára stály budovy pre kňazov, drevárne pre palivo a maštale pre obetné zvieratá.

Púť starej Faustiny neviedla nikdy ďalej, ako k tomu chrámu, ku ktorému putovali všetci, ktorí chceli vymodliť šťastie pre Tiberia. Keď nahliadla dnu a videla, že Bohyňa a Tiberius sú kvetami ovenčení, že horel obetný oheň, že húfy nábožných modlitebníkov boli shromaždené pred oltárom a keď počula, že hymny kňazov zvučaly okolo oltára, vtedy sa obrátila a putovala zasa nazpät do hôr.

Poznala, nepýtajúc sa nikoho, že je Tiberius živý a že sa mu vodí dobre.

Keď túto púť nastúpila tretí raz, očakávalo ju smutné prekvapenie: keď sa priblížila, našla chrám spustošený a prázdny.

Plameň nehorel pred sochou a nebolo vidieť ani jedného modlitebníka. Uschnuté vence visely ešte vždy na jednej strane oltára, ale to už bolo vôbec všetko, čo svedčilo o bývalej nádhere. Kňazi zmizli

a cisárova socha, ktorá stála tam bez stráže, bola poškodená a okydaná špinou.

Starena sa obrátila na prvého, s kým sa stretla a spýtala sa: „Čo to znamená? Je Tiberius mŕtvy? Máme nového cisára?“

„Nie“, odpovedá Riman. „Tiberius je ešte cisárom, ale sme prestali zaňho sa modliť. Naše modlitby už mu nespomôžu.“

„Priateľu,“ hovorí starinka, „ja bývam ďaleko v horách, kde o niečom takom človek nič nepočuje, čo sa deje v svete. Nepovedal by si mi, aké nešťastie potkalo cisára?“

„Najväčšie nešťastie, aké si len myslieť možno,“ hovorí otázaný muž. „Upadnul do nemoce, akej v Itálii vôbec dosiaľ nepoznali, ale ktorá sa často zjavuje vo východných krajinách. Odkedy cisár upadnul do tejto nemoce, jeho tvár sa celkom premenila, jeho hlas sa podobá hlasu krochajúceho zvieraťa a jeho palce a prsty hnijú a proti tejto nemoci vraj niet spomoženia. Myslí sa obecné, že pod niekoľkými týždňami zomre a ak nezomre, musí byť sosadený z trônu, lebo takýto chorý, biedny človek nie je vôbec v stave vládnuť. Ty tedy pochopíš, že je odbavený. Nič neosoží orodovať k bohom za jeho šťastie. Ale sa to ani nevyhlási“ — a doložil s tichým úsmevom. — „Nikto sa ho nemá prečo báť, ani čo od neho pýtať. Prečo by sme sa tedy jemu k vôli ustávali?“

Pozdravil a šiel. Ale starinka ostala stáť ako ohlúšená.

Po prvý raz v svojom živote sklesla podlomená, ako niekto, koho staroba zlomila. Tak stála tam so shrbeným chrbtom a traslavou hlavou a jej ruky chmátaly bez vlády v povetrí sem a tam.

Zatúžila opustiť toto miesto, ale nohy sotva pohybovala a tackajúc sa vzdialila. Obzerala sa dookola, či by niečo nenašla, na čo by sa ako na berlu mohla opierať.

Po dlhom čase predsa sa jej s napnutím všetkých duševných síl podarilo premôcť mdlobu, zas sa vystrela a nútila pevným krokom kráčať zaľudnenými cestami.

IV.

O týždeň pozdejšie vystúpila stará Faustina na stráne ostrova Capri. Bol horúci deň a strašný pocit zošlosti a mdloby ju zasa ovládal, kým vinúcimi sa schodami vyrúbanými v skalách liezla k ville Tiberiovej. —

Tento pocit sa ešte zosilnil, ako začala badať, ako veľmi premenilo sa všetko v jej neprítomnosti. Na týchto schodoch pospiechávaly predtým veľké húfy ľudí hore i dolu. Tu sa len tak hemžili senátori, ktorí sa dali nosiť ohromnými mužmi z Líbie a tu sa zjavovali posolstvá zo všetkých podmanených zemí, sprevádzané otrokmi, prichádzali vznešení mužovia, ktorí hľadali úrady, alebo boli povolaní k cisárovým slávnostiam.

Dnes byly schody a chodníky celkom pusté, še-
dozelené jašterice byly jedinými živými tvorami, kto-
ré videla starena na svojej púti.

Zhrozila sa, keď videla, že sa všetko blíži k ú-
padku. Cisárova nemoc trvala dosiaľ iba niekoľko
mesiacov a predsa počínala už tráva pučať medzi
kameňami dlažby. Vzácné kroviny, kvetiny ešte pred
krátkym časom povyschýňaly — a suroví divosi, ni-
kým nehatení, na mnohých miestach zbúrali balastrády.

Ale obzvlášte sa jej dotkla úplná neprítomnosť
ľudí. Keď aj bolo zakázané všetkým cudzincom uká-
zať sa na tomto ostrove, predsa len musely tu byť
nekonečné húfy žoldnierov, otrokov, hudcov, tanečníc,
kuchárov, prikryvačov tabúl, stráže palácu a robotní-
kov v zahradách, vôbec všetkých, ktorí k cisárovmu
komonstvu patria.

Len keď Faustina dosiahla najvyššej terasy, za-
zrela niekoľko statných otrokov, ktorí sedeli na scho-
doch. Ako ju uvideli, vstali a poklonili sa hlboko.

„Buď pozdravená, Faustina,“ — hovorí jeden z
nich. „Boh ťa poslal, aby si zmiernila našu biedu.“

„Čo sa to tu robí, Milo?“ spytuje sa Faustina,
„prečo tu taká prázdnota, taká spustlosť? Veď pred-
sa povedali, že Tiberius ešte vždy býva na Capri“.

„Cisár odohnal všetkých otrokov, lebo nás mal
v podozrení, že mu niekto dal piť otrávené víno, z
ktorého povstala táto nemoc. Bol by aj mňa a Tita
odohnal, keby sme sa neboli zdráhali poslúchnuť ho.
Veď predsa vieš, že sme prez celý život slúžili jemu
a jeho matke.“

„Ja sa neprezvedám len po jeho otrokoch. Kdeže sú senátori? Kde vojvodcovia? Kde sú dôverníci cisárovi a jeho podlízačia?“

„Tiberius sa už nechce ukázať pred cudzími,“ — hovorí otrok. „Senátor a Marco, veliteľ telesnej stráže, prichodia každý deň sem, aby prevzali jeho rozkazy. Už nik nesmie predstúpiť pred neho.“

Faustina vyšla hore schodami, aby vošla dnu do villy. Otrok kráčal pred ňou a medzi chôdzou sa ho spýtala, čo hovoria lekári o Tiberiovej nemoci.

„Žiaden z nich nevie liečiť túto nemoc. Nevedia ani, či usmrcuje rýchle alebo pomaly. Ale ja ti len to môžem povedať, Faustina, že Tiberius iste zomre, ak sa i ďalej bude vzpierať požívať stravu z obavy pred otrávením. A i to viem, že žiaden človek nevydrží, aby deň i noc nespál, ako to robí cisár, lebo sa bojí, že ho v spaní zavraždia. Keby tebe dôveroval, ako v minulých dňoch, snáď by sa ti podarilo, aby si ho naklonila k jedeniu a k spánku. Tým by sa jeho život o veľa dní predĺžil.“

Otrok odprevadil Faustinu mnohými schodami a dvormi k terase, kde sa Tiberius zdržoval, aby sa tešil výhľadom na krásy morských zálivov a na hrdý Vesuv.

Keď Faustina vystúpila na terasu, uvidela tam strašného tvora so zverskými ťahmi, opuchnutej tváre. Jeho ruky a nohy boli ovinuté bielymi obväzkami, ale z obvinkov vyzeraly odhnuté palce a prsty a šatstvo tohto človeka bolo zaprášené a zašpinené. Bolo vidieť, že nebol v stave chodiť rovno na nohách

a že mohol na terase sa len štvornožky šmýkať. Ležal so zavretými očiami na ďalšom konci balustrády a ani sa len nepohol, keď otrok a Faustina prišli k nemu. —

Ale Faustina pošepkala otrokovi, ktorý ju viedol: „Milo, čo to znamená, ako príde takýto človek na cisárovu terasu? Ponáhľaj sa a odprac ho!“ Ale so-tva vypovedala tieto slová, zbadala, že sa otrok pred tým na zemi ležiacim človekom hlboko k zemi klania.

„Cisár Tiberius!“ — hovorí otrok, — „konečne som ti doniesol radostnú zvesť“ a súčasne sa otrok obrátil k Faustine, ale zhrozený sa obrátil, nebol v stave prerieť ani slova.

Nevidel už tej hrdej matrony, ktorá tak silnou vyzerala, že bolo možné tušiť: jej zošlost sa rovná zošlosti Sybylly. Sklesla v bezvládnej starobe a otrok videl pred sebou skľúčenú starú ženu, so zatemneným zrakom a makajúcimi rukami.

Síce hovorili boli Faustine, že je cisár hrozne zmenený, ale ona ani za okamih neprestala ho pokladať za muža silného, akým bol, keď ho videla posledný raz. A k tomu ešte počula, ako niekto tvrdil, že nemoc pomaly účinkuje a že potrebuje celý rad rokov, aby spotvorila človeka. Ale tu pokračovala tak prudko, že po niekoľko mesiacoch nebol k poznaniu.

Faustina klátiac sa došla k nemu, ale nemala sily prehovoriť, len plačúc ostala nemá pri ňom stáť.

„Tedy si prišla, Faustina?“ — hovorí nepozdvihnúc zraku. „Tu ležím, predstavujem si, že stojíš pri mne a plačeš nado mnou. Neodvážim sa pozdvihnúť oči, lebo sa bojím, že by to mohol byť len klam.“

Tu prisadla k nemu Faustina. Podvihla jeho hlavu a ustlala ju v svojom lone. Ale Tiberius ostal celkom ticho ležať, nepozrúc na ňu. Rozkošný pocit ho opanoval a v nasledujúcom okamihu upadnul do hlbokého spánku.

V.

Niekoľko týždňov pozdejšie putoval jeden z cisárskych otrokov k opustenej chalupe v Sabínskych horách. Bolo k večeru a vinár stál so ženou vo dverách, aby videl zapadať slnce na ďalekom západe. Otrok odbočil s cesty a pozdravil ich. Potom potiahol z vrecka mohutný mešec a položil ho do vinárovej ruky.

„Toto ti posielala Sabína, starenka, voči ktorej ste boli milosrdní,“ hovorí otrok. „Prosí ťa, aby si si za tieto peniaze kúpil vlastnú vinicu a postavil byt, ktorý by neplával tak vysoko v povetrí ako osie hniezdo.“

„Tedy ešte žije skutočne staručká Faustína?“ zvolal vinár. Hľadali sme ju v priepastiach i v močiarnoch, keď sa k nám nevrátila, už som myslel, že našla smrť v týchto biednych horách.“

„Či sa nepamätáš?“ vpadla do reči žena, „že som nechcela veriť v jej smrť? Či som ti nepovedala, že sa vrátila k cisárovi?“

„Iste, ty si povedala a mňa teší, že si mala pravdu, — nielen preto, že sa Faustina stala tak bohatou, aby nám spomohla v našej biede, ale aj pre neboráka cisára.“

Otrok sa chcel hneď odobrať, aby pred súmrakom mohol dôjsť do obydleného kraja, ale obaja manželia nechceli to dopustiť. „Musíš do rána ostať ešte u nás,“ prosia ho. „My ťa nemôžeme pustiť domov, kým nám neporozprávaš všetko, čo Faustina od toho času prežila. Prečo sa vrátila a aké bolo uvítanie. Či sú teraz už šťastní, keď sú spolu?“ Otrok povolil ich prosbám, šiel s nimi do chalupy a rozprával pri večeri o cisárovej chorobe a o návrate Faustiny.

Keď otrok skončil rozprávku, vidí, že manželia sedia pred ním ako omámení od vzrušenia. Ich pohľady boli sklonené k zemi, ako by vzrušenie, ktoré ich ovládalo, nechceli prezradiť.

Konečne pozdvihnul muž zrak a prehovoril k žene: „Či neveríš, že je toto riadenie Božie?“

„Áno,“ hovorí jeho mladá žena, „iste nás sám Pán poslal prez more, sem do tejto chalupy. Iste on to mal v úmysle, keď starenku doviedol sem k týmto našim dverám.“

Keď žena toto vyslovila, obrátil sa vinár k otrokovi.

„Priateľu,“ hovoril k nemu. „Ty donesieš odo mňa Faustine posolstvo, zopakuj jej ho od slova do slova. Tvoj priateľ vinár zo Sabínskych hôr posiela ti pozdrav. Ty si videla mladú ženu, ktorá je mojou

manželkou. Či sa ti nezdá príjemnou v svojej kráse a kvetúcou v svojom zdraví a predsa trpela táto mladá žena voľakedy na tú istú nemoc, ktorá teraz sužuje Tiberia.“

Otrok v podivení potriasol hlavou, ale vinár rozprával vždy ďalej, s rastúcim prízvukom.

„Keby sa Faustina zdráhala veriť mojim slovám, tak jej povedz, že ja a moja žena pochodíme z Palestíny v Ázii, kde táto nemoc sa často zjavuje. A tam panuje zákon, podľa ktorého malomocní z miest a dedín musia byť vylúčení, aby bývali na pustých miestach a hľadali bydlá v hrobch a jaskyniach. Povedz Faustine, že moja žena sa narodila v takejto jaskyni z rodičov malomocenstvom postihnutých. V detskom veku bola zdravá, ale keď dožila panenského veku, napadla ju táto nemoc.“ —

Keď to vinár vyslovil, naklonil otrok priateľsky hlavu a hovoril: „Ako to mu môže Faustina veriť? Veď videla tvoju ženu v plnej kráse a v plnom zdraví? A vie, že proti tejto nemoci niet lieku.“

Ale vinár odpovedá: „Pre ňu by bolo najlepšie, keby mi chcela uveriť. Ale veď som ja nie bez svedkov. Môže poslať vyzvedačov do Nazaretu v Galilei, tam každý človek potvrdí moju výpoveď.“ —

„Či tvoja žena bola vyliečená snáď divotvornou mocou nejakého boha?“ spytuje sa otrok. —

„Ano,“ odpovedá vinár. Stalo sa to, ako hovoríš. Jedného dňa doletel chýr k nemocným, ktorí bývali na púšti:

„Hľadte, v meste Nazarete v Galilei povstal veľký prorok. Je plný sily ducha božieho a môže vašu nemoc vyliečiť, i keď sa len rukou dotkne vášho tela. Ale nemocní, ktorí v chorobe tam ležali, nechceli veriť, že by tento chýr bol pravdivý a hovorili: „Nás nevylieči nikto. Od časov veľkých prorokov nevedel nikto ani len jedného z nás vysvobodit' z jeho nešťastia.“

Ale bola medzi nimi istá ženā, ktorá uverila, bola to mladá dievka. Opustila ostatných, aby hľadala cestu do mesta Nazaretu, kde sa prorok zdržiaval. A jedného dňa, ako putuje širokou púšťou, potká muža vysokého vzrastu, bledého obličaja, ktorého vlasy visely dolu v súmerných kučerách. Jeho čierne oči svietily ako hviezdy a ťahali ju k nemu. Ale ešte prv, ako by sa stretli, mu privolala: „Neblíž sa mi, lebo som nečistá. Ale mi povedz, kde by som našla proroka z Nazaretu. Hľadám ho, aby položil ruku na moje čelo, žeby ma vyliečil z nemoci!“ Tu prikróčil ten muž k nej a položil ruku na jej čelo. „Veď ty predsa nie si prorok?“ On sa usmial na ňu a hovorí jej: „Choď do mesta, ktoré leží tamto na svahu a ukáž sa kňazom!“

Nemocná myslí sama v sebe: „Tento sa mi posmieva, lebo verím, že by som mohla byť vyliečená. Od neho sa nedozviem, čo by som rada vedieť.“ Išla ďalej. Hned zatým zazrela muža jazdit' prez ďalekú púšť. Keď bol tak blízko, že ju mohol počuť, zavolała naňho: „Neblíž sa mi, som nečistá, ale mi povedz, kde by som našla proroka z Nazaretu?“

„Čo chceš od toho proroka,“ spytuje sa jazdec a kráčal pomaly k nej. „Len to by som chcela, aby ruku položil ná moje čelo, aby som ozdravela z nemoci.“ Ale ten muž prijazdil ešte bližšie k nej a spytuje sa jej: „A z akej nemoci chceš byť vyliečená, veď ty vôbec nepotrebuješ lekára.“ „Nuž čiže nevidíš, že som nečistá?“ hovorí. „Ja som sa narodila v jaskyni z nemocných rodičov.“ Ale ten muž sa len ďalej blížil vždy viacej, lebo bola pekná ružová ako čerstvo rozvinutý kvet. „Ty si najkrajšou devou v zemi Judskej,“ zvolal. „Neposmievaj sa mi ešte aj ty. Viem, že moja tvár je rozožratá a môj hlas ako rev divých zverov.“ Ale on sa jej nazrel hlboko do očí a hovorí: „Tvoj hlas sa ozýva tak príjemne, ako žblnkot jarného potoka, ktorý prúdi pomedzi kamením a tvoja tvár je jemná, biela ako hodvábný ručníček.“ Súčasne prijazdil k nej tak blízko, že mohla svoju tvár vidieť v lesklom okuvaní sedla, ktoré ním bolo ozdobené — a povedal jej: „Hľa, tu máš zrkadlo!“ I urobila tak a videla tvár, ktorá bola jemná a mäkká ako rozprestreté krídla práve vyľahnutého motýľa. „Čo sa to tam zrkadlí? To je nie moja tvár.“ „Ale iste je to tvoja tvár“, odpovedá jazdec. „Ale či môj hlas nevyznieva ako chrapot, ako vrzanie voza na ceste?“ „Nie, on vyznieva ako najmilšia pieseň na cítare,“ odpovedá jazdec.

Obrátila sa a ukázala na cestu. „Či vieš, kto je tamten muž ktorý práve zachodí za tamtie dva duby na ceste?“ spytuje sa jazdca. „To je práve ten, o ktorom sa prezviedaš, — prorok z Nazaretu,“ odpovedá.

Tu splasla ruky dovedna v najvyššom zadivení, slzy sa jej zaperlily v očiach: „Oh, ty svätý, ty nosíš Božej milosti!“ zvolala. „Ty si mňa uzdravil.“

A jazdec ju zodvihnul do sedla a doniesol ju do mesta na svahu hory; šiel s ňou k starším a ku kňazom a rozprával, ako ju našiel.

Vyzpytovali sa ho dôkladne. Ale ako počuli, že sa táto panna sa narodila v púšti z nemocných rodičov, nechceli veriť v jej uzdravenie a vyhlásili: „Choď nazpät, odkiaľ si prišla. Keď si bola chorá, musíš túto nemoc prez celý svoj život nosiť. Nesmieš vojsť do mesta, lebo by sa i nás chytila tvoja nemoc.“

Ale ona im odpovedala: „Ja viem, že som ozdravela, lebo prorok z Nazaretu položil ruku na moje čelo.“

Keď počuli tieto slová, zvolali: „Kto je on, že by vedel malomocných očistiť? To je všetko len slepenie oči od zlých duchov. Vráť sa nazpät k svojim, že by si nás všetkých nevrhla do zkaždy.“

Nechceli dievočku vyhlásiť za vyliečenú a zakázali jej ostať v meste a dali vyhlásiť, že každý, kto by jej poskytnul ochrany a prístrešia, bude vyhlásený za nečistého.

Keď kňazi vypovedali tento výrok, riekla deveska mužovi, ktorý ju našiel na púšti: „Kdeže ja už teraz pôjdem? Čiže musím sa vrátiť nazpät do pustatiny k nemocným?“

Ale jazdec ju zasa zodvihnul na koňa a hovorí jej: „Nie, ty naprosto nesmieš ísť nazpät medzi nemocných do ich skalných jaskýň, ale my dvaja poces-

tujeme za more, do inej zeme, ktorá nemá zákona pre čistých a nečistých. A oni . . .“

Ale náhle došiel potiaľ, zodvihnul sa otrok a pretrhnul ho v reči: „Netreba ti rozprávať nič viacej. Vstaň radšej a odprevaď ma na cestu, lebo ty poznáš pohorie, aby som ešte tejto noci mohol nastúpiť cestu domov a nemusel čakať do rána. Cisár a Faustina nemôžu dost včas počuť tvoje posolstvo.“

Keď vinár odprevadil otroka horami a vrátil sa do chalupy, našiel svoju ženu ešte bdejúcu.

„Nemôžem spať,“ prihovára sa mu. „Ja myslím, že sa tí dvaja stretnú. On, ktorý všetkých ľudí miluje a tento, ktorý všetkých ľudí nenávidí. Vidí sa mi, ako by toto stretnutie zaviedlo ľudí na iné dráhy,

VI.

Stará Faustina bola v ďalekej Palestine na ceste do Jeruzalema. Nechcela dopustiť, aby niekto iný okrem nej dostal poverenie hľadať proroka a doprevadiť ho k cisárovi. Iste pritom rozvažovala: „Čo od toho muža žiadame, je niečo, k čomu nie sme v stave nakloniť ho ani mocou ano darmi. Ale hádam povolí našej prosbe, keď mu niekto padne k nohám a vylíči mu Tiberiovo súženie. Ale ktože by vedel za Tiberia pravým spôsobom orodovať, ak nie tá, ktorá v jeho nešťastí tak bolestne trpí, ako on sám.“

Nádej, že snád môže zachrániť Tiberia, ako by bola vliala novej sily do jej údov. Bez väčších ťažkostí prekonala dlhú cestu pomorskú do Jaffy a z

Jaffy do Jeruzalema necestovala potom na noselniciach, ale na koni. Videlo sa, že práve tak dobre znesie túto cestu, ako šľachetní Rimania, žoldnieri, otroci a jej ostatný sprievod.

Putovanie z Jaffy do Jeruzalema naplnilo srdce stareny radostou a dobrou nádejou. Bolo to v jarnom čase a rovina Sáron, prez ktorú jazdili celý deň, bola jediným pestrým kobercom.

Aj na druhý deň, keď došli k judským horám, nebolo v kvetinách nedostatku. Pomedzi všetky tie hory rozmanitého tvaru boli vysadené hadovite a v kiaroch*) ovocné stromy, ktoré kvitly v bohatej nádhere kvetu. A keď sa pútnici do sýtosti nahľadeli na bieloruzový kvet moruliek a broskýň, mohli ich oči spočinúť na mladom listí vinnej révy, ktoré slnečné svetlo akoby tíslo a ktorého vzrast bol tak rýchly, že človek temer ani nemohol ho očami sprevádzať.

Ale nielen kvety a jarná zeleň robila toto putovanie veselým, najviacej prispievaly k tomu všetky tie húfy ľudí, ktoré sa toho rána pohybovaly, so všetkých bočných ciest a chodníkov, s osamelých výšin a z najďalších kútov rovín sa hrnuli pútnici. Náhle sa dostali na krajinskú cestu, ktorá viedla do Jeruzalema, spojovali sa, ktorí boli rozlúčení, do veľkých húfov a pohybovali sa s radostným plesaním ďalej. Istý votchý stavec na kolebajúcom sa velblúdo-

*) Kiar = cesta, ktorá je v spôsobe hadej línie, kiaroch, vybudovaná. Kiar je starodávne slovenské slovo, užívané v Liptove, menovite pri vyvážaní rúbaných ihličnatých stromov, svrčín, jedlí, smrekov, borovic.

Poznámka prekladateľa.

vi bol obkolesený synmi, dcérami, nevestami, zatmi a vnučkami, ktorí všetci popri ňom kráčali. Bola to veľká čelaď, podobala sa malému voju. Istú starú matku, ktorá bola na chôdzu prislabá, niesli synovia na rukách a ona to prijala hrde, kým množstvo s úctou ustupovalo na bok.

Bolo ráno, ktoré bolo v stave obveselit aj najsmutnejšieho, obloha nebola jasná, ale zatienená slabou bielošedou vrstvou oblaku, no nikto zo spulucestujúcich ani len nemyslel na to, aby sa požaloval, že zachmúrený deň ani za máčik nezmiernil palčivosti slnečných papršlekov. Pod touto, akoby závojom zatienenou oblohou prúdily vône kvitnúcich stromov a čerstvého lísta, nie tak rýchle ako inokedy do šírky a do diaľky, ale vznášaly sa pokojne ponad cesty a polia. A pekný deň, ktorý mdlým svetlom a bezvetrnosťou upomínal na nočný pokoj, ako by bol všetkým napredujúcim ľuďom niečo udelil zo svojej podstaty, tak oni, keď aj rozveselení, ale predsa len akosi slávnostne pospiechali napred. Spievali tmeným hlasom prastaré hymny, alebo hrali na podivných starobylých nástrojoch, z ktorých sa vlnily hlasy, ako keď komáre pískajú a svrčky hudú.

Ako Faustina jazdila v postriedku všetkých týchto ľudí, nadchla sa tiež ich horlivosťou a veselosťou. Povzbudzovala svojho behúňa k rýchlejšiemu kroku, kým mladému Rimanovi, ktorý jazdil po jej boku, hovorila: „Mne sa snívalo minulej noci o Tiberiovi, prosil ma, aby som s touto cestou neodkladala, ale práve dnes vstúpila do Jeruzalema. Ako by mi

bohovia boli chceli dať napomenutie, aby som sa práve v toto nádherné ráno tá pouštila.“

Práve v tejto chvíli dosiahli hrebeňa naďaleko sa rozťahujúcej hory a tam zastavila svojho koňa. Pod ňou rozprestierala sa v doline dlhá kotlina otočená veľkolepými horami a z tmavej tónistej hĺbky doliny sa dvíhal mohutný kamenný vrch, na ktorého temeni bolo postavené mesto Jeruzalem. —

Ale toto malé mesto na hore, so svojimi múrami a vežami podobné skvostnej korune, odpočívajúcej na plochej výšine ozrutnej skaly, bolo v tento deň tisícnásobne zväčšené. Všetky návršia okolo doliny pokrývaly pestré stany a húfy ľuďstva.

Faustina poznala, že všetko obyvateľstvo tejto zeme shromaždilo sa do Jeruzalema, aby zasvätilo nejaký veľký sviatok. — Pútnici, ktorí prichádzali zďaleka, už boli došli a postavili svoje stany, kým tí, ktorí bývali bližšie mesta, práve len len dochádzali. — Bolo ich vidno dochodiť so všetkých tých jasných vrchov, ako nepretrhnutý prúd bielych plášťov, plný spevu a veselosti. Starena pozorovala za čas tieto vlniace sa húfy ľuďstva a dlhé rady stanov; potom prehovorila k mladému Rimanovi, ktorý jazdil popri nej: „Vskutku, Sulpicius, tak sa vidí, ani čoby všetok ľud bol prišiel do Jeruzalema.“

„Tak je,“ odpovedal Riman, ktorého bol Tiberius vyvolil za sprievodčieho Faustiny, lebo niekoľko rokov strávil v Judstve. „Svätia teraz veľký sviatok jarný a k tomuto sviatku sa poberá všetko, či staré či mladé, do Jeruzalema.“

Faustina premýšľala za chvíľu a potom riekla: „Teší ma, že sme práve v tento deň prišli do Jeruzalema, do mesta, v ktorom tento ľud svätí svoj sviatok. — Je to najlepšie znamenie, že bohovia sú milostiví nášmu podujatiu. — Či nemyslíš, že aj ten, ktorého hľadáme, — prorok z Nazaretu — veľmi pravdepodobne tiež prišiel sem, aby sa zúčastnil týchto slávností?“

„Máš pravdu, Faustina,“ odpovedá Riman. „Je pravdepodobne už teraz v Jeruzaleme. — To je skutočne Božské riadenie. Ale akokoľvek si pri sile, je ti jednako hovoriť o šťastí, že môžeš vynechať dlhú a obťažnú púť do Galileje.“ —

Priblížil sa hneď niekoľkým pútnikom, ktorí práve prešli pri nich a spýtal sa ich, či myslia, že sa prorok z Nazaretu už v Jeruzaleme zdržuje?

„Vídavali sme ho tam každoročne o tomto čase“ — odpovedal jeden z pútnikov. „Iste prišiel aj tohto roku, lebo je muž nábožný a spravodlivý.“

Akási žena vystrela ruku a ukázala na vrch, ktorý ležal východne od mesta a hovoril: „Či vidíš to úbočie tamto, olivami vysadené? Tam stavali vždy galilejskí svoje šiatre a tam iste obdržíš najspoľahlivejšiu zprávu o tom, ktorého hľadáš.“ — Šli ďalej, sišli kiarami sa vinúcou cestou do kotliny v doline a tak jazdili ďalej na horu Sion, aby sa dostali do mesta na jej temeni. Strmá cesta, ktorá viedla hore, bola odtiaľto počnúc hraničená nízkymi múrami; na nich sedeli a ležali nepočtení žobráci a chromí, ktorí sa dovolávali milosrdenstva pomimoidúcich. —

„Či sa dnes všetci ľudia pobláznili? Či najatý zlý duch vstúpil do nich, že prichodia všetci naraz a spytujú sa ma na toho človeka? Prečože mi nik nechce veriť? Veď ich predsa uistujem, že ja vôbec neznám toho človeka. — Neprišiel som z jeho vidieku. — Ja som ho vôbec nikdy nevidel.“ —

Jeho prudkosť obrátila pozornosť naňho a niekoľkí žobráci, ktorí sedeli pri ňom na múre, tiež mu protirečili: „Iste patriš i ty medzi jeho učedníkov, — my všetci vieme, že si s ním prišiel z Galileje.“

Ale človek zodvihol obe ramená k nebesiam a volal: „Ja som dnes pre toho človeka už ani v Jeruzaleme nemohol vydržať a teraz ani tu medzi žobrákmi nemám pokoja. — Prečo mi nechcete veriť, keď hovorím, že som ho nikdy nevidel?“

Faustina sa odvrátila mrdnúc plec om a hovorila: „Podme ďalej, tento človek sa zbláznil, od neho sa nič nedozvieme.“ —

I išli ďalej hore do vrchu. Sotva bola Faustina na dva kroky vzdialená od brány, volá iná židovská žena, ktorá jej chcela pomôcť najst proroka, aby dala pozor. Stiahla tedy úzdu a vidí, že pred samými nohami jej koňa leží na zemi človek. — Bol vystretý v prachu, kde bol tisk najväčší a bol div, že ho buď ľudia alebo dobytok nerozšliapal. —

Ležal horeznačky na chrbte a hľadel meravo s vyhaslým zrakom k nebesiam. — Ležal nepohnute, hoci velblúdy pri samom jeho tele prekladaly ťažké svoje nohy. Bol biedne zašatený, okrem toho zašpinený prachom a zemou; k tomu ešte nasypal na se-

ba toľko piesku, ani čoby bol chcel skryt sa, aby kone prez neho prešly, alebo velblúdy ho pošliapaly. —

„Čo to znamená, prečo leží tento človek na ceste?“ spytuje sa Faustina. —

Zaraz začal ten na zemi volať na mimoidúcich: „Bratia, sestry, smilujte sa, veďte svoje kone a velblúdy prez moje telo, nevyhýňajte mi, rozmlaďte moje telo, zradil som krv nevinnú, rozšliapajte ma na prach. —“

Sulpicius lapil koňa Faustiny za úzdu a odviezol ho na bok. „To je hriešnik, ktorý chce robiť pokánie“, hovorí, „nedaj sa ním dlhšie zdržovať. Tento ľud je veľmi podivný, treba ho nechať, aby šiel svojimi vlastnými cestami.“ —

Ale ten na ceste volal len ďalej: „Položte päty na moje srdce, nech vaše velblúdy rozšliapu moje srdce a vaši osli nech vboria kopytá do mojich očí.“

Ale Faustina mienila, že nemôže popri ňom prejsť, nepokúsiac sa pohnúť ho k tomu, aby vstal; ešte vždy stála pri ňom.

Židovka, ktorá jej už raz chcela pomáhať, dostala sa zas až k nej. „Aj tento človek patrila medzi učedníkov prorokových,“ hovorí. „Či sa ho mám spýtať, kde je jeho majster?“

Faustina prikývla na znamenie súhlasu. Žena sa tedy zohla nad muža ležiaceho na zemi a spytuje sa ho.

„Čože ste vy galilejskí dnes urobili so svojim majstrom? Stretávam sa s ním tu a tam a jeho dnes nevidím nikde.“

Ale kým sa spytovala, zodvihnul sa muž z prachu na kolená.

„Aký zlý duch ta popudil, aby si sa dozviadala o ňom“, zvolal hlasom, ktorý sa chvel od zúfalstva. — „Veď predsa vidíš, že som sa hodil do prachu, aby ma pošliapali. — Či toho ešte nemáš dosť? Ešte prídeš a spytuješ sa ma, čo som s ním urobil?“

„Nerozumiem, prečo mi robíš výčitky,“ odpovedá židovka. „Chcela som len vedieť, kde si opustil svojho majstra?“

Ako otázku zopakovala, zdvihnul sa ten človek na kolená.

„Beda ti, že si mi nedala zomrieť v pokoji“, zvolal a kým si kliesnil cestu pomedzi húfy, ktoré sa pred bránou mesta shrkly, zavýjajúc od hrúzy, vrhnul sa na bok cesty a jeho roztrhaná odev poletovala okolo neho ako tmavé krídla.

„Vidí sa mi, že sme sa dostali medzi národ bláznov,“ hovorila Faustina, keď videla, ako ten človek utekal. Pohľad na učedníkov prorokových ju hlboko zarmútil. Či môže muž, ktorý má takýchto bláznov medzi učedníkmi, niečo vykonať v prospech cisárov?

Aj židovka bola ustarostená a hovorila veľmi vážne: „Veliteľko, nezdráhaj sa vyhľadať toho, ktorého chceš najst. Bojím sa, že ho potkalo nešťastie, lebo jeho učedníci sú pozbavení smyslov, nemôžu zniest, aby kto o ňom prehovoril.“ —

Faustina vjazdila so sprievodom popod klenutie brány. Šli ďalej úzkymi temnými ulicami, v ktorých sa ľudia len tak hemžili. Videlo sa temer nemožným

dostať sa napred, každú chvíľu museli zastaviť kone. Otroci a žoldnieri sa márne namáhali očistiť cestu. Ľudia sa tisli neprestajne v hustom prúde, ktorý nebolo možné zástaviť.

„V pravde“, hovorí starena k Sulpiciusovi, „cesty v Ríme v porovnaní s týmito ulicami možno pomenovať tichými, pokojnými zahradami.“

Sulpicius voznal skoro, že ich čakajú ťažkosti, ktoré premôcť je nemožné, i hovorí: „V týchto preplnených uliciach bude lepšie chodiť peši, ako jazdiť; predpokladajúc, že si nie veľmi ustatá, radil by som ti ísť peši až k palácu vladárovmu. Je to síce hodný kus cesty, ale ak by sme mali jazdiť, iste nedojdeme ta pred polnocou.“

Faustina bola s tým hneď usrozmenná, sostúpila s koňa, oddala ho jednému z otrokov a tak Rimanina všetci spolu započali svoje putovanie prez mesto pešky.

Takto putovanie vydarilo sa im omnoho lepšie. Obstojne rychle dostali sa k srdcu mesta a práve ukazoval Sulpicius Faustine obstojne širokú cestu, ku ktorej o chvíľu musia dôjsť.

„Hľad, Faustina, keď sa raz dostaneme na tú hradskú, je všetko prekonané, lebo tá nás zavedie k našej hospode.“

Ale práve, keď chceli zahrnúť na túto hradskú, stretli sa s najväčšou prekážkou, — lebo práve v rom okamihu, keď Faustina stúpila na hradskú, ktorá viedla od paláca vladárovhov až k bráne spraviedlnosti a ďalej až po Golgatu, sprevádzal tam ľud a-

kéhosi väzňa, ktorého viedli z mesta, aby ho pribili na kríž. Tlupa mladých rozčúlených ľudí, zúriac, valila sa divo popred neho, akoby v oduševnení dvíhali ruky hore a revali od nepochopiteľnej radosti, veď videli niečo, k čomu nie každý deň mali príležitosť.

Za nimi šly húfy ľudí v hodvábnom rúchu, videlo sa, že prináležia k najvznešenejším triedam mesta. Za nimi šly ženy, z ktorých mnohé horko plakaly. Skupina žobrákov a mrzákov kričala srdcolomne. Zúfalí ľudia volali: „Ó, Bože, zachráň ho! Pošli svojich anjelov a vysvoboď ho. Pošli mu spomocníka v jeho najvyššej núdzi!“

Konečne sa blížili niekoľkí rímski žoldnieri na veľkých koňoch. Bdeli o to, aby niekto z húfu neprebil sa k zajatému a nepokúsil sa ho vysvobodiť. Naložili mu na plecيا veľký drevený kríž, ale bol prislabý niest túto ťarchu, tlačila ho tak, že jeho telo sa sklonilo hlboko pod ňou k zemi. Jeho hlava klesla tak nízko, že nikto nemohol poznať jeho tvár.

Faustina stála pri vchode bočnej ulice a dívala sa na putovanie k smrti odsúdeného. S úžazom poznala, že mal na sebe šarlátový plášť a niesol trňovú korunu, ktorú mu vtisli na hlavu.

„Kto je tento muž?“ spytovala sa.

Jeden z húfu jej odpovedal: „To je človek, ktorý sa chcel stať cisárom.“

„Tak musí smrť podstúpiť pre niečo, čo je sotva hodné namáhania“, hovorí starena s útrpnosťou.

Odsúdený klátil sa pod krížom, jeho krok bol vždy pomalší. Katovi pacholci opásali mu povraz okolo tela a počali ho takto ťahať za sebou, aby ho čím skorej dohnali napred. Ale ako silnejšie potiahli povraz, klesnul chudák na zem a ostal pod krížom ležať.

Tu povstal veľký hluk. Rímski jazdci len s veľkou námahou zadržali ľud. Vytrhli meče oproti niekoľkým ženám, ktoré sa pokúsily dotlačiť sa napred, aby kleslému prispely ku pomoci. Katovi pacholci chceli ho údermi a strcaním nútiť, aby sa zodvihol, ale nebol vstave to urobiť pre kríž. Konečne lapili niekoľko z nich kríž, aby ho zodvihli.

Vtedy pozdvihol hlavu a staručká Faustina videla jeho obličaj.

Na jeho lícach bolo vidno modré pruhy od úderov a z jeho čela, doráňaného trňovou korunou, kvapkaly perly krve. Vlasy, slepené od potu a krve, visely v schlpených svitkoch okolo jeho hlavy. Jeho rty boli pevne sovrené, ale triasly sa ako by sa námáhaly prekaziť výkrik. Oči hľadely meravo, slzami zaliate, temer zhaslé od múk a vysilenia.

Ale pod obličajom tohoto od poly mrtvého človeka videla starena, ako vo videní, krásnu bledú oslávenú tvár s majestátnym pohľadom a jemnými ťahmi a jej srdce sa razom stiahlo smútkom a pohnutím nad nešťastím a ponížením tohoto človeka.

„Oh! čo si vykonal, ty biedny človek?“ zvolala a pokročila k nemu a oči jej sa zaperlily slzami. Pre utrpenie tohto umučeného človeka zabudla na vlast-

né trápenie a nepokoj. Videlo sa jej, že pukne jej srdce od sústrasti. Ako ostatné ženy, i ona sa chcela poponáhľať, aby ho vytrhla z katových rúk.

On, na zem skleslý, videl, že sa k nemu blíži a priplazil sa bližšie k nej. Tak sa videlo, ako by bol očakával, že pri nej najde ochrany oproti všetkým, ktorí ho prenasledovali a mučili. Objal jej kolená, privinul sa k nej, ako dieťa, ktoré hľadá matkinej ochrany. —

Starenka sa zohla nad neho a hoci tiekly jej slzy, pocítila najblahoslavenejšiu radosť nad tým, že sa privinul k nej, hľadajúc pomoc. Jednou rukou objala jeho hrdlo a tak ako matka utiera najprv slzy svojho dieťaťa, prestrela i ona chladný ručník z najjemnejšieho ľanového plátna na jeho tvár, aby utrela jeho pot a jeho krv. Ale v tom okamihu zodvihli pacholci kríž. A teraz prišli a strhli zajatého k sebe. Netrpezliví pre pretahovanie odvliekli ho divým kvapom.

Na smrť určenému sa vyrval z hrdla ťažký vzdych, keď ho vytrhli z útulku, ktorý práve bol našiel; ale sa neprotivil.

Faustina ho objala, aby ho zadržala, ale ako cítila, že jej staré, slabé ruky nič nevykonajú a videla, ako ho bez milosrdenstva odvádzajú, prevládala ju taký cit, ako by jej boli ukradli vlastné dieťa, a zvolala: „Nie! Nie! Neberte mi ho! Nesmie umreť! Nemôže sa to stať, aby umrel!“

Pocítila strašný bôľ a hnev, keď jej ho odviedli. Chcela ísť za ním a bojovať s katmi, aby nešťastného

človeka oslobodila, ale pri prvom kroku pre závrat temer omdlela. Sulpicius sa ponáhlal podopreť ju svojimi ramenami, aby ju zachránil pred sklesnutím.

Na protivnej strane cesty zbadal malý, tmavý skliepok, ta ju zanesol. Neboly tam ani stoličky ani lavice, ale majiteľ skliepku bol milosrdný. Doniesol koberec a pripravil pre stareнку lúžko na kamennej dlažbe. Nebola bez sebavedomia, ale mala pocit tak prudkého závratu, že sa nevedela udržať na nohách, ale si musela ľahnúť.

„Prekonala dnes dlhú jazdu a hluk na ceste, nával ľudu, to bolo pre ňu primoc,“ hovoril Sulpicius kupcovi. „Je veľmi stará a tak silný nie je predsa nikto, aby ho vetchosť nepremohla.“

„Toto je dnes ťažký deň aj pre toho, kto je nie starý“, odpovedá kupec.

„Povetrie temer zadúša pri dýchaní, — nebolo by divné, keby prišla ťažká búrka.“

Sulpicius sa nahnul nad starenu, bola zdriemla a teraz spala. Spala po všetkých námahách a po všetkom duševnom vzrušení, dýchajúc ticho, pravidelne.

Stal si do dverí skliepku, aby pozoroval húfy ľudu, kým očakával prebudenie spiacej Faustiny.

VII.

Námestník cisárov v Jeruzaleme mal mladú ženu a tá mala v noci pred príchodom Faustiny dlhý sen.

Snívalo sa jej, že stojí na streche svojho domu a hľadí dolu na veľký, pekný dvor, ktorý bol podľa zvyku východných krajín vydláždený mramorovými dlážkami.

Vo dvore videla shromaždených chorých, slepých, chromých, z celého sveta. Videla ranených morovou ranou s ich telom od hŕč opuchnutým, — malomocných s ich od poly rozožratými tvármi, — chromých, ktorí sa nevedeli ďalej pohybovať, ale bez pomoci ležali na zemi a všetkých hynúcich, ktorí sa od bolesti a múk svíjali, — a všetci sa tisli ku vchodu a niektorí z najprednejším búchali ťažkými údermi na brány paláca. —

Konečne videla, že istý otrok otvoril bránu a stúpil na prah, potom počula, že sa spýtal nemocných, čo žiadajú.

Tedy mu odpovedali hovoriac: „Hľadáme veľkého proroka, ktorého Boh poslal na svet. — Kde je tento prorok z Nazaretu, ktorý má moc nad všetkými nemocami? — Kde je on, ktorý by nás všetkých bol sprostil od nášho utrpenia?“

A otrok im odpovedal naduto, nedbale, ako majú vo zvyku sluhovia v palácoch, keď odmietajú chudobných cudzincov:

„Nič vám neosoží dozvedieť sa o veľkom prorokovi. Pilát ho usmrtil.“

I ozvaly sa žaloby, bedákania, škriepania zubov všetkých nemocných, že nebola v stave všetko to poslúchať. — Tak sa jej videlo, že jej srdce pukne od

sústrasti a slzy ju zalialy. — Ale náhle začala plakať, zobudila sa. —

Ale hneď zaspala zasa; a zas sa jej snilo, že stojí na streche svojho domu a hľadá dolu na veľký dvor, ktorý bol tak pristranný ako tržné námestie. —

A hľa, dvor bol naplnený ľuďmi, ktorí boli blázniví a zlými duchmi posadlí. — Videla takých, ktorí boli nahí a takých, ktorí sa zakrývali svojimi dlhými vlasmi a niekoľkých, ktorí si uvili slamené vence a plášte z trávy a domnievali sa, že sú kráľmi, — boli niekoľkí, ktorí sa plazili po zemi a pokladali sa za dobytok a zas takí, ktorí vláčili ťažké kamene, ktoré vydávali za zlato, takí ktorí sa domnievali, že zlí duchovia hovoria ich ústami. — A vidí, že všetci títo ľudia sa hrnú k bráne paláca a že tí z prvého radu klopujú na bránu, aby sa dnu dostali. —

Konečne sa brána otvorila, otrok vstúpil na prah a sputuje sa: „Čo si žiadate?“ Ozvali sa a hovoria: „Kde je ten veľký prorok z Nazaretu, ktorý je od Boha poslaný, aby nám vrátil naše duše a náš rozum?“ —

A počula odpoveď danú najbolestnejším hlasom.

„Nič vám neosoží hľadať toho veľkého proroka. Pilát ho usmrtil.“

Keď to povedal, spravili títo pobláznení veľký krik, ktorí sa rovnal vytiu divých šeliem a počali v zúfalstve sami svoje telo driapať, kým krv z ich tela netiekla na zem. A ako sa jej toto snilo a videla zúfanie všetkých týchto ľudí, — lámala svoje ruky, bedákala a vlastné žalostenie ju zobudilo. —

A zasa usnula a zas sa našla vo sne na vrchu strechy svojho domu, okolo nej sedely jej otrokyne, aby jej hraly na cymbáloch a citarách. Mandlové stromy striasaly čisté kvety a listy na ňu a vinúce sa ruže vydýchovaly vôňu. — A kým takto sedí, privoláva je kýsi hlas: „Prikroč k zábradliu, ktoré otáča tvoju strechu a pohliadni dolu do dvora.“ —

Ale ona sa klátila vo sne a hovorí: „Nechcem už vidieť tých ľudí, ktorí sa dnes tisnú na môj dvor.“

V tej chvíli počuje odtiaľ vresk retazí a ťažké údery kladív a bitie drevom na drevo. — Otrokyne pretrhly svoju hudbu a spev, bežia k zábradliu strechy a pozerú dolu. — Ani ona sama nemala sily sedieť ticho, ale ich nasledovala a hľadí dolu na dvor.

Tu vidí, že nádvorie jej domu je preplnené všetkými biednymi väzňami na svete. Poznala všetkých tých, ktorí hynuli v temných dierach žalárov, okuvaní v ťažkých železných pútach. — Poznala tých, ktorí pracujú v tmavých podzemných baniach a ktorí svoje kladivá so sebou doniesli. — A videla veslárov, ktorí na válečných lodiach veslujú ťažkými, železom obíjanými veslami, i tých, ktorí odsúdení na smrť kríža vliekli svoje kríže, prišli so svojimi topory i tí, ktorým mali stať hlavy a videla i tých, ktorí boli zavlčení do cudzích zemí do otroctva. — Videla i všetkých tých zbedovaných otrokov, ktorí museli pracovať ako dobytok a ktorých chrbáty krvácaly z rán korbáčami vyšľahaných. —

Všetci títo nešťastníci volali svorne: „Otvorte, otvorte!“ V tom vyšiel otrok, ktorý strážil bránu a pýtal sa ich: „Po čom túžite?“ A oni odpovedali, ako tí druhí: „Hľadáme veľkého proroka z Nazaretu, ktorý prišiel na svet, aby dal zajatým svobodu a otrokom prinavrátil ich šťastie.“ — Ale otrok im odpovedá ustatým, ľahostajným hlasom: „Toho tu nenajdete, Pilát ho usmrtil.“ —

Za týmito slovami zdalo sa vládarovej žene, že medzi týmito bedármi začula taký výbuch výsmechu a zúrivosti, že sa zatriaslo nebo i zem. Sama bola ako zmeravená od hrúzy, krčovitá triaška lomcovala jej telom a zobudila sa. —

Keď sa potom už celkom zobudila, zodvihla sa na lúžku a hovorila sama k sebe: „Už nechcem snívať, chcem celú noc bdeť, aby som bola ušetrená ešte nejakých podobných, hrúzyplných snov.“ —

Ale temer v tom istom okamihu premohol ju sen vnove.

A zas sa jej prisnilo, že sedí na streche svojho domu a jej malý synček behá na streche sem a tam a hrá sa s lobdou. —

V tom počula hlas, ktorý jej privolal: „Choď k balustráde, ktorá obtáča dom a pohliadni, kto sú tí, ktorí stoja v očakávaní na tvojom dvore.“

Ale ona hovorí sama k sebe: „Ja som tejto dnešnej noci videla primnoho biedy, ako by som jej ešte viacej zniesla? Ostanem, kde som!“

V tom okamihu hodil chlapček lobdou tak ďaleko, že preletela ponad zábradlie. Zľakla sa prudko,

pribehla za dietatom a zachytila ho. Ale pri tom pohliadla dolu a videla dvor plný ľudí.

A stáli tam všetci ľudia na zemi, ktorí boli vo válke ranení. Prichádzali s okyptenými údami, s hlbokými otvorenými ranami, z ktorých tiekla krv, tak že celý dvor bol ňou zaplavený.

A popri nich sa natískali všetci ľudia z celého okršleku zeme, ktorí svojich milých ztratili na bojišti. — Boly tam i siroty, ktoré ztratily otcov, svojich ochrancov, mladé ženy, ktoré volaly vyvolených svojho srdca a starenky, ktoré vzdychaly za synmi. —

Prední sa tísli ku dverám a cele ako predtým prišiel vrátny, aby otvoril.

Spýtal sa všetkých vo válke poranených: „Čo hľadáte v tomto dome?“ I odpovedali: „Hľadáme veľkého proroka z Nazaretu, ktorý vojny a nepriateľstvá odstráni a donesie na zem pokoj. — Hľadáme toho, ktorý premení meče na kosy a oštepý na vinárske nože. —“

Nato odpovedá otrok trocha netrpezlivo: „Len sa sem už nevráťte mňa trápiť. Veď som vám už niekoľko ráz povedal: Ten veľký prorok je nie tu. Pilát ho usmrtil.“ —

Zatým zavrel bránu, ale tá, ktorej sa snívalo, myslela na všetok nárek, ktorý sa bude ozývať. „Nechcem ho počuť!“ zvolala a utekala od balustrády. Ale v tom istom okamihu sa prebudila. — V tej chvíli zabudla, že zo strachu skočila s postele a stojí na studenej kamennej dlažbe. — Zas si vzala pred

seba, že už nebude tej noci spať, no sen ju zasa premohol, tak že zavrela oči a začala snívať. —

Zas stála na streche svojho domu a pri nej stál jej muž. Rozprávala mu svoje sny, ale on sa tomu posmieval. — Ale vtedy počuli hlas, ktorý ju napomínal: „Choď a pozri ľudí, ktorí čakajú na tvojom dvore.“ —

Ale hovorí sama k sebe: „Ja ich nechcem vidieť, ja som tejto noci videla už primnoho nešťastia!“ —

Teraz počula tri mocné údery na bránu a jej muž pristúpil k zábradliu, aby videl, kto chce vstúpiť do jeho domu; ale sotva sa nahnul prez operadlo, kývnul hneď svojej žene, aby sa priblížila. — „Poznáš ty tohto muža?“ spytuje sa ukazujúc dolu.

Ako pohliadla dolu na dvor, poznala, že sa tam hemžili jazdci a kone. —

Otroci boli zamestnaní tým, že skladali s oslov a veľblúdov bremená. — Videlo sa, že priputoval nejaký vznešený pútnik. —

Stál pred vchodom brány. Bol to starac vysokého vzrastu, širokých pliec, ťažkomyselného a pošmurného pohľadu. —

Vladárova žena poznala cudzinca hneď a šeptala svojmu mužovi: „To je cisár Tiberius, ktorý prišiel do Jeruzalema, nemôže to byť nikto iný.“

„Aj ja myslím, že som ho poznal,“ hovorí jej muž a položil prst na jej ústa na znamenie, aby mlčala a načúvala, čo budú hovoriť vo dvore.

Videli, že vrátny vyšiel, pristúpil k cudzincovi a spýtal sa: „Kto je ten, ktorého hľadáš?“ — a cudzinec odpovedal: „Hľadám veľkého proroka z Nazaretu, ktorému Boh požehnal moc divotvornú. — Cisár Tiberius ho volá, aby ho sprostil hroznej nemoci, z ktorej žiaden iný lekár nie je v stave ho vyliečiť.“

Keď to povedal, poklonil sa otrok v hlbokoj pokore a hovoril: „Pane, nehnevaj sa, ale tvoju žiadosť vyplniť nemožno.“

Tu sa obrátil Tiberius k otrokom, ktorí čakali pri vchode brány a dal im rozkaz a otroci pribehli, niektorí niesli šperky na rukách, iní držali misky, v ktorých bolo uložené veľké množstvo pravých perál a zasa iní vliekli vrecia zlatých peňazí. —

Cisár obrátil sa k otrokovi, ktorý držal stráž nad bránou a hovoril: „Toto všetko bude jeho majetok, ak chce pomôcť Tiberiovi! Všetkých chudobných na svete môže z toho bohatými urobiť!“ —

Vrátny sa poklonil ešte hlbšie, ako predtým a hovorí: „Pane, nehnevaj sa na svojho sluhu, ale tvoju žiadosť vyplniť nemožno.“ —

Teraz kývnul cisár vnove otrokom a niekoľkí zmedzi nich prebehli a doniesli bohato vyšívane rúcho, na ktorom sa lesknul prsný štít zhotovený zo samých drahokamov. —

A cisár hovorí vrátnemu: „Pozri sem, čo mu tu ponúkam, je panstvo nad Judstvom, bude spravovať svoj ľud, spravovať ako jeho najvyšší sudca, len nech ma najprv nasleduje, aby uzdravil Tiberia.“ —

A otrok sa poklonil ešte hlbšie k zemi a hovorí: „Pane, nestojí v mojej moci, aby som ti pomohol.“ —

A tu kývnul cisár vnove a jeho otroci sa ponáhľali k nemu so zlatou obručou na čelo a purpurovým pláštom. —

„Hľad,“ hovorí, „toto je vôľa cisárova: sľubuje, že ho ustanoví svojim dedičom a dá mu panstvo nad celým svetom. Prevezme moc, celý svet spravovať podľa vôle jeho Boha. Nech najprv len vystre svoju ruku, aby Tiberia vylicil.“ —

Teraz klesnul otrok k nohám cisára a bôlnym bedákaním stonal: „Pane, nie je to v mojej moci, aby som ťa poslúchnul; ten, ktorého hľadáš, už nežije na zemi, Pilát ho zavraždil.“ —

VIII.

Keď sa mladá vladárova žena zobudila zo sna, bol už jasný deň a jej otrokyne čakajúc stály pohotovo, aby ju obslúžily pri obliekaní. — Bola veľmi tichá a zamyslená, kým ju obliekaly. Ale konečne sa spýtala otrokyne, ktorá jej vlasy sporiadala, či jej muž už vstal? A počula, že jej muža odvolali, aby súdil nad istým zločincem.

„Ja by som sa bola veľmi rada s ním shovárať,“ hovorí mladá žena. —

„Pani, to pojde veľmi ťažko, kým trvá výsluch, dáme ti na vedomie, keď sa skončí,“ odpovedá otrokyňa.

Mlčala tedy, kým bola hotová s obliekaním, potom sa spýtala: „Či ktorá z vás počula niečo o prorokovi z Nazaretu?“ —

„Prorok z Nazaretu je židovský divotvorný človek,“ odpovedá rezko jedna z otrokyň. —

„Podivné je, pani, že sa práve dnes o ňom dozviedaš“, ohlasí sa otrokyňa, — „lebo práve on je to, ktorého židia sem do paláca doviedli, aby ho vladár vypočul.“ —

Hneď rozkázala, aby niekto vyšiel von a prezvedel sa, z akej viny je obžalovaný; a jedna z otrokyň sa vzdialila. Keď sa vrátila, zvestovala: „Žalujú naňho, že sa chcel povýšiť za kráľa nad touto krajinou a žiadajú od neho, aby ho odsúdil ku smrti na kríži.“ —

Keď vladárova manželka počula tieto slová, zhrozila sa a hovorila: „Musím hovoriť s mojím mužom, lebo ináčej sa tu stane strašné nešťastie.“ —

Keď otrokyne ju vnove uistily, že je to nemožné, — zachvela sa a začala plakať. Jedna z jej služobníc bola tým dojatá a hovorila: „Ak chceš vladárovi poslať písomne posolstvo, pokúsim sa mu ho sprostriedkovať.“ —

A hneď odišla, vzala rylec a napísala niekoľko slov na tabulku voskom natretú, ktorú oddali Pilátovi. —

Ale jeho celý deň nestretla samotného, — lebo náhle židov odbavil a odsúdeného viedli na popravné miesto, prišla hodina stravovania a Pilát povolal k tejto hostine niekoľkých Rimanov, ktorí sa v Jeruzaleme

nachodili. Dostavili sa veliteľ vojska, mladý majster výrečnosti a ešte niekoľkí hostia.

Ale nebola to nijaká veselá hostina, lebo mladá žena sedela za celý ten čas nemá a smutná, neberúc podielu na rozhovore.

Keď sa stolujúci hostia spýtovali, či je nemocná alebo či má nejakú starosť, rozprával námestník so smiechom o posolstve, ktoré mu zavčas rána dala doručiť. A robil žarty s ňou, ako mohla vraj veriť, že rímsky vladár pri vynášaní súdobného výroku dá na seba vplývať ženskými snami? —

Odpovedala tichúčko, ale veľmi smutne: „Toto v pravde nebol žiaden sen, ale výstraha, ktorú nám poslali bohovia. — Ty by si bol mal tohto muža najmenej ešte aspoň tento jeden deň nechať pri živote.“ —

Všetci videli, že je vážne ustarostená; a videlo sa, že nie je vôbec prístupná poteche, koľkokoľvek ráz namáhali sa aj hostia pútavými rozhovormi zaplašiť jej bezvýznamné sny.

Ale o chvíľu zdvihnul ktosi hlavu a spýtal sa: „Čo je to? Či sme tak dlho sedeli pri stole, že sa už deň k večeru chýli?“

Všetci pozreli hore a zbadali, že sa veru slabý akýsi súmrak pomaly spúšťa na zem. Obzvlášte pozoruhodným bolo pozorovať, ako pestré hry bariev, ktoré na všetkých bytnostiach a veciach odpočívaly, pomaly zhasly, tak že sa všetko ukázalo jednobarevným, šedivým. —

A rovne, ako všetko ostatné, ztratili aj ich vlastné tváre barvu. —

„My sme skutočne podobní mrtvým,“ prehovoril mladý majster rečníctva a ztriasol sa, „veď sú naše líca šedivé a naše rty čierne.“ —

Ako sa väčšmi a väčšmi zotmievalo, rástlo aj zdesenie mladej ženy. „Ach, priateľu“, zvolala konečne k svojmu mužovi, „či ešte vždy neveríš, že tá nesmrteľní chcú vystríhať? Hnevajú sa, že si svätého a nevinného muža dal odsúdiť na smrť. — — Ja tedy myslím, že on, hoci je už na kríži pribitý, predsa nemôže byť mrtvý, — daj ho sňať s kríža, chcem mu vlastnými rukami liečiť jeho rany, len dovoľ, aby ho sosňali s kríža.“ —

Ale Pilát odpovedal so smiechom: „Máš celkom iste pravdu, hľadiet na toto všetko ako na znamenie bohov, ale oni istotne nedopúšťajú, aby slnko ztratilo jasnosť preto, že jeden židovský zvestovateľ blúdného učenia bol odsúdený na smrť kríža. — Oproti tomu môžeme asi očakávať, že sa dostavia významné udalosti, ktoré sa dotknú celej ríše. Kto môže vedieť, ako dlho starý Tiberius . . .“

Nehovoril ďalej, lebo sa tak zotmilo, že nemohol rozoznať ani vinný kalich, ktorý stál pred ním. Pretrhnul svoju vetu a rozkázal otrokom, aby priniesli chytro niekoľko lúč. —

Náhle sa tak rozvidnilo, že mohol rozoznať tváre svojich hostov, spozoroval rozladenie, aké na všetkých zaľahlo. —

„Hľa! Hľa!“ hovorí málo namrzený svojej žene, „vidí sa mi vskutku, že sa ti podarilo pokaziť tvojimi snami veselú náladu nášho kruhu. Ale ak to konečne musí tak byť, že dnes nie si vstave mysleť na nič iného, rozpovedz nám, čo sa ti prisnilo. — Rozprávaj nám všetko a pokúsime sa, aby sme našli k tomu výklad.“

Na to bola mladá žena hneď hotová a kým rozprávala sen za snom, stávala sa hostina vždy vážnejšou a vážnejšou. Prestali vyprázdňovať svoje kalichy a ich čelá sa stahovali v hlboké vrásky. Jediný, ktorý neprestal sa smiať a všetko vyhlasovať za mámenie smyslov, bol vládár sám. —

Keď bolo vypravovanie dokončené, ohlásil sa mladý rhetor: „Toto je vskutku predsa len viacej ako sen, lebo som dnes videl do Jeruzalema vstúpiť nie síce cisára, ale jeho priateľku Faustinu. Len sa divím, že sa ešte nezjavila v paláci cisárovho námestníka.“ —

„Vskutku, po Jeruzaleme koluje chýr, že cisár trpí na strašnú nemoc,“ rozpráva veliteľ armády. — „Aj mne sa zdá hodným viery, že sen tvojej manželky mohol by byť výstrahou, ktorú poslali bohovia.“ —

„Neni nemožné, že by Tiberius bol sem vypravil poslov, aby povolal toho proroka ku svojmu lúžku,“ súhlasil mladý rečník. —

Vojanský vodca sa obrátil veľmi vážne k Pilátovi: „Ak cisár mal nápad dať povolať tohto divotvorného proroka k svojmu lúžku, bolo by vskutku lep-

šie pre teba i pre nás všetkých, aby ho našiel pri živote.“ —

Pilát odpoveď polo rozhnevaný: „Čo vás táto tma premenila na deti? — Mohli by sme vari myslieť, že ste všetci premenení na vykladačov snov a prorokov.“ — Ale stotník doliehal vždy väčšími a hovoril: „Snáď by sa dal tento človek ešte pri živote zachovať, keby si rýchle poslal nejakého posla!“ —

„Vy ma tedy chcete bláznom spraviť?“ odpovedá námestník. „Osvedčte sa, ako by to bolo v tejto zemi s právom a poriadkom, keby vyšlo na javo, že vládár omilostil zločinca preto, že jeho žena mala zlý sen?“ —

„Ale nie je predsa bajkou, ale čistá pravda, že som videl Faustinu v Jeruzaleme“, namieta rhetor.

„Hotový som svoje pokračovanie obhájiť pred cisárom“, — odpovedal Pilát. — „Nahliadne, že tento rojko, ktorý sa bez akéhokoľvek odporu dal trápiť katom, — nebol by mal moci spomôcť cisárovi.“ —

Náhle odznely tieto slová, zatriasla sa celá budova ako po duniacom údere hromu a zemetrasenie pohybovalo zemou. — Palác námestníkov ostal síce neporušený stáť, ale niekoľko minút pozdejšie počuli so všetkých strán strašné dunenie rúcajúcich sa domov a na zem padajúcich pilierov a stĺpov. —

Náhle bolo možné počuť ľudský hlas, zavolať vládár otroka: „Ponáhľaj sa na popravné miesto a rozkáž v mene mojom, aby proroka z Nazaretu sňali s kríža.“

Otrok utekal preč. — Stolujúca spoločnosť sa pobrala z jedálne do peristylu (predsieň), aby bola na voľnom mieste, ak by sa zemetrasenie obnovilo. — Nikto sa neopovážil prehovoriť slova, kým čakali na návrat otroka. —

Vrátil sa skoro a ostal pred vladárom stát. —

„Či si ho našiel ešte pri živote?“

„Pane, už bol dokonatý a v tom okamihu, ako skončil, začala sa zem triasť.“

Sotva dohovoriť tieto slová, ozvalo sa niekoľko silných úderov na vonkajšej bráne. — Pri úderoch ztrhnul sa každý a všetci skočili, ako keby bolo nové zemetrasenie pohýbalo mestom. —

Hneď zatým prišiel otrok.

„Šlachetná Faustina a Sulpicius, príslušníci cisárovi, ti posielajú svoj pozdrav. — Prišli sem s prosbou, aby si im pomohol vyhľadať proroka z Nazaretu.“

V peristyle sa ozvalo mrmlanie a bolo počuť tlmené kroky. — Keď sa vladár obzrel dookola, poznal, že jeho priatelia ho opustili ako toho, kto upadol do nemilosti.

IX.

Stará Faustina vystúpila v Capri na pevninu a odobrala sa k cisárovi. Zvestovala mu, čo zkusila a sotva sa opovážila naňho pozrieť. Kým bola vzdialená, nemoc pokročila desne a ona si vyznala: keby boli tamtí v nebi mali milosrdenstvo, boli by ma nechali zomrieť, aby ma zachránili od toho, povedať tomu-

to biednemu mučenému človeku, že je už ztratená všetka nádej. —

Ale k jej podiveniu Tiberius vypočul ju s najväčšou ľahostajnosťou. —

Ale ako mu podala zprávu o tom, že práve v deň jej príchodu do Jeruzalema bol ukrižovaný ten divotvorný muž a ako blízka bola toho, že ho vysvobodí, začala pod tlakom zmarenej nádeje horko plakať. —

Ale Tiberius len toľko povedal: „Preto sa ty veľmi sužuješ?“ Faustina prez celý svoj život strávený v Ríme nevytriezvela z viery čarodejníkov a divotvorných ľudí, ktorú si v detstve v sabínskych horách s povetrím do seba vdýchala. Ale tu poznala Faustina, že Tiberius nikdy neočakával spomoženia od proroka z Nazaretu.

„Prečože si tedy dopustil, aby som túto cestu do tej dalekej zeme podujala, keď si vedel, že bude bez úspechu?“

„Ty si mojím jediným priateľom,“ odpovedá cisár, „prečo by som ti odoprel prosbu, kým ešte mám moc ti ju vyplniť?“ —

Ale Faustinu trápilo, že sa jej cisár posmieval. —

„Hľa! To je tá tvoja stará potmešilosť,“ skypeľo to v nej, „a tú môžem najmenej pri tebe vystáť!“

V istej chvíli sa už tak videlo, že títo dvaja, ktorí sa tak často boli srazili, zas vybojujú nový spor. Ale prudkosť stareny sa utíšila skoro. Minuly sa už časy, keď sa vedela s cisárom vážne hašteriť. —

„Tento človek bol vskutku prorokom,“ pokračovala. „Ja som ho videla, ako sa jeho pohľad stretnul

s mojím, myslela som, že je Boh. Nemala som azda zdravých smyslov vtedy, keď som dopustila, aby kráľ čal na smrť.“ —

„Ja som rád, že si ho nechala zomrieť,“ odporuje Tiberius, „dopustil sa urazenia veličenstva a bol buričom.“ —

Faustine veľa nechýbalo a bola by sa zasa dala uchvátiť hnevom. —

„Shovárala som sa v Jeruzaleme s mnohými jeho priateľmi.“ odporuje ona. „Nikdy sa nedopustil nijakého z týchto zločinov, z ktorých ho obviňovali.“ —

„Keby aj tých zločinov nebol spáchal, — tak iste ani on nebol lepší, ako ktorýkoľvek iný človek,“ hovorí cisár temným hlasom. „Kdeže by sa našiel taký človek, ktorý by v celom svojom živote nebol zaslúžil tisíc násobnej smrti?“

Tieto slová cisárovi rozhodly u Faustiny, vykonať niečo, k čomu sa dosiaľ nemohla rozhodnúť. — „Ja ti teda podám dôkaz jeho moci,“ hovorí. „Práve som ti rozprávala, že som rozprestrela svoj ručník na jeho tvár. — Je to ten istý ručník, ktorý mám práve teraz v ruke. Chceš ho za okamih vidieť?“

Rozprestrela ručník pred cisárom, ktorý na ňom zočil hmlistý obraz mužskej tváre. —

Hlas starency sa ztriasol pohnutím, keď pokračovala: „Tento človek poznal, že ho ja milujem. — Neviem, akou mocou to vedel urobiť, že mi zanechal tento obraz. — Ale pri pohľade naň sa slzami plnia moje oči.“ —

Cisár sa nahnul vopred a hľadí na obraz, ktorý, — tak sa videlo — bol ako z krvi slz a čiernej tône utrpenia stvorený. Pomaly vystúpil celý obličaj zreteľne, jasne, ako sa bol odlačil na ručník. — Rozoznal kvapky krve na čele, trňovú korunu plnú bodliakov, krvou podliepané vlasy a ústa, ktorých rty ani čoby sa pohybovaly od utrpenia. —

Čo ďalej to hlbšie sa klonil na obraz. — Jasnejšie a jasnejšie vystupovala tvár do popredia. Videl, ako z nenazdania zajasaly sa oči, vystúpené z trnístých ťahov skrytým životom, — a kým mu najhroznejšie utrpenia zjavovali, ukázaly mu takú čistotu, takú rydzosť, takú vznešenosť, akej dosiaľ nikdy nevidel.

Ležal na pohovke a očami ako by do seba ssal tento obraz. — „Je to človek?“ šepce tíško, mäkko, — „je to človek?“ —

Potom zasa ležal tíško a pohrúžil sa do obdivovania obrazu. — Slzy tiekly dolu jeho lícami. „Želiam nad tvojou smrťou, ty neznámy,“ šepce tíško. — Konečne zvolá:

„Faustina, prečo si dopustila, aby tento človek zomrel? On by ma bol mohol vyliečiť!“ —

Zas sa pohrúžil do obdivovania obrazu. —

„Ty človek,“ ohlásil o chvíľu, „keď aj nemôžem skrze teba byť osvobodенý od utrpenia, aspoň pomstiť ta môžem. — Moja ruka ťažko dopadne na tých, ktorí ma o teba pripravili.“ — A zasa ležal hodnú chvíľu ticho, ale potom sa spustil na zem a padnul pred obrazom na kolená.

„Ty si človek,“ hovorí. — „Ty si ten, o ktorom som nikdy neveril, že by naň mohli hľadať moje oči.“ Ukázal na svoju rozožratú tvár a na hnisom rozožraté ruky. — „Ja a ostatní sme dravci a netvory, ale ty si človek.“

Poklonil sa tak hlboko pred obrazom, že hlavou sa dotýkal zeme. — „Smiluj sa nado mnou, ty neznámy,“ prosil úpenlive a jeho slzy svlažovali kamenie. —

„Keby si ešte žil, už tvoj pohľad by ma uzdravil“, stenal vnove ďalej. —

Chudina stará Faustina sa zľakla toho, čo vykonala. Myslela, že by bolo múdrejšie bývalo, keby cisárovi obraz nebola ukázala. Od počiatku sa bála, že jeho súženie bude veľmi veľké, ak pohliadne na ten to obraz.

V svojom zúfalstve nad súžením cisárovým strhla obraz k sebe, ako byho chcela sprostíť pohľadu naň.

Tu vzhliadnul cisár a hľa, ťahy jeho tváre sa celkom zmenily a bol zasa taký, akým býval pred svojou nemocou. — Tak sa videlo, ako keby toto jeho utrpenie jedine a výlučne nenávisťou a opovrhovaním ľudí, — ktorými jeho srdce bolo preplnené, sa bolo živilo a ako by nemoc bola musela ustúpiť v tom okamihu, v ktorom srdce pocítilo lásku a sústrasť. —

* . *

Na najbližší deň rozposlal Tiberius troch poslov. Prvý šiel do Ríma s rozkazom, aby senát zaviedol

vyšetrovanie, ako vedie svoj úrad vladár v Jeruzaleme a ho strestal, ak potlačuje ľud a nevinných odsudzuje na smrť.

Druhý posol putoval k vinárovi a jeho žene, aby im poďakoval a aby ich odmenil za radu, ktorú dali cisárovi. Mal im okrem toho oznámiť, ako sa všetko skončilo.

Keď počuli, plakali tíško a vinár hovorí: „Som si istý, že ma prez celý život bude trápiť myšlienka, čo by sa bolo stalo, keby sa títo dvaja boli stretli?“ — Ale žena mu odpovedala: „To sa nemohlo stať, už len myšlienku, že by sa títo dvaja stretnúť boli mali, je nemožné pochopiť.“ —

„Sám Pán Boh vie, že tento svet nebol k tomu zrelý.“

Tretí posol šiel do Palestíny a doviedol niekoľkých učedníkov na ostrov Capri, kde títo začali rozširovať učenie, ktoré ukrižovaný zvestoval. —

Keď učedníci prišli na Capri, ležala Faustina na smrteľnej posteli, ale stačili starenu ešte pred jej smrťou pokrstiť ako vyznavačku veľkého proroka a pri krste prijala meno Veronika (Viera), lebo jej bolo prisúdené, aby zachovala pre ľudské pokolenie pravý obraz Vykúpiteľa.

9. Červienka.

Bolo to v čase, keď Pán Boh stvoril svet, ale nielen nebo a zem, ale aj všetky živočíchy a rastliny, ktorým hneď dával aj mená. —

Jedného dňa, ako Pán Boh sedel v raji a pomalúval vtáčky, stalo sa, že barvy v jeho hrnčekoch sa minuly natolko, že by stehlík bol ostal nepomaľovaný, keby milý Pán Boh všetky štetočky nebol na ňom pootieral. — A vtedy sa stalo aj to, že osol dostal svoje dlhé uši, lebo si nevedel zachovať svoje meno. — Zabudnul ho, náhle spravil niekoľko krokov po rajských nivách a tri razy sa vrátil a dopytoval sa po svojom mene, tak že milý Pán Boh bol trochu netrepezlivý, — chytil ho za obe uši a zavolał mu: „Tvoje meno je: Osol! Osol! Osol!“ —

A kým takto volal, natáhoval jeho uši na dlhšie, aby mal lepší sluch a lepšie si zapamätal to, čo sa mu povie. —

Toho istého dňa bola aj včela potrestaná. Lebo ako bola stvorená, začala hneď sbierať med a človek i živočích, ktorí dýchali príjemný zápach medu, prišli, aby ho ochutnali. — Ale včela chcela zachovať všetko len pre seba a rozohnala jedovatými žihadlami všetko, čo sa blížilo k medovým pláštom. — Videl to milý Pán Boh a v okamihu zavolať včelu k sebe, aby jej vymeral trest. — „Dal som ti schopnosť, aby si sbierala med, ktorý je najsladší zo všetkého, čo bolo stvorené, ale tým som ti nedal práva, aby si bola tvrdá oproti svojim blíznym. Ale teraz pamätaj, že každá včela, ktorá pichne niekoho, kto chcel ochutnať jej med, pichnutie zaplatí životom.“ —

Ach, áno, bolo to vtedy, keď svrček oslepol, mravec prišiel o svoje krýdelcia, — stalo sa veru v ten deň mnoho neobyčajných vecí. —

Pán sedel celý deň vyvýšený, láskavý na svojom trône, i dýchal do svojich stvorení život a podvečer mu prišlo na um stvoriť ešte malého, šedivého vtáčka. —

„Pamätaj si, tvoje meno bude červienka,“ hovorí milý Pán Boh vtáčkovi. Keď bol hotový, položil ho na dlaň a nechal odletieť. —

Keď si vtáča chvíľu po okolí popoľetovalo a poobzeralo si zem, na ktorej teraz bolo mu žiť, dostalo chuť poprezeráť si samo seba. — Tu zbadalo, že je celkom šedivé a že i jeho prsá boly práve také šedivé, ako všetko ostatné. — Červienka sa točila, obracala, obzerala v zrkadle vody, — ale nebola v stave dozreť na seba ani len jedno jediné červené pierko.

I odletelo vtáčatko nazpät k milému Pánu Bohu. —

Milý Pán Boh, dobrotivý a milostivý, sedel na trône, z jeho rúk sa vznášaly motýle do výšky a obletovaly jeho hlavu, holuby hrkútaly na jeho pleciach, — okolo neho zo zeme vyrástaly ruže, ľalie, stokrásky. — Srdce vtáčkovo bilo prudko od strachu, v jeho malých prsách, ale v ľahkom oblúku priletel bližšie k milému Pánu Bohu a sadol si konečne na jeho ruku. —

I spýtal sa ho Nebeský Otec, čo si žiada od neho? A vtáčatko odpovedalo: „Chcelo by som sa ta len niečo spýtať.“ —

„Čo tedy chceš vedieť?“

„Prečo sa mám menovať červienka, keď ja predsa od zobáčka až po koniec chvosta nemám ani jedného červeného pierka?“

A vtáčatko hľadá prosebne svojimi veľkými čiernymi očkami hore k Bohu Hospodinu a zvrta hlavíčku sem i tam. — Dookola zazrelo bažantov, ktorých červené perie bolo popraskané zlatým prachom, papúškov s chocholovitými červenými goliermi, — kohútov s červenými hrebeňmi a potom ešte len motýľov, zlaté rybky, ruže. —

Prirodzene myslelo vtáčatko pri tomto pohľade, ako málo je k tomu treba, keď by to bola i len jediná kvapka barvy na jeho prsách, aby sa stalo pekným vtáčkom, tak že by mu pristalo jeho meno. —

„Prečo sa menujem červienka, keď som celkom šedivé?“ opakovalo vtáčatko a očakávalo, že jeho

prosba bude vyslyšaná a že mu milý Pán Boh povie: „Ach, môj milý, malý priateľu, vidím že som zabudnul na červeno zabarviť perá na tvojich prsiach, — ale poshovej len na okamih, hneď to bude vyba-vené.“ —

Ale milý Pán Boh sa len dobrotive usmial a hovorí: „Ja som ta pomenoval červienkou a červienkou sa máš menovať, ale ty sám staraj sa, ako by si si tieto červené perá zaslúžil.“ — Zatým Hospodin Boh zodvihnul svoju ruku a prepustil vnove vtáča na krýdla svetom. —

Vtáčatko letelo rajom hlboko zamyslené. — Čožeby vlastne také malé vtáča mohlo podniknúť, aby si červené pierka zaslúžilo? Jediné, na čo ešte vládalo myslieť, bolo: sriadiť svoj príbytok v šípkovom kri. Medzi bodliakmi v istom šípkovom kri si tedy postavilo hniezdo. Možno úfalo, že sa niektorý ružový lístok zakvačila na jeho hrvolček, aby ho zabarvil. —

Nekonečne mnoho času prešlo od tohto dňa, ktorý bol najveselší medzi všetkými dňami na zemi. — Od toho času opustily živočíchy i ľudia rajskú zahradu a rozišli sa po zemi. — A ľudia to dovedli tak ďaleko, že vedeli obrobiť zem a plaviť sa po mori, zhotovili si šaty a ozdobné náradie, — áno naučili sa už pred dávnymi vekmi stavať veľké chrámy, pevné mestá, ako: Thébu, Rím, Jeruzalem atd.

Potom svitnul nový deň, na ktorý sa historia sveta ešte dlho bude pamätať. — A za rána tohto dňa sedela červienka na malom holom vršku pred hradbami Jeruzalema a prespevovala svojim mladým, ktoré odpočívaly v hniezde v postriedku šípkového kra.

Červienka im rozprávala o zázračnom dni stvorenia a rozdávania mien, ako to dosiaľ každá červienka rozprávala svojim mladým, od tej najprvšej, ktorá počula volanie Božie a vyletela z dlane Božej. —

A teraz, hľa, skončila žalostne svoju rozpravu, toľko rokov minulo od dňa stvorenia, tak mnoho ruží vykvitlo, tak mnoho vtáčat sa vyďubalo z vajičiek, že by ich nikdo nevedel porátať, ale červienka je ešte vždy malým šedivým vtáčkom, — ešte sa jej nepošastilo zaslúžiť náprsné červené perká. —

„Všetky sme konaly, čo sme len mohly,“ spieva vtáčatko, „ale sa to žiadnemu z nás nepodarilo. — Už tá prvšia červienka sa raz stretla s iným vtáčkom, ktorý bol jej pravým obrazom a hneď ho počala s takou vrelostou milovať, že cítila, ako jej hrud' horí. — „Ach! myslela si, teraz už chápem všetko. — Milý Pán Boh myslí, že musím tak vrúcne milovať, aby sa moje hrudné perá od ohňa lásky v srdci mojom zabarvily červeno. — Ale sa jej to nepodarilo, ako sa to ani inej po nej nepodarilo a ako sa to ani vám nepodarí.“ — Mladé drobné vtáčatká smutne štebotaly á ľutovaly, že červená barva už nikdy neozdobí ich paperím pokrytú hrud'.

„My sme úfaly aj v svoj spev,“ štebotalo staré vtáča dlhým tahavým tónom. „Už hneď prvá červien-

ka vyspevovala tak pekne, že sa jej malá hrud' nadšením dmula a úfat sa osmelila. „Ach,“ myslela si, „moje náprsné pierka sa na červeno zabarvia žhavostou môjho spevu.“ — Ale sa jej ani to nepodarilo, ako sa nepodarilo ani inej a ako sa ani vám nezdarí.“ —

Zasa bolo počut smutné švitorenie zo slabootvorených hrdiel mladých vtáčkov. —

„Úfali sme sa v svoju smelosť a údatnosť, už prvá červienka bojovala smele s inými vtáčkami a jej hrud' žiarila srdnatostou a jej hrud' horela plameňom túžby po boji. — Ach, myslela si, moje hrudné perká sa v tomto plameni môjho srdca zbarvia na červeno. Ale nezdarilo sa to jej, ako sa to žiadnej za ňou nezdarilo a nezdarí sa ani vám.“

Ale malé vtáčatká štebotaly plné sebadôvery, že sa predsa len pokúsia dosiahnuť tej túžobne čakanej odmeny; ale starý vtáčik im vyhlásil, že je to celkom nemožné. — Čože môžu úfat, keď sa to tak mnohým vynikajúcim predkom nepodarilo dosiahnuť. Čože môžu viacej robiť, ako milovať, spievať a zapísať? —

Čo môžu ?

Vtáčik nedokončil vety, lebo jednou z brán jeruzalemských sa hrnul veľký zástup ľudí. Ponáhlal sa hore k vrchovatému kraju, v ktorom sa nachodilo jeho vtáacie hniezdo. —

Blížili sa jazdci na hrdých koňoch, — žoldnieri s dlhými kopiami, katovi paholci s klincami a kladivami, za nimi tiahli slávnostne kráčajúci kňazia a

sudcovia, plačúce ženy a pred nimi huf divovyskakujúcich ľudí, vyvrhel ľudstva, odporne zavýjajúca háveď krajinských tulákov.

Malé šedivé vtáča sedelo, trasúc sa, na kraji svojho hniezda, — malo strach, že každý okamih pošliapu malý šípkový ker a usmrčia jeho mláďatá. „Dajte si pozor,“ volal na malé bezbranné tvory, „stúľte sa dovedna a neohláste sa. Tu ide kôň, ktorý prejde tesno popri vás, tam sa blíži vojsko v sandáloch železom podbitých, tam sa valí celá divá sberba na nás!“

Razom zastavilo vtáča svoje výstražné zvuky, ostalo ticho, nemo a zabudlo temer sa samé nebezčnosť, v akom sa všetci nachodili. —

V tom rýchlo vhušlo do svojho hniezda a rozprestrela krýdelce nad svoje mladé. —

„Nie. To je hrozné,“ švitorí, „chcem vás ochrániť pohľadu na to. Tamto chcú pribiť na kríž zločincov.“ — A rozprestrela svoje krýdelcia tak široko ponad ne, že mláďatá nemohly nič z toho vidieť. — Počuly len údery kladív, hlasné bedákanie a zúrivy krik hufov sberby. —

Červienka sprevádzala celý ten strašný výjav očima, ktoré od hrúzy stĺpom stály; nemohla ich ani odvrátiť od tých troch nešťastných ľudí. —

„Akí sú ľudia predsa ukrutní“, švitorí vtáča po chvíli. „Nedostačí im, že pribili úbohých na kríž, ale jednému z nich vtisli na hlavu ešte i trňovú korunu. Vidím zreteľne, že trne ranily jeho čelo tak, že mu krv kvapká. —

A tento muž je tak pekný a obzerá sa očima tak vlúdne okolo seba, ako čoby ho každý človek musel milovať. — Keď hľadím na jeho utrpenie, ako keby ostrý šíp prebodnul srdce.“

Sútrpnosť malého vtáčka s mužom, ktorý bol trnám korunovaný, sa stávala čo ďalej tým hlbšou.

„Keby som bola ako orol, vytiahla by som klince, ktorými pribili jeho ruky a mocnými pazúrami by som odohnala mučiteľov.“

Červienka videla kvapku krve na čele ukrižovaného a nemohla dlhšie sedieť v hniezde. —

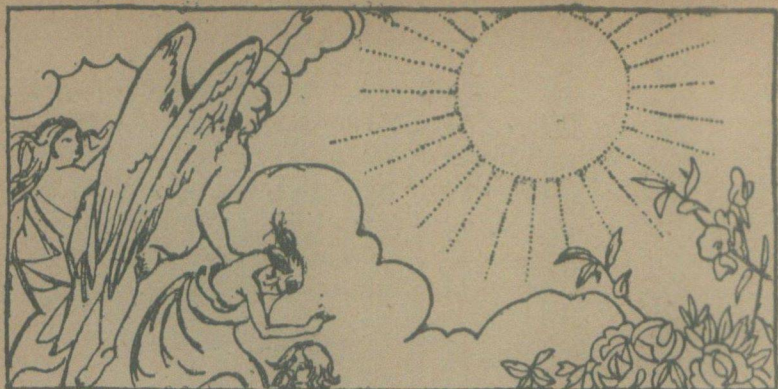
„Keď som i len malé slabé vtáča, predsa snád môžem niečo vykonať pre toho chudáka mučedníka,“ švitorí sama v sebe, — opustí hniezdo a vyletí do povetria. — Vo veľkom oblúku obletelo viac ráz okolo ukrižovaného, neodvážiac priblížiť sa mu, — lebo bolo malé plaché vtáča, ktoré sa nikdy neodvážilo bližšie sa človeku. — Ale pomaly sa osmelilo, priletelo ku krížu a vytiahlo malinkým zobáčikom ostrý trn z čela ukrižovaného. —

Ale kým toto vykonalo, kvapka krve ukrižovaného spadla na jeho prsečká. Kvapka sa rýchle roztekla a zabarvila všetky malé jemné pierka na jeho hrdle celkom na červeno. — A ukrižovaný otvoril ústa a zašeptal vtáčatku: „Pre tvoje milosrdenstvo si tedy dosiaholo, čo sa tvoj rod namáhal dosiahnuť od stvorenia sveta.“

Keď vtáča priletelo opäť do hniezda, zaštebotaly mu jeho deti: „Veď sú tvoje prsá červené, pierka na tvojom hrdle sa červeňajú ako ruže.“

„To je len jedna kvapka krve s čela úbohého človeka. — Zmizne, náhle sa okúpem v potôčku alebo v čistom prameni,“ šteboce vtáča. —

Ale koľkokoľvek ráz sa červienka aj kúpala, červená barva sa neztratila s jej hrudi a náhle narástly jej mladé, svietila krvavo-červená barva na ich hrudi, — ako svieti na hrudi každej červienky až do dnešného dňa.

10. Spasiteľ náš a svätý Peter.

Stalo sa to vtedy, keď Spasiteľ náš a Svätý Peter práve došli do raja a v svojom mnohoročnom strastiplnom putovaní po zemi pretrpeli mnoho starostí.

Možno si predstaviť, aká to bola radosť pre svätého Petra. Veď je zjavné, že je celkom iné sedieť na vrchu v raji a pozerat po celom svete, ako putovať od dverí ku dverám ako žobrák. Bolo celkom iné prechodiť sa v rajských zahradách ako putovať na zemi a nevedieť, či sa najde v búrlivej noci nejaké prístrešie, alebo či nebude človek nútený v zime a po tme potĺkať sa po hradskej.

Treba si človeku len zobrazit, koľká radosť je v tom, prísť po takej životnej púti konečne na pravé miesto. Veď svätý Peter nemohol vždy byt istý, že

sa všetko tak dobre skončí. Nemohol sa naskrze toho zriecť, aby niekedy nepochyboval a aby nebol nespokojným, lebo veď to svätému Petrovi bolo temer nemožné, aby pochopil, k čomu to malo byť dobré, že ich polozenie je také, keď je náš Spasiteľ predsa len pánom celého sveta?

Teraz, pravda, sa mohol smiať na tom, koľké neshádky bolo jemu a Spasiteľovi pretrpeť a akým málom bolo im sa na zemi uspokojiť. —

Raz, keď sa im tak biedne viedlo, že myslel, už to ďalej nevydrží, pojal ho Spasiteľ so sebou, aby výstúpil na vysokú horu, nepovedajúc mu, čo tam majú za prácu. —

Putovali popri mestách, ktoré ležaly na päte hory a popri zámkoch, ktoré ležaly vyššie, popri sedliackych dvoroch a salašoch, nechali za sebou i jaskyňu drevorubača.

Konečne došli tu, kde stála hora holá, bez stromov, bez kra a kde pústovník postavil si chalupu, aby utisnutým pútnikom poskytnul útulok. —

Potom putovali prez polia pokryté snehom, kde mercúne zimujú a došli k ľadovým balvám, nahromadeným krížom krážom do vežovej výšky, kde i kamzík sotva mohol napredovať.

V týchto výšinách zodvihol Spasiteľ malého vtáčka s červeným perím na podhrdlí, ktorý tam ležal zamrznutý a skryl malého kanoníka. A svätý Peter sa rozpamätal, že vtedy rozprávali, či ozaj tento malý vtáčik môže byť pre nich na obed?

Putovali dlho po hladkých ľadových balvanoch a svätému Petrovi sa videlo, že nebol nikdy bližšie údolia smrti, lebo podúval smrtonosne studený vietor a smrtonosná hmla ich obklopila, v širokom kraji nebolo vidieť ani nič živého a predsa dosiaľ vystúpili len do polovice vrchu.

Vtedy poprosil Spasiteľa, aby sa mohol vrátiť nazad. „Ešte nie“, odpovedal náš Spasiteľ, „lebo ukážem ti niečo, čo ti dodá zmužilosti prenášať všetko utrpenie.“ —

Zatým putovali ďalej prez hmlu a zimu, kým došli k nekonečne vysokému múru, ktorý zahatil ich cestu.

„Tento múr sa ťahá okolo celého vrchu“, hovorí Spasiteľ, „a ty ho nikde nemôžeš prekročiť. Človek nemôže uzrieť ani najmenšie z toho, čo sa nachodí za týmto múrom, lebo tu sa začína raj a tu na celom tomto horskom svahu bývajú duše oslávených mŕtvych.“

Ale svätý Peter zas len bol nedôverčivým. „Tam dnu nepanuje zima a tma, ako tu dnu,“ hovorí Spasiteľ — „ale tam sa zelenie leto, slnca a hviezdy svietia jasno a čisto.“

Ale svätý Peter mu neveril. Vtedy vzal Spasiteľ malého vtáčka, ktorého predtým našiel na ľadovom poli, nahnul sa nazpät a prehodil ho cez múr, tak že spadnul do raja.

A hneď zatým počul svätý Peter plesajúce veselé štebotanie, rozoznal spev kanoníka a veľmi užasnul. —

Obrátil sa k Spasiteľovi a hovoril: „Sostúpim na zem a všetko pretrpím, čo trpeť musíme, lebo poznávam, že si hovoril pravdu a že je miesto, kde život víťazí nad smrťou.“

A sostúpili s vrchu a začali svoje putovanie vnove.

Zatým sa svätý Peter nedozvedel dlhé roky nič o raji, ale žiadal len zem, ktorá bola za oným múrom. Konečne sa dostal ta a nepotreboval už za ňou túžiť. Teraz mohol celé dni plnými rukami načierať radosti z prameňov, ktoré nemožno nikdy vyčerpať.

Ale svätý Peter bol sotva 14 dní v raji a vtedy sa stalo, že anjel pristúpil k nášmu Spasiteľovi, ktorý sedel na trône. Anjel sa poklonil pred ním sedem ráz a oznámil mu, že tak sa vidí, ako by svätého Petra tlačilo veľké nešťastie. Opovrhoval jedením a pitím a jeho oči očervenely, ako by už celé noci nebol spal. Náhle sa to Spasiteľ dozvedel, vstal, aby vyhľadal svätého Petra. —

Našiel ho v odľahlom kúte raja. Tam ležal vystretý na zemi, ako keby bol natoľko umdlel, že ani hore vstať nevládal, — roztrhnul svoje rúcho a svoju hlavu posypal popolom.

Keď ho Spasiteľ náš videl tak hľboho zarmúteného, sadnul si k nemu na zem a hovoril s ním tak, ako by bol urobil, keby na tom svete ubiedenom boli putovali.

„Prečože si, svätý Petre, taký smutný?“ spytuje sa ho.

Ale zármutok svätého Petra bol taký veľký, že nevládal ani odpovedať.

A vnove sa ho spýtal Spasiteľ náš: „Prečože si taký smutný, svätý Petre?“

Pri tomto zopakovaní sňal svätý Peter zlatú korunu so svojej hlavy a hodil ju Spasiteľovi k nohám, ako by chcel bol povedať, že nechce mať od toho času podielu na jeho cti a sláve.

Ale náš Spasiteľ poznal hneď, že svätý Peter bol priveľmi zúfalý, akože by vedel, čo robí a preto sa ani nehneval na jeho chovanie.

„Povedzže mi konečne, čo ta tak trápi,“ hovorí mu nežne ako predtým a ešte jemnejším hlasom.

Tu vyskočil svätý Peter, a Spasiteľ pozoroval, že bol nielen smutný, ale rozvzteklený. So zatatými päsťami a iskriacimi očami pristúpil k Spasiteľovi.

„Chcem, aby som bol hneď prepustený,“ kričí svätý Peter, „ani o jeden deň dlhšie nemôžem ti slúžiť v raji.“

Spasiteľ usiloval sa ho uspokojiť, k čomu bol predtým často prinútený, keď v svätom Petrovi vzkypela krv.

„Dostaneš dovolenie, ale prv, ako vidíš, mi musíš povedať, čo ta trápi!“

„Len to ti môžem povedať, že som očakával väčšiu mzdu, keď sme my dva tam dolu v onom svete tak mnohú biedu a núdzu museli pretrpieť.“

Spasiteľ sa presvedčil, že duša svätého Petra je plná horkosti a nehneval sa na neho, ale hovoril:

„Vravím ti, že môžeš svobodne odtiaľto odísť, len mi povedz, čo ta zarmútilo?“

Tu konečne svätý Peter rozpovedal, prečo je taký nešťastný. — „Mal som starú vekom zošlú matku, ktorá pred niekoľkými dňami zomrela,“ — hovorí.

„No, už viem, čo ta trápi,“ odpovedal náš Spasiteľ. „Ty sa trápiš preto, že sa nedostala sem do raja.“

„Tak je,“ odpovedal svätý Peter a jeho duševné utrpenie bolo veľké, že začal štkat a bedákať.

„Veril som, že som si to istotne zaslúžil, aby som ju sem dostal,“ — odpovedal.

Náhle Spasiteľ zvedel príčinu smútku svätého Petra, zarmútil sa.

Lebo matka Svätého Petra nebola taká, aby bola mohla prísť do kráľovstva nebeského. Vždy len na to myslela, ako len zlata nashromaždiť, ale chudobným, ktorí sa zastavili pred jej dvermi, nedala ani haliera, ba ani len kúska chleba. Ale predsa cítil Spasiteľ náš veľmi dobre, že svätý Peter nevedel pochopiť, aká veľká bola matkina skúpost a že preto nemohla dôjsť večného spasenia.

„Svätý Peter, ako tak iste môžeš vedieť, že by sa tvojej matke pri nás ľúbilo?“ spytuje sa Spasiteľ.

„Hľa, takto ty hovoríš len preto, aby si nemusel vyslyšať moju prosbu,“ odpovedal sv. Peter a Spasiteľ náš dobre pochopil, že o ňom hovorí.

Teraz už bol hlboko skormútený a poznal, že sv. Peter v jeho ťažkom súžení ani nevie, čo hovorí. Čakal ešte chvíľu, lebo úfal, že sv. Peter oľutuje svoje slová a nahliadne, že jeho matka nemá miesta v raji, ale sv. Peter nechcel vstúpiť do seba.

Tedy zavolať Spasiteľ náš k sebe anjela a naložil mu, aby sostúpil do pekla a aby doniesol hore do raja matku sv. Petra.

„Dovoľ, aby som sa díval na to, ako ju ponešie,“ prosí sv. Peter.

A Spasiteľ náš ho chytil za ruku a vyviedol ho na veľkú skalú, ktorá mala na jednej strane celkom kolmý sráz. A ukázal mu, že potrebuje sa len málo nahnúť prez kraj skaly, aby mohol hľadieť dolu do postred pekla. Z počiatku nerozoznal sv. Peter viac, ako keby sa bola pred ním otvorila nekonečná priepasť. —

Prvé, čo spozoroval, bol anjel, ktorý už bol na ceste do priepasti. Sv. Peter videl, ako sa anjel ponáhľal do tmavej hĺbky a len málo rozprestrel svoje krýdla, aby razom nepadnul dolu.

Ale náhle oči sv. Petra máličko privykly na tmú, začal vždy viacej a viacej rozoznávať. Predovšetkým videl, že raj leží na hore podobnej kruhu, ktorá skrývala v sebe širokú priepasť a na jej dne mali zatraťtení svoje príbytky. Videl, ako anjel hodnú chvíľu len klesal a klesal, nedosiahnuc hĺbky. Peter sa zhrozil, že je to tak ďaleko.

„Keby sa len vrátil s mojou matkou sem hore,“ — hovoril. —

Spasiteľ náš len hľadel naňho veľkými smutnými očami a riekol:

„Niet takého ťažkého bremena, ktorého by môj anjel nevládal sodvihnúť a odniesť.“

Priepasť bola tak hlboká, že do nej nepreniknul papršlek slnca, — tam panovala len čierna tma. Ale tak sa videlo, ako by anjel v letku niečo vidna a svetla bol ta doniesol, tak že sa sv. Petrovi podarilo poznať, ako to tam dolu vyzerá. Videl nekonečnú čiernu spústu kameňov. Ostré končité balvanov pokrývaly celé dno priepasti a zpomedi balvanov hľadely čierne vodné mláky. Ani stebľa zelenej trávy, ani lista stromu, ani nijakého znaku života nebolo možné vidieť na široko ďaleko.

Ale všade sa vyškriabali nešťastní zomrelí na končiare balvanov. Viseli na skaliskách, na ktoré vyliezli v nádeji, že sa budú môcť vyšvihnúť z priepasti, ale ponevác poznali, že im je nemožné odtiaľ sa dostať, od zúfalstva ostali tam ako skamenelí.

Sv. Peter videl, že niektorí zpomedi nich sedia, iní ležia, vystierajúc ramená v neprestajnej túžbe a oči obracajúc hore. Niektorí si zakryli oči rukami, ako by boli chceli takto oddialiť od seba tú večnú hrúzu. Všetci ležali nepohnute, tam nebolo nikoho, kto by sa bol čo i len pohnul. Iní ležali celkom ticho v mlákach vody a ani sa len nepokúsili, aby sa z nich vysvobodili.

Ale najhroznejšie bolo to, že bolo také veľké množstvo týchto zatratených. Veď sa tak videlo, ako čoby celé dno tejto priepasti pozostávalo len zo samých tých hláv.

A sv. Petra sa zmocnila nová obava. „Uvidíš, že jej nenajde.“ hovorí k Spasiteľovi.

Pán Ježiš hľadel naňho práve tak smutne, ako predtým. Vedel celkom iste, že sa sv. Peter nemal o anjela čo obávať.

Ale sv. Peter ešte vždy mal dojem, že anjel medzi veľkým množstvom zatratených nebude môcť najst jeho matku. Videl, ako anjel s rozpiatymi krýdlami poletoval sem i tam, aby ju hľadal. Razom zazrel anjela jeden zpomedi biednych zatratených. Vyskočil, vystrel oproti nemu svoje ramená a volal: „Vezmi ma so sebou! Vezmi ma so sebou!“

Tu sa zobudil život v celom veľkom množstve, všetky tie miliony a miliony, ktoré hynuly od smädu, valily sa k nemu v tom istom okamihu ako víchor, dvíhali svoje ramená a privolávali anjelovi, aby ich vzal so sebou do blahoslavenstva v raji.

Aj Spasiteľ náš a svätý Peter počuli toto volanie a ich srdcia sa zachvely utrpením, zármutkom.

Anjel sa vznášal vysoko nad zatratenými, ale poletoval sem i tam, aby našiel tú, ktorú hľadal, kým sa všetci ostatní za ním valili, ako by ich bol víchor smietol dovedna.

Konečne zazrel anjel ženu, ktorú mal doniesť, složil dovedna svoje krýdla na chrbte a spustil sa dolu ako blesk. A sv. Peter vykriknul od prekvapenia, keď videl, že anjel ovinul okolo jeho matky ruku a zodvihnul ju hore. I zvolal hneď: „Blahoslavený buď ty, ktorý mi prinášaš moju matku!“

Spasiteľ náš položil ruku vlúdne na plece sv. Petra, ako by ho chcel vystrihať, aby sa predčasne neoddal radosti.

Ale sv. Peter len-len že nezačal plakať od radosti nad zachránením svojej matky, nemohol pochopiť, že by ich ešte niečo mohlo rozlúčiť. A jeho radosť bola ešte väčšia, keď spozoroval, že napriek zručnosti anjela, ktorý sa s matkou sv. Petra hneď hore vznášal, niekoľkým zatrateným pošťastilo sa mocne sa na ňu zakvačiť, lebo úfali, že budú súčasne i oni do raja vynesení.

Bolo tam iste tucet ľudí, ktorí sa zakvačili na tú starú ženu a sv. Peter myslel, že je to pre jeho matku veľká česť, tak moc ľudí zachrániť od zatratenia. —

Anjel im v tom naskrze neprekážal. Veľké bremeno sa mu naskrze nevidelo pritažkým, lebo sa vznášal vždy vyššie a vyššie a jeho krídla nepotrebovaly viac sa namáhať, ako keby boly niesly nejaké mrtvé vtáča do neba.

Ale teraz zbadal sv. Peter, že sa jeho matka začala oslobodzovať od zatratených, ktorí viseli na nej. Siahla na ich ruky, otvorila ich pevne zavreté päste, tak že človek za človekom padli nazpät dolu do pekla.

Sv. Peter mohol zreteľne počuť, ako ju títo zatratení prosili, zaklínali, ale videlo sa, že táto stará žena nechcela dopustiť, aby okrem nej ešte niekto iný bol spasený. Oslobodila sa od všetkých a nechala ich všetkých padnúť nazpät do predošlej hrúzy. Bedákanie a preklínanie naplňovalo pri ich páde veľký priestor priepasti. —

Tu privolal sv. Peter svojej matke a zaklínal ju, aby sa dokázala milosrdnou, ale nechcela nič o tom počuť, ale robila, ako predtým.

A sv. Peter videl, ako sa anjel vždy pomalšie a pomalšie vznášal, čím ľahším sa stávalo jeho bremeno. A sv. Peter sa tak prudko zaklnul, že sa jeho kolená podlomily a razom padnul na zem.

Konečne ostala len jedna jediná, ktorá sa na matku sv. Petra zakvačila. Bola to mladá žena, ktorá visela na jej hrdle a tesno pri jej uchu prosila a úpenlive lkala, aby jej predsa dovolila, žeby ju mohla nasledovať do raja.

Anjel medzitým vzniesol sa tak vysoko so svojím bremenom, že sv. Peter už vystieral svoje ruky, aby svoju matku mohol prevziať. Myslel, že anjel potrebuje len dva-tri razy pohnúť krídlami, aby sa dostal na horu.

A zrazu spustil svoje krídla a jeho obličaj sa zatemnil ako tmavá noc.

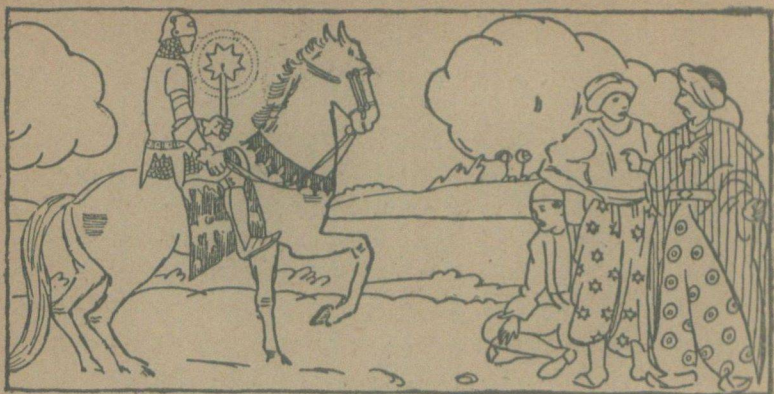
Lebo práve vtedy vystrela stará žena svoje ruky za seba a uchvátila pevne ramená nešťastnej ženy, ktorá visela na jej hrdle. Tak dlho sa trhala a šklbala, kým sa jej podarilo sopiať ruky rozuzliť tak, že bola aj od tejto osvobodená.

Ako sa táto nešťastná žena začala dolu rútiť, klesol anjel niekoľko laktov hlboko, ako by už nevládal rozpieť svoje krídla. Pozrel okom plným zármutku na starú ženu, jej telo sa odlúčilo od jeho ramena, nechal ju padnúť, ako by bola teraz, keď ju samotnú niesol, pritažké bremeno preňho.

Potom sa vyšvihнул jedným zachvením krýdel hore do raja.

Ale sv. Peter ostal dlho ležať na tom istom mieste, plakal horko. Spasiteľ stál dlho pri ňom. Konečne prehovoril: „Svätý Peter, ja by som nikdy nebol veril, že tak budeš plakať, keď si do raja prišiel.

Tu zodvihnul starý boží sluha svoju hlavu a odpovedal: „Čohože by som ja chcel dosiahnuť, ako vám všetkým pripraviť raj najčistejšieho žiariaceho šťastia?“ odpovedá. „Nechápeš, že som len k vôli tomu zostúpil na zem, aby som ich učil milovať svojho bližného ako seba samého. Lebo kým to nebudú konať, nebude ani v nebi ani na zemi útulku, kde by ich nedostihla bolesť a zármutok.“

11. Plameň sviece z hrobu nášho Spasiteľa.

Pred veľa rokmi, keď mesto Florencia sa bolo premenilo na republiku, žil tam istý muž menom Raniero di Ranieri. Bol syn zbrojmajstra a vyučil sa remeslu svojho otca; ale jemu na tomto remesle veľmi nezáležalo, nevykonával ho.

Tento Raniero bol muž veľmi silný. Hovorilo sa o ňom, že nosil železné brnenie, tak ľahko ako iní hodvábnu košeľu. Bol mladý, ale podal už mnohé dôkazy svojej sily. Raz sa nachodil v istom domku, na ktorého povale bolo nasýpané zbožie. Ale bolo ho tam primnoho a v prítomnosti Ranierovej sa prelomil trám a celá strecha bola na srútenie. Všetci okrem Raniera utiekli, ale on vystrel ramená hore k

povala a podopieral ju, kým ľudia doniesli stĺpy, brvná a podopreli povalu.

Hovorilo sa o Ranierovi i to, že je najúdatnejším mužom, aký kedy vo Florencii žil a že nikdy nemal dost sporov a bitiek. Kedykoľvek začul z ulice nejaký hluk, vyrútil sa z dielne v nádeji, že skrsla dajaká rvačka, ktorej by sa mohol zúčastniť, keby len mal príležitosť vytrhnúť z pošvy meč. Rád bojoval tak s prostými sedliakmi ako s obrnenými rytiermi. Ako zúrivy sa vrhnul do boja nepočítajúc tých, ktorí ho napadli.

V tom čase nebola Florencia obzvlášte mocná. Jej obyvatelia z najväčšej časti priadli vlnu, tkali súkno a títo si nežiadali nič lepšieho ako pokoj, aby mohli vykonávať svoje remeslo. Bolo síce dost aj údatných mužov, ale neboli bojachtiví, ale hľadali česť v tom, aby v ich meste bol väčší poriadok, ako kdekoľvek inde. Dost často ľutoval Raniero, že sa nenarodil v inej zemi, v ktorej vládnu kráľ upostred údatných mužov; a hovoril, že by v tomto prípade bol dosiahol veľkých hodností.

Raniero bol chvastúň, ukrutný proti zverom, tvrdý oproti svojej žene, tak že nebolo možné žiť s ním v pokoji. Bol by býval pekným, keby nebol nosil na tvári mnohých hlbokých švov po zahojených ranách, krížom prez tvár, ktoré ju zohavily. Chytrý sa rozhodoval a jeho celé pôsobenie prezradzovalo veľké rozmery, hoci svoje zámery prevádzal násilím.

Raniero sa oženil s Franceskou, dcérou opatrného, mocného Jacopo degli Uberti. Tomuto naskrze

nebolo po vôli, svoju dcéru vydať za takého bojovného kohúta, ako bol Ranieri a protivil sa tomuto výdaju tak dlho, kým len mohol. Ale Francesca ho naklonila k povoleniu tým, že sa osvedčila: ona sa ináč nikdy za nikoho nevydá. Keď Jacopo konečne dal svoje povolenie, osvedčil sa Ranierovi: „Zkúsil som často, že mužskí tvojej povahy vedia lásku svojej ženy skorej získať ako udržať, preto mi musíš slúbiť: — keby mojej dcére spolužitie s tebou sa stalo ťažkým, tak jej nesmieš prekážať, aby sa vrátila ku mne.“ Francesca mienila, že taký sľub je celkom zbytočný, lebo miluje Raniera tak úprimne, že nič nebude v stave ju s ním rozlúčiť. Ale Raniero urobil sľub hneď a hovoril: „Môžeš byť ubezpečený, že by som sa nikdy nepokúsil zdržiavať ženu, ktorá by odo mňa chcela odísť.“

Spojila sa tedy Francesca s Ranierom a vychádzali dobre vzájomne.

Keď už boli niekoľko týždňov sosašeni, napadlo Ranierovi, že sa bude cvičiť v strieľaní do terča. Niekoľko dní strieľal do tabule, ktorá bola zavesená na stene. Stal sa veľmi obratným, tak že nikdy nechybil. Konečne dostal chuť strieľať do ťažšieho cieľa. Obzrel sa po niečom primeranejšom, ale nenašiel nič okrem prepelice, ktorá visela v klietke na dvore. Vták bol Franceskin, ktorá ho veľmi milovala. Napriek tomu raz kázal akémusi chlapcovi klietku otvoriť a zastreľil prepelicu, ako sa vzniesla do povetria.

Myslel, že tento výstrel sa podaril a chválil sa ním pred každým, kto ho chcel počúvať.

Keď sa Franceska dozvedela, že zastrelil jej prepelicu, zbledla a pozerala naňho zadivená. Podivila sa tomu, že bol v stave vykonať niečo, čo ju zarmútilo. Ale odpustila a milovala ho ako predtým. —

Za istý čas bolo zasa všetko dobre.

Test Ranierov Jacopo bol tkáčom plátna. Mal veľkú dielňu, v ktorej sa pilne pracovalo. Raniero myslel, že odhalil, ako by v tejto dielni medzi ľan primiešali i konope a nezadržal toho pri sebe, ale hovoril tu a tam v meste o tej veci. Konečne sa dozvedel o týchto veciach Jacopo a vedel im urobiť hneď koniec. Dal viacerými inými tkáčmi preskúmať plátno, priadžu a tkanivo a tí zistili, že je všetko utkané z najlepšieho ľanu. Len v jednom jedinom postave, ktorý mal byť mimo Florenciu predaný, našlo sa primiešaných máličko konopí. Jacopo uistoval, že tento podvod mohol spáchať bez jeho vedomia a proti jeho vôli len niektorý z jeho tovarišov. Ale si bol hneď aj na čistom, že by mu ťažko bolo o pravde tohto tvrdenia presvedčiť. Po všetky časy bola rozchýrená jeho statočnosť a trpko niesol, keď videl, že jeho česť je napadnutá. Ale Raniero sa vystatoval, že sa mu podarilo odhaliť podvod a honosil sa s tým ešte aj v prítomnosti Francesky.

Bola veľmi útrápená a súčasne sa tomu veľmi divila, práve ako vtedy, keď bol zastrelil jej vtáčka. Kým o tom rozmýšľala, videlo sa jej, že vidí pred sebou svoju lásku, ktorá sa podobala veľkému lesklému zlatému tkanivu. Poznala, aká veľká, aká vreľá bola táto láska, ale jeden rožtek tohto tkaniva bol

odstrihnutý, tak že už nebolo rovno veľké a nádherné, ako na počiatku. Ale ona bola tak málo poškodená, že si povedala: „Kým ja žijem, asi mi ešte postačí.“

A zasa prešiel nejaký čas, v ktorom ona i Raniero boli šťastní ako na počiatku.

Franceskina matka mala brata menom Tadeo. Tento vykonal obchodnú cestu do Benátok a doniesol si odtiaľ rúcha zo zamatu a hodvábú. Keď sa vrátil domov, parádil sa tým. Ale vo Florencii nebolo obyčaj tak drahocenne sa šatit, tak že sa skoro našlo mnoho ľudí, ktorí ho držali za blázna.

V jednu noc boli spolu Raniero a Taddeo v jednej vinárni. Taddeo mal na sebe plášť so sobolou kožušinou, s fialkovým kabátkom. Raniero ho priviedol k tomu, aby pil toľko vína, že zaspal, potom sňal plášť a poviesil na strašidlo pre vtáčkov, ktoré bolo postavené v blízkej zahrade.

Ako to Francesca počula, zas sa nahnevala na Raniera a zasa videla pred sebou to veľké zlaté tkanivo, ktoré sa podobalo jej láske a jej sa videlo, že sa umenšuje, lebo Raniero odstriha z neho kus po kuse.

Za týmto bolo zas za istý čas dobre medzi nimi, ale Francesca nebola už tak šťastná ako predtým, lebo sa vždy obávala, že Raniero zasa spácha niečo, čo bude škodiť ich láske.

Na novú urážku nebolo treba dlho čakať. Vždy túžil za tým, aby mali ľudia čo o ňom rozprávať a

mali príležitosť vychvaľovať jeho smelosť a neohrozenosť.

Na „dóme“, ktorý vtedy stál vo Florencii a ktorý bol o moc menší, ako je dóm terajší, visel na najvyššom končiarí veže veľký, ťažký štít, ktorý tam bol zavesil jeden z predkov Franceskiných. Mal byť najťažším štítom, aký kedy muž z Florencie u-niesť vládol a celé pokolenie Ťbertich bolo naň hrdé, že to vedel vykonať úd ich rodiny, keďže vystúpil do veže a tam ho zavesil. Na túto vežu vyliezol Raniero jedného dňa a sišiel s menovaným štítom na chrbte.

Keď sa to Francesca dozvedela, prehovorila prvý raz s ním o svojom súžení a prosila ho, aby týmto spôsobom neponižoval rodiny, ku ktorej aj ona príslúcha. Raniero, ktorý práve od nej očakával chválu pre svoj skutok, sa veľmi rozhneval. Odpovedal, že on už dávno badá, aké ľahostajné sú jej jeho víťazstvá a že vždy myslí len na svoju rodinu. „Ja myslím na niečo celkom iné,“ odpovedala Francesca, „a to je moja láska k tebe. Nevieam, čo z toho bude, ak takto budeš i ďalej pokračovať.“

Od toho času si častejšie vymieňali medzi sebou mrcha slová, lebo to tak bolo, že Raniero temer vždy to robil, čo Francesca nemohla vystáť.

V Ranierovej dielni pracoval aj istý malý kulhavý tovariš. Tento miloval Francesku ešte predtým, ako sa vydala a miloval ju po jej vydaji práve tak verne. Raniero, ktorý o tom vedel, začal z neho posmešky robiť, obzvlášte pri stolovaní. Konečne to

došlo tak ďaleko, že neborák mládenec, ktorý to už znieť nebol v stave, vrhnul sa na Raniera, aby s ním zápasil. Ale Raniero ho s výsmechom odstrčil na bok. Tento neborák myslel, že už ďalej ani žiť nemôže, odišiel a obesil sa.

V tomto čase boli Raniero a Francesca už rok sosobášení. Francesca dosiaľ ešte vždy verila, že jej láska je také lesknúce sa zlaté tkanivo, ale teraz už boly z neho so všetkých strán také veľké pásy odstrihnuté, tak že bolo sotva polovicu tak veľké, ako dosiaľ. Zľakla sa veľmi pri tomto poznaní a hovorila sama sebe: „Ak ostanem ešte rok pri Ranierovi, dovedie to tak ďaleko, že znivočí všetku moju lásku, potom budem takou chudobnou, ako som bola bohatou.“ —

A umienila si, že opustí Ranierov dom, aby od tohto času žila pri otcovi, aby neprišiel deň, v ktorom by Raniera musela tak nenávidieť, ako ho dosiaľ milovala.

Jacopo degli Uberti sedel v kruhu svojich všetkých tovarišov, tkajúc na krosnách, keď ju zahliadnul, že prichádza. I hovorí: „Už sa stalo, čo som dávno očakával,“ a pozdravil ju srdečne. Potom rozkázal všetkým svojim ľuďom, aby prácu zastavili, ozbrojili sa a dom zavreli. —

Sám išiel k Ranierovi, ktorého našiel v dielni a hovoril svojmu zaťovi: „Moja dcéra sa dnes vrátila ku mne a prosila ma, aby mohla zasa žiť pod mojou strechou. A na základe tvojho daného sľubu očakávam, že ju nebudeš nútiť, aby sa k tebe vrátila.“

Videlo sa, že Raniero neberie celej veci vážne, a odpovedal celkom pokojne: „Ani keby som Ti bol neurobil sľubu, nežiadal by som návrat ženy, ktorá nechce ďalej byť mojou.“ Ale vedel, ako ho veľmi Franceska miluje a hovorí sám sebe: „Bude zasa pri mne, prv ako sa zvečerí.“ Ale ona sa neukázala toho dňa ani nasledujúcich dní.

V tretí deň sa vybral Raniero, aby prenasledoval niekoľko lúpežníkov, ktorí florentinským kupcom zapríčinili mnoho starosti.

Podarilo sa mu, že ich premohol a ako zajatých dopravil do Florencie.

Zatým sa choval viacej dní ticho, kým si bol istý, že je jeho skutok už celému mestu známy. Ale jeho očakávanie, že týmto skutkom si vydobyje srdce Franceskino nazpät, sa nevyplnilo.

Raniero síce mal veľkú chuť prinútiť ju zákonom a právom, aby sa navrátila, ale nahliadol, že to urobiť nemôže pre daný sľub. Ale sa mu s druhej strany videlo nemožným žiť v tom istom meste, so ženou, ktorá ho opustila a tak sa vzdialil z Florencie. Stal sa najprv žoldnierom, ale skoro sa postavil na čelo dobrovoľníkov. Neprestajne hľadal boje a slúžil mnohým pánom.

Ako vždy predpovedal, dosiahol ako bojovník chýru a vyznačenia. Cisár ho urobil rytierom a počítal ho medzi najvynikajúcejších mužov.

Prv ako by bol opustil Florenciu, urobil pred obrazom Madonny v dome sľub, že z každej válečnej koristi, ktorú si vydobyje, to najcennejšie a najlep-

šie obetuje svätej Panne. A vždy bolo vidieť pred jej obrazom skvostné dary, ktoré obetoval. —

Raniero vtedy vedel, že všetky jeho hrdinské skutky boli v jeho rodnom meste známe a veľmi sa divil, že Francesca degli Uberti sa k nemu nevrátila, hoci počula rozprávať o všetkých jeho víťazstvách.

V tom čase bola oznámená s kancľa križiacka výprava za oslobodenie svätého hrobu v Jeruzaleme a Raniero šiel pod križiackym práporom do zaslúbenej zeme. Zčiasťky očakával, že tam vonku si zaslúži nejaký hrad a pozemky, ktorých by užíval, nimi vládnuť, zčiasťky úfal, že vykoná hrdinské skutky, aby ho jeho žena zasa milovala a k nemu sa nazpät vrátila.

II.

V prvú noc po dobytí Jeruzalema panovala v tábore križiakov, ktorí sa nachodili von z mesta, veľká radosť. Temer v každom stánku bolo víťazstvo popíjaním oslavované a v širokom kruhu bolo počuť krik a spev. Aj Raniero di Ranieri sedel spolu s niekoľkými spolubojovníkmi popíjajúc a v jeho stánku pilo sa temer ešte divšie, ako v iných stánkoch. Sotva sluhovia naplnili poháre, byly hneď aj vyprázdnené.

Raniero mal zaiste dobré dôvody, pripraviť slávnosti veľké, pretože v ten deň obdržal väčšie vyznačenie, ako kedykoľvek predtým. Ráno, keď bolo mesto útokom zaujaté, bol popri Gottfriedovi z Bouil-

lonu prvý, ktorý vystúpil na múry a večer bol pred tvárou celého vojska hlboko uctený, oslavovaný pre údatnosť. Lebo ako plienenie a vraždenie konečne prestalo a križiaci v kajúcnom rúchu a ešte s nezapálenými voskovými sviecami do svätého chrámu na hrobe boli vošli, zvestoval mu Gottfried, že má ako najprvší zažať svoju sviecu na svätých plameňoch, ktoré horely pred Kristovým hrobom. Raniero poznal podľa toho, že mu Gottfried týmto spôsobom chce ukázať, že ho pokladá za prvšieho hrdinu celého vojska a on sa sám náramne tešil takejto odmene za svoje hrdinské skutky. —

Okolo polnoci, keď Raniero a jeho hostia boli v najlepšej nálade, prišiel jeden šašek s viacerými hudobníkmi, ktorí prebehali po celom tábore, aby ľuďi svojimi fráškami rozveselili, do stánku Ranierovho, kde prosil o dovolenie: môcť rozpovedať jedno vesele dobrodružstvo.

Raniero vedel, že tento blázon bol pre svoj vtip veľmi chýrny a slúbil, že jeho rozprávku vypočuje. Tak počal blázon rozprávať:

Stalo sa raz, že náš Spasiteľ a svätý Peter sedeli na najvyššej hradnej veži v raji a hľadeli dolu na zem. Toľko toho tam bolo pre nich, — čo mali poprezerat, že sotva mali času prehovoriť niekoľko slov. Spasiteľ náš bol prez celý ten čas pokojný, ale sv. Peter tu počal tlieskať rukami od radosti, hneď zas s ošklivosťou odvrátil hlavu, hneď jasal, hneď zasa bedákal. Konečne, ako sa deň chýlil ku koncu a večerný súmrak začal prikrývať zem, obrátil sa Spa-

siteľ k sv. Petrovi a rieknuť, že teraz už môže byť veselý a spokojný. „S čímže mám byť vlastne spokojný?“ spytuje sa ho sv. Peter. „Ja som myslel, že si s tým, čo si dnes videl, spokojný,“ odpovedal Spasiteľ vlúdne. Ale sv. Peter sa nechcel dať utíšiť. „Pravdaže som sa žaloval, že sa Jeruzalem nachodí v rukách neveriacich. Ale po všetkom tom, čo sa dnes stalo, vidím, že by bolo mohlo práve tak všetko ostať, ako bolo. —“

Raniero pochopil hneď, že rozpráva o udalostiach minulého dňa a on i ostatní rytieri začali pozornejšie poslúchať, ako pri počiatku.

„Keď sv. Peter toto povedal,“ pokračuje blázon v svojej rozprávke, potmešile žmurkajúc na rytiera, „nahnul sa prez cimburie veže a ukázal dolu na zem. Tam označil Spasiteľovi jedno mesto, ktoré ležalo na mohutnej osamelej skale, ktorá sa vysoko dvíhala z horskej doliny. — „Či poznáš tieto hĺby mrtvol?“ spytuje sa. „A či vidíš krv, ktorá tečie ulicami? a či vidíš tých biednych zajatých, ktorí od nočnej zimy bedákajú a či vidíš všetky tie dymiace spálenišťia?“ Videlo sa, že Spasiteľ nechce odpovedať, tak že sv. Peter pokračoval v svojich obžalobách. Hovorí, že sa na toto mesto často a prudko hneval, ale nikdy mu do toľkej miery zle nežičil, aby to s ním takto vyzeralo. Konečne odpovedal Spasiteľ a pokúsil sa urobiť námietku: „Veď to predsa nemôžeš odtajiť, že kresťanskí rytieri s najvyššou neohrozenosťou nasadili svoje životy?“

Tu bol prerušený blázon súhlasom rytierov, — ale sa poponáhľal rozprávať ďalej. „Nie, neprerúšajte ma, teraz sa nepamätám, čo som práve vyslovil. — Áno, už to mám, — práve som chcel rozprávať, že si sv. Peter niekoľko slz z očí vytrel, ktoré mu hľadať prekážaly. — „Nikdy by som sa nebol nazdal, že sú takými divými zvermi,“ hovorí. — „Veď celý deň vraždili a plienili. Nevieť dobre pochopiť, že sa ti chcelo dať sa ukrižovať, aby si si nashromaždil takých vyznavačov!“ —

Rytieri počuli tento žart dobromyseľne. — Ozvaly sa hlasy veselým smiechom a jeden z pomedzi nich zavolať: „Vtedy sa sv. Peter vskutku tak veľmi hnevá na nás? Hej, ty blázne?“

„Ty buď teraz ticho, nech nám blázon vyrozpráva, či Spasiteľ náš nič nepovedal k našej obrane?“ skočil do reči iný rytier.

„Nie, Spasiteľ náš zprvu mlčal,“ odpovedá blázon. „Vedel od starodávna, že sa neodplatí protirečiť sv. Petrovi, keď sa raz rozzúrili.“

On hneď pokračoval ďalej a povedal: „Nech mu to ani nenapadne, aby mi snáď povedal, že si konečne rozmysleli, do ktorého mesta to prišli a že šli do chrámu v kajúcom rúchu a bosí, veď ich nábožnosť bola tak krátka, že sa vôbec ani neodplatí o tom slovo ztratit.“ — A pri tom sa ešte raz nahnul prez cimburie veže a ukázal dolu na Jeruzalem a na válečné leženie krestanov pred ním. — „Či vidíš, ako tvoji rytieri slávia tvoje víťazstvo?“ sptuje sa. A Spasiteľ náš vidí, že v celom ležení sa držia pija-

tiky. — Rytieri a žoldnieri sa prizerajú sýrskym tanečniciam. — Plné poháre kolovaly, — kocky sa hádzaly o korist.

„Počúvali bláznov, ktorí pošetilé bajky rozprávajú,“ — skočil do toho Raniero. — „Či to tiež nebol veľký hriech?“

Blázon sa zasmial a kývnul Ranierovi, ako keby mu bol chcel povedať: „Počkaj, však sa ti ja zato odplatím.“ — „Nie, neprerušujte ma,“ prosí ešte raz. „Chudák blázon ľahko zabudne, čo chcel povedať. Aha! Tedy sv. Peter sa spýtal Špasiteľa najprísnejším hlasom: či môže vyznať, že mu títo ľudia preukazujú veľkú česť? — Prirodzene musel Špasiteľ náš povedať, že to veru naskrze tvrdiť môže. — A sv. Peter povedal, že to boli lúpežníci a vrahovia, už keď opúšťali vlasť a i dnes sú vrahmi a zbojníkmi. „Toto celé válečné dobrodružstvo by si práve tak dobre bol mohol prekaziť, i tak nebude z toho nič dobrého.“ —

„Ej, ej, blázne!“ zvolal Raniero hlasom výstražným, ale blázon hľadal v tom akúsi česť, keď chcel vyskúmať, ako ďaleko môže ísť, aby sa niekto naňho nevrhnuť, aby ho nevyhodil. Tedy pokračoval:

„Pán náš len sklonil hlavu, ako ten, ktorý nahliadnuť, že ho spravodlivo potrestali, ale temer v tom istom okamihu sa rýchle nahnul a pozeral pozornejšie, ako predtým na zem. A vtedy pozrel sv. Peter dolu a spýtal sa ho: „Čože hľadáš?“

Sv. Peter sprevádzal túto otázku veľmi živými výrazmi tváre. — Všetci rytieri, ako by boli videli

Spasiteľa i sv. Petra pred sebou a boli by veľmi chceli zvedieť: Čo ozaj mohol zbadat Spasiteľ náš? —

„Spasiteľ náš vlastne nezbadal nič,“ rozpráva blázon, „ale hľadel iste pozorne dolu. — Sv. Peter sledoval smer jeho pohľadu, ale nemohol najst nič inšie ako veľký stánok, pred ktorým bolo niekoľko saracenských hláv stoknutých na dlhé kopie a kde bolo nakopené množstvo nádherných kobercov, — zlateho stolového náradia a drahocennej zbrane, — čo všetko ukoristili v svätom meste. — V tomto stánku sa dialo všetko to, čo aj v ostatných stánkoch. Tam sedelo veľa rytierov, ktorí vyprazdňovali poháre. — Jediný rozdiel mohol byť len v tom, že sa v tomto stánku pilo, ako vo všetkých ostatných stánkoch. — Sv. Peter nevedel pochopiť, — prečo pozeral naň Spasiteľ náš taký uspokojený, že jeho oči až žiarily. Petrovi sa videlo, že ešte nikdy predtým nevidel pri pijatike tak mnoho tvrdých, hrozných tvári pohromade. — A hostiteľ, ktorý pri tejto pijatike sedel v predku, bol z nich najhroznejší. — Bol to muž asi 35 ročný, strašne veľký, neforemný, s červenou tvárou, ktorá švami a trhlinami ako by bola rozstrapkaná, mal tvrdé päste, silný krk, krikľavý hlas.“

Tu zastal šasek na okamih, ako by sa bál ďalej ísť; ale Raniero a ostatní rytieri sa veľmi dobre zabávali, keď počuli takto o sebe rozprávať a len sa smiali na jeho odvážlivosti. —

„Ty si drzý chasník“ — privolal mu Raniero — „teraz nech už počujem, čo to má znamenať?“

Blázon rozprával ďalej: Konečne prehovoril Spasiteľ náš niekoľko slov, ktoré sv. Petrovi objasnily, čomu sa tak veľmi tešil. —

Spýtal sa sv. Petra, či sa nemýlil a či je to skutočnosť, že jeden z rytierov postavil blízko seba svetlo.“ Pri týchto slovách to trhlo Ranierom. Rozhnevaný siahnuť za ťažkým vinným krčahom, aby ho hodil bláznovi o hlavu, ale sa opanoval, aby ďalej počul, čo tento streštenec bude ďalej hovoriť, či ho chce uctiť alebo zneuctiť.

„Sv. Peter len teraz zbadal“, hovorí šašek ďalej, „že tento stánok bol síce pochodňami celkom osvetlený, ale že pri jednom z nich stála horiaca vosková svieca určená k tomu, aby 24 hodín nepretržite svietila. Ponevác rytier nemal svietnikov, aby mu stála, obložil ju kamením.“

Po týchto slovách vypukla spoločnosť v hlasitý smiech. Všetci ukazovali na sviecu, ktorá stála na stole pri Ranierovi a ktorá celkom zodpovedala svieci, ktorú šašek opísal, ale Ranierovi vstúpila do hlavy krv, lebo sa jednalo o sviecu, ktorú pred niekoľkými hodinami zažal na svätom hrobe. Nemohol sa rozhodnúť, aby ju zahasil.

„Ako sv. Peter túto sviecu videl, iste pochopil, čomu sa Spasiteľ tak srdečne tešil, ale sa nemohol zdržať, aby sa sústrastne na ňom neusmial. „Oh tak“ — hovorí, „to je ten rytier, ktorý ráno prvý na múry vyliezol s grófom z Bouillonu a ktorý smel večer pred všetkými ostatnými prvý zažať na svätom hro-

be svoju sviecu. „Áno, tak je to,“ odpovedá Spasiteľ, „a ako vidíš, hovorí jeho svieca ešte vždy.“

Šašek hovoril teraz veľmi rýchlo, s času na čas postriehnul na Raniera.

Sv. Peter sa ešte vždy nevedel zdržať, aby nepohliadnul máličko sústrastne na Spasiteľa.

„Či nevieš pochopiť, prečo necháva ďalej horeť túto sviecu?“ sputuje sa.

„Ty sa iste nazdáš, že keď ju necháva ďalej horeť, myslí na tvoje muky a na tvoju smrť, keď hľadá na ňu? Nemyslí na nič iné, ako na svoju poctu, ktorá mu bola preukázaná, keď popri Gottfriedovi z Bouillonu bol uznaný za prvého hrdinu z vojska. Po týchto slovách sa všetci Ranierovi rozosmiali. Ale on premohol svoj prudko zblknúvší hnev a smial sa tiež, lebo vedel iste, že by to všetkým bolo veľmi smiešnym bývalo, keby na tento žart nebol pristal.“

Ale Spasiteľ odpovedal svojmu milému sv. Petrovi a spýtal sa ho: „Či nevidíš, akú starosť má o túto sviecu?“ Zakrýva jej plameň rukou, náhle niekto odtisne záclonu stánku, lebo sa bojí, že by ju prievan mohol zahasit. Má neprestajnú prácu, aby odháňal od nej nočné motýle, ktoré okolo nej brnkajú, aby mohly plameň zahasit.“

Veselý smiech bol ešte rozpustilejší, lebo šaško hovoril čistú pravdu. Raniero sa veľmi namáhal, aby sa opanoval. Myslel, že to nevydrží, aby niekto posmech robil z toho svätého plameňa.

„Sv. Peter bol pri tom všetkom nedôverčivý, pokračoval šaško. Spýtal sa Spasiteľa, či pozná toho-

to rytiera a hovorí: „Nie je práve z tých, ktorý by často omšu navštevovali, alebo veľmi drali modlitebné pohovky.“

Ale Spasiteľ sa nedal mýliť, no slávnostným hlasom sa osvedčil: „Sv. Petre! rozpomeň sa na to, čo hovorím. Tento rytier od tohoto času bude nábožnejším ako Gottfried. Kdeže by mala vyklúčiť vlúdnosť a nábožnosť, ak nie z môjho hrobu. Uvidíš ty ešte, ako bude Raniero di Ranieri pomáhať vdovám a utiskovaným a ochraňovať ich ako chráni tento plameň.“

Hlasitý smiech vyrušil šaška. Všetkým, ktorí poznali život a spôsob Raniera di Ranieri, videlo sa všetko toto veľmi žartovným, ale jemu samému prešiel všetok smiech a všetky žarty. Vyskočil a chcel šaška citeľne potrestať. Ale pri tom sa tak prudko udrel o stôl, ktorý bol v náhlosti postavený do dverí pribitých na postavené klepce, že sa začal klátiť a svieca sa prevalila. Ale teraz sa dokázalo, ako mnoho Ranierovi záležalo na tom, aby udržal plameň sviece. Prevládal svoj prudký hnev a pokojne zodvihol sviecu a plameň sa rozžiaril. Ale kým to urobil, vtedy šašek už dávno ušiel zo stánku a Raniero si povedal, že je nehoden, aby ho v tmavej noci prenasledoval. „Veď ho ja ešte voľakedy stretnem,“ zamrmal a sadnul si.

Spolustolujúci medzitým prestali sa smiať, ale jeden z pomedzi nich obrátil sa k Ranierovi a pokračoval v žarte: „Jedno je isté, Raniero, teraz už nebudeš v stave florentinskej Madonne poslať svoju

najvzácnejšiu korisť.“ Raniero sa ho spýtal, prečo by dľa jeho mienky — práve teraz neostal verným dáv-
nemu obyčaju? Ale rytier mu odpovedal: „Z tej prí-
činy, že najvzácnejšia vec, ktorú si teraz ukoristil,
je svätý plameň sviece, ktorý si pred tvárou celého
vojska zažal v svätom chráme nad hrobom Spasite-
ľovým.“

A zasa sa smiali ostatní rytieri. Ale Raniero
bol teraz vskutku v duševnom rozpoležení, že bol
ochotný vykonať i najodvážnejší skutok. Na krátko
sa rozhodnul, zavolať si zbrojnoša a naložil mu:
„Chystaj sa na dlhú cestu, Giovani, zajtra pojdeš s
týmto svätým plameňom do Florencie.“ —

Ale zbrojnoš rozhodne odmietol a hovoril: „To-
to je niečo, čo prevziať nemôžem. — Akože by to
bolo možné, s horiacou sviecou jazdiť do Florencie?
Zhasla by prvej, ako by som opustil tento tábor.“

Raniero sa spytoval zbrojnoša za zbrojnošom, ale
od každého dostal tú istú odpoveď. — Pokladali, tak
sa vidí, jeho rozkaz za nie vážny. —

Cudzí rytieri, hostia Ranierovi, sa smiali vždy
hlasnejšie a veselšie, keď vysvitlo, že nikto zo zbroj-
nošov jeho rozkaz nechcel poslúchnuť.

Raniero sa stával čo ďalej rozdráždenejším a
zvolal: „Tento plameň sa predsa dostane do Floren-
cie, a keďže ho nikto iný nechce ta zaniest, vykonám
to sám.“ —

„Rozmysli si to dobre, prv ako složíš sľub,“ —
zvolal jeden z rytierov. —

„Ty tu tratiš kniežatstvo.“ —

„Prisahám vám, že ja tento horiaci plameň zanesiem do Florencie,“ zvolal Raniero. — „Vykonám niečo, čo nikto iný nechcel podujať.“ —

Starý zbrojnoš sa bránil. — „Pane, u teba je to celkom iné, ty môžeš pojať so sebou veľký sprievod, — ale mňa si chcel poslať samotného.“ —

Ale Raniero bol ako bez seba a nerozvážil už svojich slov. — Zvolal: „Aj ja pocesťujem samotný. — A tým dosiahnem svojho cieľa.“ Všetci v stánku prítomní prestali sa smiať. — Zhrození sedeli tam a hľadeli naňho meravo. —

„Prečo sa už nesmejete?“ — spytuje sa Raniero. „Veď toto podujatie je len detská hračka pre údatného muža!“ —

III.

Na svitaní najbližšieho dňa sadnul Raniero na koňa. — Bol oblečený do celého brnenia, ale cez plecيا mal hrubý pútnický plášť prehodený, aby brnenie sa veľmi nerozpaľovalo slnečnými paprškami. — Bol ozbrojený mečom a kyjom a mal dobrého koňa. — V ruke držal horiacu sviecu a na sedle mal pripevnený veľký sväzok voskových sviec, aby mu plameň pre nedostatok paliva nevyhasnul.

Raniero jazdil pomaly ulicami prez tábor cestou, ktorá bola husto obsadená stánkami a šlo to všetko dosiaľ dobre. — Bolo to zavčas rána, tak že hmly, ktoré sa dvíhaly okolo Jeruzalema, sa ešte neboly

ztratily a on jazdil ako v šerej noci. — Celý tábor spal ešte a Raniero prešiel snadno popri stráži. — Nikto nezavolať naňho, — lebo ho pre hustú hmlu nebolo vidieť a na stopu vysoká vrstva prachu utlmila zvuk udierajúcich konských kopýt. —

Raniero sa skoro dostal z dosahu tábora a nastúpil cestu do Jaffy. — Cesta bola tu lepšia, ale pre plameň sviece jazdil neustále pomaly. — V hustej hmle horel plameň sviece červenastým zachvievajúcim sa svetlom. Neprestajne bzučiac priletával veľký hmyz, ktorý sa v letku rútil do plameňa sviece. Raniero mal veľa trápenia, aby plameň ochránil. —

Ale bol dobre naladený a ešte sa mu vždy videlo, že jeho podnik je detskou hračkou. —

Medzitým koň, idúci tichým krokom, prešiel do behu. — Hneď začal plameň vo väčšom, silnejšom vetríku prudkejšie plápolat. — Neosožilo, že ho Raniero rukou a pláštom zastávať sa usiloval, — videl, že temer počína hasnúť.

No nemal naskrze vôle vzdať sa pôvodného úmyslu. — Zastavil koňa a rozvažoval, čo by sa tu dalo urobiť. — Konečne sostúpil so sedla a proboval chrptom vopred jazdiť, aby mohol telom ochrániť plameň pred vetrom a prievanom. — A tak sa mu podarilo, že ho udržal horiacim, — ale sa presvedčil, že by toto cestovanie bolo obtížnejším, ako z počiatku myslel. — Náhle nechal za sebou hory, ktoré obtáčaly Jeruzalem, — zmizla hmla. — Teraz jazdil ďalej už hluchou samotou. — Nebolo tam ani ľudí,

ani obydlia, ani zelených stromov a kvieťa, — bolo vidieť len holé výšiny hôr. —

Na ďalšej ceste napadli Raniera lúpežníci. Bola to neukáznená sberba, ktorá nepovolane šla za vojskom a žila zo zbojstva a krádeže. — Ukryla sa za jedným kopcom a Raniero, ktorý sedel na koni chrbtom ku predu, zbadal ich len vtedy, keď ho obkolesili a mečmi naňho začali útočiť. — Bolo ich dvanásť chlapov. — Boli veľmi spustlí a jazdili na biednych mitrhách. — Raniero zbadal hneď, že by mu nebolo ťažko prebiť sa prez túto bandu a ďalej jazdiť, ale vedel, že by sa toto len vtedy dalo uskutočniť, keby sviecu odhodil. — Ale videl, že sa tak ľahko svojho predsavzatia vzdať nemôže, keď len práve minulej noci tak hrdé slová vypovedal. — Nevidel tedy inej cesty, ako sa s lúpežníkmi vyrovnáť. — Povedal im, že by ho síce sotva prevládali, ak by sa bránil, lebo je dobre ozbrojený a jazdí na dobrom koni, ale ponevác je viazaný sľubom, — nesmie sa im proti postaviť, ale že im dá, čo budú od neho žiadať, no musejú mu sľúbiť, že jeho sviece nezahasia. — Zbojníci očakávali tvrdý boj, boli s Ranierovým návrhom veľmi spokojný a začali ho hneď drancovať, vzali mu brnenie a koňa, zbraň a peniaze, len hrubý plášť a oba sväzky sviec mu nechali, ale sľub, že mu sviece nezahasia, statočne zadržali. —

Jeden z nich sa vyšvihol na Ranierovho koňa. — Keď zbadal, aké nádherné zviera je to, zdalo sa,

že pocítil isté milosrdenstvo s ním a privolal mu: „Pozri, my sa nechceme zachovať veľmi tvrde oproti kresťanskému človeku, dostaneš môjho starého koňa, aby si mohol ďalej jazdiť.“ — Bola to zúbožená mrcha, ktorá sa tak merave pohybovala, ako by bola drevená. —

Keď sa zbojníci konečne vzdialili a Raniero sa chystal sadnúť si na biednu herku, hovorí sám k sebe: „Ten plameň ma musel skutočne očarovať, len k vôli nemu musím sa teraz vliecť ako bláznivý žobrák ďalej svojou cestou.“ —

Sám nahliadal, že by najlepšie urobil, keby sa obrátil, lebo veď sa jeho predsavzatie jednako nedá uskutočniť. Ale zmocnila sa ho taká dychtivá túžba, aby dosiahol svojho vytknutého cieľa, že jej nevedel odolať, šiel tedy ďalej svojou cestou a ešte vždy videl okolo seba tie isté holé jasnožlté výšiny. —

O malú chvíľu prešiel popri jednom malom pastierovi, ktorý pásol štyri kozy. Keď Raniero videl, že tieto zvieratka sa pasú na holej zemi, spytoval sa sám seba, či ozaj samú zem žerú? — Tento pastierik mal volakedy iste väčšiu čriedu, o ktorú ho križiacke vojská okradly. Ako tedy videl, že kresťan sa samotný bliži k nemu, umienil si, že mu všetku možnú nepríjemnosť pripraví, — vrhnul sa tedy naňho a udrel pastierskou palicou smerom ku sviečke. —

Raniero bol plameňom sviece natoľko hatený, že sa ani len proti tomuto pastierikovi brániť nevedel. Pastierča udrelo ešte niekoľko ráz po nej, ale veľmi zadivené ostalo stáť a prestalo sviecu dobýjať. Videlo,

že sa od plameňa chytil Ranierov plášť bez toho, aby sa on bol len pokúsil oheň uhasiť, až kým plameň sviece bol v bezpečenstve. — Tu sa zdalo, že sa pastierik za svoj skutok hanbí. Dlhý čas šiel za Ranierom a na jednom mieste, kde ceste bola veľmi úzka a viedla pomedzi dve priepasti, pristúpil bližšie, previedol koňa za úzdu. —

Raniero myslel s úsmevom, že ho pastier drží za nejakého svätého muža, ktorý robí pokánie. —

K večeru stretnul Raniero na svojej ceste mnoho ľudí. — Rozšíril sa totižto ešte v noci na pobreží mora chýr o páde Jeruzalema a mnoho ľudí sa hneď chystalo, že poputuje ta. — Boli to pútnici, ktorí od rokov očakávali príležitosť môcť sa dostať do Jeruzalema a boly tam čerstve práve došlé vojská a predovšetkým boli medzi nimi kupci, ktorí sa ta ponáhľali s vozmi plnými potravných článkov. —

Keď sa tieto húfy stretávaly s Ranierom, ktorý sedel na koni chrptom k jeho hlave a držal horiacu sviecu v ruke, volali: „Hľadte blázna! Hľadte blázna! —“ Najväčšia časť týchto ľudí boli Taliani a Raniero počul ako volajú za ním v jeho materinskom jazyku: „Pazzo! Pazzo!“ čo toľko znamená, ako pomätený, pomätený.

Raniero, ktorý sa vedel celý deň tak dobre opanovať, bol týmito stále sa opakujúcimi výkrikmi prudko rozdráždený. Vyšvihnul sa razom so sedla a začal svojimi ťažkými pästami krikľúňov trestať. — Ale keď ľudia zbadali, aké ťažké sú jeho údery, na-

stal všeobecný útek a ostal sám stáť napostred cesty. — Ale teraz sa zasa spamätal. —

„Mali skutočne pravdu, keď ta nazývali pomäteným,“ hovorí Raniero a obzeral sa po sviečke, nevediac, čo s ňou vykonal. — Konečne spozoroval, že sa svalkala s cesty do priekopy. — Plameň bol zhasnul, ale v suchom chumáči trávy, ktorý ležal pri samej sviečke, videl oheň tlef a poznal hneď, že mu je šťastie priaznivé, lebo len svieca mohla tento chumáč trávy zapáliť, prv ako bola zhasla. —

Všetko toto mohlo po tak veľkom dosavádnom namáhaní vziať prežalostný koniec,“ pripomínal si, keď sviecu na jej vlastnom plameni zapálil a zasa na koňa sadnul. — Bol hlboko pokorený a zdalo sa mu veľmi podobným viere, že sa mu jeho pút nevydarí. —

Konečne prišiel Raniero do Ramla a tu si hľadal hospodu, v ktorej nocúvaly karavany. Bol to veľký krytý dvor. — Dookola neho sa nachodily malé drevené pripravy, do ktorých staväli počestní svoje kone. — Izby tam neboly, ale ľudia museli spať pri svojom dobytku.

Už všetko bolo pozaujímané, — ale hospodský našiel napriek tomu miesto pre Raniera a jeho koníka. Doniesol aj krme pre zvierä a stravu pre rytiera. —

Keď Raniero videl, ako dobre s ním zaobchádzajú, hovoril: „Bol by som náchylný veriť, že mi zbojníci preukázali dobrú službu, keď mi odobrali brne-

nie s koňa. — Iste prejdem ľahšie krajinou so svojím bremenom, keď ma budú držať za pomäteného.“

Keď Raniero zaviedol svojho koňa do priehradky, sadnul si na sväzok slamy a podržal sviečku v rukách. — Ma úmysel nezaspať, ale celú noc prebdiť. —

Ale sotva si sadnul, už aj hneď zadriemal. — Po svojom strašnom prepružení síl sa vystrel vo sne, aký bol dlhý a spal až do rána. —

Keď sa zobudil, nevidel ani svetla ani sviece. Prehliadal všetko, ale jej nenašiel nikde a hovorí: „Iste mi ju niekto vzal a zahasil.“

Chcel sa sám prehovoriť, že je rád, že je už raz všetkému koniec a vzdať sa nemožného predsavzatia.

Ale pri tejto myšlienke pocítil súčasne veľkú prázdnotu a veľkú túžbu.

Veril, že ešte nikdy nemal tak silnej žiadosti po zdarnom uskutočnení nejakého podujatia, ako práve teraz. —

Vyviedol koníka, očesal, očistil ho a pripäl naň sedlo.

Keď bol hotový, prišiel hospodský k nemu s horiacou sviecou a prehovoril vo franckom nárečí: „Ja som ti vzal včera sviecu z ruky, lebo si bol tuho zaspal, ale tu ti ju vraciam nazpät.“ —

Raniero mu nič neprezradil zo svojich citov, len povedal celkom ticho: „Múdre si urobil, že si svetlo zahasil.“ —

„Ja som ho nezahasil,“ hovorí hostinský, „videl som, že si doniesol včera horiacu sviecu a tak som

myslel, že ti môže na tom záležať, aby i ďalej horela. — Keď uvidíš, o koľko je kratšia, uznáš, že horela celú noc.“ —

Raniero jasal od radosti. — Pochválil hostinského a cestoval v najlepšej nálade ďalej. —

IV.

Keď sa Raniero bol pohnul z Jeruzalema, mal v úmysle cestovať z Jaffy do Itálie po mori, ale zmenil toto rozhodnutie, keď ho zbojníci obrali o peniaze a volil cestu po suchu. —

Bola to dlhá cesta. Od Jaffy na sever putoval sýrskym pobrežím, potom sa zvrtila cesta na západ pozdĺž polostrova Malej Ázie a zasa šla na sever do Carihradu, odtiaľ mal ešte konať hodne dlhý kus cesty, až do Florencie. Po celý tento čas žil Raniero z milodarov. —

Najviacej to boli pútnici, ktorí sa v húfoch hrnuli do Jeruzalema a ktorí sdielali s ním skúpu skyvu svojho chleba. Hoci Raniero často jazdil len sám, nebol mu čas nikdy dlhý a potom sa jeho dni nemíňaly jednotvárne. — Musel vždy ochraňovať plameň sviece, ktorý sa už postaral o to, aby nebol bez starosti. — Bolo treba len jednej kvapky dažďa, len jedného fúknutia vetra a bolo by po plameni. —

Kým Raniero jazdil pustými stenami a len na to myslel, ako plameň sviece pri živote zachovať, razom mu prišlo na um, že už i predtým niečo podobného pozoroval. Videl dávnejšie, že istý človek

bol nútený stráž držať nad niečím, čo práve tak potrebovalo ochrany ako plameň sviece. — Všetko toto mu v počiatku stálo akosi nejasne pred očima, — že sa sám seba spýtal, či sa mu to len snívalo? Ale keď tak samotný putoval cudzinou, vracal sa vždy vnove a vnove k tejto myšlienke, že predtým musel pozorovať niečo podobného. —

„Cítim, ako čo by som prez celý život nebol počul o inom hovoriť, ako o tom,“ hovorí sám sebe. —

Raz z večera došiel Raniero do istého mesta. — Bolo po dennej práci a ženy stály vo dverách a vyzeraly mužov. — Jedna zpomedi nich bola vysoko vyrastená a štihlá, jej pohľad bol hlboký, vážny. — Keď ju zazrel, pomyslel na Francesku degli Uberti. —

Teraz sa mu razom vyjasnilo, o čom pred tým rozmýšľal. Musel pomysleť na to, že láska Francesky iste bola podobná plameňu jeho sviece: chcela, aby ten plameň stále horel a vždy sa obávala, že ho Raniero v jej srdci zahasí. — Sám sa zadivil tejto myšlienke, ale čím ďalej, cítil silnejšie, že je to tak, a po prvý raz začal chápať, prečo ho Francesca opustila a prečo ani chýr o jeho hrdinských skutkoch vo válke nebol v stave priviesť ju k nemu.

Raniero napreďoval v svojom putovaní len veľmi pomaly, najviac preto, že bolo treba pretrhnúť ho vždy, keď sa dostavilo nepriaznivé počasie. V takom počasí sa zastavil v nejakej hospode a striehol svoj plameň. Boly to iste ťažké časy!

Ako Raniero jedného dňa cestoval prez Libanon, z nenazdania vidí, že sa blíži víchrica. Nachodil sa vysoko medzi výmolami a priepastmi, ďaleko od ľudského obydlija. — Konečne zbadal na skalnom výbežku hrob nejakého saracénskeho svätca. — Bola to malá štvorhranná budova so sklepenou strechou. — Usúdil, že bude najmúdrejšie ta sa uchýliť. —

Sotva Raniero vstúpil dnu, strhla sa snehová chumelica, ktorá zúrila prez dva dni. — Súčasne nastala taká zima, že by bol bezmála zamrznul. —

Raniero síce vedel, že na hore bolo dosť konárov a čečiny, tak že by mu nebolo bývalo ťažko nashierať dosť kuriva, aby spravil hodný oheň. — Ale pokladal plameň, ktorý niesol, za tak posvätný, že nechcel na ňom zažať nič iného, ako sviece pred oltárom svätej Panny. — Povíhrica sa stávala čo ďalej to prudkejšou, až konečne prišla hrozná búrka s bleskom a hrmavicou. —

Blesk udrel tesno pred hrobom a podpálil strom, tak že mal Raniero oheň, nedotknúc sa posvätného plameňa. —

Keď Raniero potom pozdejšie putoval prez časť pustého pohoria Cilicie, začala sa zásoba jeho sviec chýliť ku koncu, lebo rezerva, ktorú vzal so sebou z Jeruzalema, sa už dávno minula. — Dosiaľ neprišiel do rozpakov, lebo prechodil prez kresťanské hory, v ktorých si vždy nové sviečky mohol vyžobrať. —

Ale teraz už celá jeho zásoba sa minula, bál sa, že sa jeho pút skončí predčasne.

Keď posledná svieca zhorela až do spodku, tak že mu plameň temer popálil ruku, skočil s koňa, nabsieral konárikov a suchej trávy a zapálil toto horiacim ešte ohorkom sviece, — ale nebolo veľa horľavej látky na pustej hore a videlo sa, že plameň skoro zhasne. —

Kým sa Raniero trápil nad tým, že svätý plameň predsa len zhasne, ozval sa cestou nábožný spev a videl procesiu pútnikov so sviecami v rukách, ako postupuje hore vrchom. — Boli na ceste k jaskyni, v ktorej bol voľakedy žil akýsi svätec a Raniero sa k nim pripojil. — Bola medzi nimi aj istá starena, ktorej bolo putovanie veľmi obťažné i pomohol jej hore vrchom. — Keď mu ďakovala, prosil ju znamením o sviecu, ktorú mu hneď odovzdala a tak i mnohí iní dali mu sviece, ktoré držali v rukách, — chytro zahasil všetky, ponáhlal sa dolu chodníkom a zažal jednu z nich na poslednej žiari ohňa, ktorý zapálil svätý plameň. —

Jedného dňa bola okolo poludnia veľká horúčosť a Raniero si ľahnul v hustom kroví k spánku. Tvrdo zaspal a jeho horiaca svieca stála pri ňom obložená skalami. Hneď zatým, ako zaspal, začalo pršať a trvale veľmi dlho, kým sa zobudil. — Keď sa konečne prebral zo sna, bola zem okolo neho mokrá a sotva sa odvážil pozrieť na sviecu, bojac sa, že zhasla. —

Ale horela tíško, ako predtým, i v dáždi a Raniero našiel skoro príčinu tohoto zjavu: dve mladé vtáčatka poletovali ponad plameň trepotajúc krýdel-

kami, milkovaly sa a držaly malé krýdla rozšírené ponad plameň, čím ho chránily pred dažďom. —

Raniero sňal hneď svoju kuklu s čiapky a zavesil ju ponad sviecu. Potom vystrel ruky oproti vtáčkom, lebo ich chcel pohladit. — Ale neodletely, daly sa mu pokojne chytiť. —

Raniero sa veľmi divil, že sa mu tieto vtáčatka daly chytiť a hovoril sám k sebe: „To preto, že nemám nijakého iného úmyslu, ako ochraňovať to, čomu možno najčastejšie ublížiť, preto nemajú predomnou strachu.“

Raniero došiel takto putujúc blízko mesta Nicea. — Tam sa stretol s niekoľkými rytiermi zo západných krajín, ktorí viedli nové výpomocné vojsko do Svätej Zeme. — Medzi nimi bol aj Robert Taillefer, ktorý bol troubadúrom. Tento Taillefer, ako aj iní, putoval z krajiny do krajiny po celom známom svete. —

Keď sa Raniero stretol s nimi v svojom otrhanom pútnickom plášti, so sviecou v ruke, zvolali žoldnieri, ako volávali obyčajne všetci: „Zbláznil sa! Zbláznil sa!“ —

Ale Taillefer im naložil, aby mlčali a spýtal sa jazdca: „Či si ty týmto spôsobom prekonal túto cestu?“ Raniero odpovedal: „Tak, ako ma tu vidíš, jazdím od Jeruzalema.“ „A či tvoja svieca touto cestou často zhasla?“

„Moja svieca horí tým istým plameňom, na ktorom som ju zažal v Jeruzaleme.“ —

I prehovoril k nemu Robert Taillefer: „Aj ja som jedným z tých, ktorý nosia so sebou plameň a rád by som ten plameň udržať večne. Snáď ty, ktorý si svoju horiacu sviecu nesieš z Jeruzalema, budeš mi vedieť povedať, čo mám robiť, aby nikdy nezhasla?“

A Raniero mu odpovedal: „Pane, to je spojené s veľkým namáhaním, hoci sa to vidí malicherným. Ja by som vám nikdy rozhodne neodporúčal podujať také niečo, lebo tento malý plameň žiada od vás, aby ste prestali myslieť čokoľvek iné, nedovoľuje vám, aby ste niečo zo srdca milovali, ak za tým túžite a nesmiete sa preň zúčastniť nijakej pijatiky. Nesmiete na nič iné myslieť, ako na tento plameň a žiadnu inú radosť nesmiete prechovávať vo svojom srdci, ale prečo vás predovšetkým odrádzam podujať pút rovnú môjmu podujatiu, to je neprestajný pocit neistoty. Čo by ste aj z koľkýchkoľvek nebezpečí boli vytrhli plameň, predsa nemôžete ani za okamih cítiť sa bezpečným, ale žijete neprestajne v strachu, že najbližší okamih vás ho predsa len pozbaví.“ —

Ale Robert Taillefer hrdo vztyčil hlavu a povedal mu: „Čo si ty vykonal za svoj plameň, to dovediem vykonať za svoj aj ja.“

Raniero doputoval až do Itálie. — Jedného dňa jazdil opustený hôrnym chodníkom. — V tom beží proti nemu žena a prosí ho o oheň z jeho sviece: „Náš oheň vyhasnul, deti sú lačné, požičaj mi svoju sviecu, aby som na nej zažala oheň na ohnisku a napiekla pre ne chleba. —“

Vystrela ruku za sviecou, ale Raniero jej ju nedal, lebo nechcel, aby tento plameň zapálil niečo iné ako sviece pred obrazom svätej Panny. —

Ale žena mu hovorí: „Daj mi ohňa, pútniku, lebo život mojich detí je tým plameňom, ktorý musím zachovať!“ A pre tieto slová dopustil Raniero, aby knot svojej lampy zažala na jeho svieci. —

Niekoľko hodín pozdejšie prišiel Raniero do istej dediny, ležala medzi horami, takže tam panovala tvrdá zima. — Mladý sedliak stál stran cesty a pozoroval pútnika v jeho otrhanom plášti. Rýchle zovliekol svoj krátky plášť a zahodil ho úbožiakovi pútnikovi. Ale plášť padnul na sviecu a plameň zhasnul. —

Vtedy pomyslel Raniero na ženu, ktorá si od neho požičala ohňa, jazdil nazpät a zažal svoju sviecu na posvätnom tomto ohni. —

Ale ako chcel jazdiť ďalej hovoril: „Ty si povedala, že plameň, ktorý stojí pod tvojou ochranou, je život tvojich detí. Čiže ale vieš povedať meno toho plameňa, ktorý som ja nosil na tak dlhej ceste?“

„Kde bol zažatý tvoj plameň?“ sputuje sa žena. Raniero ale odpovedá:

„Na Kristovom hrobe bol zažatý.“

„Tak môže byť jeho meno len vlúdnosť a láska k ľuďom“ —odpovedá ona. —

Raniero sa usmial na tejto odpovedi, lebo sa mu videlo veľmi podivným, že práve on by sa mal stať apoštolom a nosičom takýchto ctností. —

Raniero jazdil medzi príjemné, v modrých tóňach sa trblietajúce retaze vrchov. Zbadal, že je blízko Florencie. —

Vtedy mu prišla na um myšlienka, že už skoro bude sprostý svojho plameňa. Rozpamätal sa na svoj stánok pri Jeruzaleme, ktorý opustil plný válečnej koristi a údatných bojovníkov, ktorí boli ešte v Palestíne a ktorí by sa iste potešili, keby zasa započal vojenské remeslo a viedol ich k víťazstvám a výbojom.

Tu zbadal Raniero, že pri tejto myšlienke nepocítil ani najmenej radosti, ale že jeho túžby ho vábily celkom iným smerom. —

A presvedčil sa po prvý raz, že nebol už tým istým mužom, ktorý opustil Jeruzalem. Lebo jazdenie s plameňom ho poučilo tešiť sa tým, ktorí boli milovní pokoja a milosrdí a oškliviť si divých a svárliivých.

Bol dobrej mysli, kedykoľvek pomyslel na ľudí, ktorí pracovali a z nenadania vznikla v ňom túžba zasa vkročiť do svojej bývalej dielne a tam dovršiť pekné umelecké práce. —

„Je to svatá pravda, tento plameň ma úplne preporodil“, — hovoril sám k sebe. — „Verím, že ma premenil na iného človeka.“ —

K veľkonočným slávnostiam vstúpil Raniero do Florencie. — Jazdiac na koni chrbtom k hlave, stiahnuc kuklu hlboko na oči, s horiacou sviecou v ruke sotva prešiel prez bránu mesta a už vyskočil a-

kýsi žobrák a hladiac meravo do neba, priskočil a kričal zvyčajné: „Pazzo! Pazzo!“ —

Keď už teraz traja revali, dostačil tento hluk, aby sa posbierali všetci uličníci dovedna. I prirútili sa so všetkých strán a kútov mesta a náhle zazreli Raniera v jeho ošarpanom plášti na zbedovanej mitrhe, revali: „Pazzo! Pazzo!“ —

Ale na takýto krik bol Raniero dávno privyknutý i jazdil pokojne ulicami, nedbajúc nič na krik-lúňov. —

Ale oni sa neuspokojili len volaním, ale jeden z nich priskočil k nemu a chcel mu zhasiť sviecu.

Raniero zodvihnul ruku so sviecou a pokúsil sa svojho koníka podúriť, aby tejto bande ušiel. Ale držali s ním krok a robili všetko, čo len mohli, aby sviecu zhasili. —

Čím viacej sa Raniero namáhal ochrániť plameň, tým prudkejšími stávali sa oni. — Vyskakovali si vzájomne na chrbát, nadúvali ústa, fúkali zo všetkých síl. — Hádzali čiapky hore za sviecou. —

Jedine a výlučne preto, že ich bolo také množstvo a že sa vzájomne sem a tam ztŕcali, nepodarilo sa im plameň zhasiť. —

Divoký shon panoval v celej ulici. V oblokoch ležali ľudia ako diváci, smejúc sa. — Nikdo nemal ľútosti nad pomäteným, ktorý chcel chrániť svoj plameň.

Bol čas služieb Božích a mnohí navštevovatelia chrámu sa poberali na omšu. Aj títo ostali stáť a prizerali sa so smiechom tejto zábave.

Raniero stál hore v strmeňoch, aby chránil plameň. Vyzeral zdivočený; kukla sa mu sklzála z hlavy a bolo vidno jeho tvár vycivenú a bledú. Sviecu zodvihnul vysoko, ako len mohol. —

Celá ulica bola divoké hemženie. Aj starší ľudia začali brať podiel na tejto zábave. Ženy zavievaly ručníkmi a mužskí sa rozháňali baretami, všetci sa namáhali zhasiť sviečku. —

Raniero jazdil popred svoj dom, na ktorom bol balkón. Tam stála jeho žena, zohla sa ponad zábradlie, vytrhla mu sviecu a ponáhľala sa s ňou do svojej izby. —

Celá tá massa ľudstva vybuchla v hlasitý smiech a jasanie plné radosti. — Ale Raniero sa zachvel v sedle a zrútil sa na zem. —

Ako tam ležal doráňaný, omdletý, — utiahly sa húfy ľudu. Nikto sa nechcel zaujať zomdletého, len jeho kôň ostal pri ňom stáť. —

Náhle sa ulica vyprázdnila, vyšla Franceska di Uberti s horiacou sviečkou v ruke z domu. Bola ešte vždy pekná, jej ťahy mali jemný výraz a jej oči boly vážne a hlboké. —

Pristúpila k Ranierovi a nahla sa nad ním. Ležal tam bez vedomia, ale náhle svetlo padlo na jeho tvár, pohnul sa a zodvihnul sa, tak sa videlo, ako by stál celkom v kúzle svetla sviece. — Keď Franceska videla, že je zasa pri povedomí, hovorila mu: „Tu máš sviecu, ja som ti ju vytrhla z ruky, lebo som videla, ako veľmi ti na nej záleží, aby si ju zacho-

val horiacu. — Nevedela som, ako by si ju na iný spôsob mohol zachrániť.“ —

Raniero sa pri páde s koňa veľmi doráňal a do-driapal. Ale teraz ho už nič v stave nebolo zdržať. Vystrel sa, pomaly chcel ísť, ale sa sklátil a bol by temer padnul. Potom sa pokúsil sadnúť na koňa. Franceska mu pri tom pomáhala. „Kde chceš ísť?“ spýtala sa ho, — keď zasa sedel v sedle. — „Chcem ísť k dómu.“ — „Tak ťa odprevadím,“ hovorí ona, „lebo ja chcem ísť na omšu.“ Chytila koňa za kantár a viedla po ulici. —

Franceska poznala Raniera, ale on nevedel, kto je ona, lebo si nedoprial času a pokoja, aby ju pozoroval, neprestajne hľadel len na plameň sviece. —

Po celej ceste mlčali. Raniero hľadel len na plameň svojej sviece a rozjímal, aby ho vedel zachrániť ešte v týchto posledných okamihoch. Ale Franceska nevedela prehovoriť ani slova, cítiac v srdci, že nechce jasno počuť to, čoho sa obávala. —

Mohla len tušiť, že Raniero vrátil sa domov ako pomätený; ale hoci bola temer presvedčená o tom, radšej nechcela s ním o tom hovoriť, aby o tom nebola cele uistená. —

Dal sa dopraviť k sakrestii, sišiel s koňa a ďakoval Franceske za jej pomoc, — ale na ňu predsa ešte nepozrel, ale pozeral len na plameň sviece, potom vstúpil samotný do sakrestie a vyhľadal kňazov.

Franceska šla do kostola, bolo to vo Veľký Piatok veľkonočného týždňa a na znamenie smútku byly všetky sviece nezažaté. —

Franceska cítila, že teraz už každá iskrička nádeje, ktorá ešte v jej srdci svietila, zhasla.

V chráme panovala sviatočná nálada. — Mnoho kňazov stálo pred oltármi. — V chóre sedeli všetci kanonici, v čele ich sám biskup. —

Po malej chvíli spozorovala Franceska, že medzi kňazmi badať isté vzrušenie. — Temer všetci, ktorí neslúžili s ostatnými omše, sa zodvihli a odišli do sakrestie. — Konečne vošiel za nimi sám biskup. —

Keď sa omša zakončila, vstúpil kňaz do chóru a hovoril shromaždenému sboru: Raniero di Ranieri doniesol z Jeruzalema do Florencie svätý oheň. — Rozprával, čo tento rytier cestou všetko pretrpel a prekonal. A oslavoval ho do najvyššej miery.

S obdivom počúval shromaždený sbor jeho reči. — Franceska ešte nikdy neprežila hodiny tak plnej šťastia. — „Ach, Bože, to je viac šťastia, ako uniesť vládzem“, šeptala si s hlbokým vzdychom. —

Kňaz hovoril dlho a oduševnene. — Konečne zvolal mohutným hlasom: „Mohlo by sa vám vidieť malicherným, že jedna horiaca svieca bola donesená do Florencie. — Ale ja vám hovorím: Modlite sa k Bohu, aby požehnal Florencii mnoho nosičov večného ohňa. — Potom príde naše mesto k veľkej moci a bude najpožehnanejším medzi všetkými mestami. —

Keď kňaz dokončil reč, boly na široko otvorené hlavné portále dómu a dnu tiahla procesia, akú bolo možné v náhlosti sriadiť.

Kanonici a mníši, kňazi kráčali postrednou chodbou chrámu k hlavnému oltáru. — Celkom posledný šiel biskup a po boku jeho šiel Raniero v tom istom plášti, ktorý nosil na celej pútnickej svojej ceste.

Ale ako Raniero prekročil prah chrámu, vstal istý stavec a kráčal mu v ústrety. Bol to Addo, otec známeho tovariša z továrne Ranierovej, ktorý sa bol preňho obesil. —

Keď tento človek zastal pred Ranierom a pred biskupom, poklonil sa pred obidvoma a hovorí hlasom tak povýšeným, že ho všetci mohli počuť:

„Je to veľkolepá vec pre Florenciu, že Raniero prišiel z Jeruzalema so svätým ohňom. — Nepočuli sme o tom dosiaľ nikdy, preto by mohli niektorí povstať a povedať, že je to nemožné. — Preto prosím, osvedčiť pred celým sborom, aké dôkazy doniesol a akých svedkov má Raniero, ktorí by vierohodne osvedčili, že tento oheň bol zapálený skutočne v Jeruzaleme.“ —

Keď Raniero tieto slová počul, hovoril: „Tak mi pomáhaj Boh! Ako by som ja mohol svedkov predviesť? Ja som sám túto púť podujal, musely by sem prísť púšte a samoty, aby svedectvo vydaly za mňa.“

„Raniero je tak slovutný čestný rytier,“ hovorí biskup „a my mu všetci veríme na slovo. —“

„Veď Raniero mohol sám očakávať, že v tomto ohľade môžu vzniknúť pochybnosti,“ odpovedá Addo. „Veď on snáď samotný ani nejazdil, teda budú môcť svedčiť zaňho jeho mladé pážatá.“

Tu pribehla Franceska degli Uberti z húfu k nemu a volá: „Načo potrebuje svedkov? Všetky ženy florentinské chcú složiť prisahu, že Raniero hovorí pravdu.“

Raniero sa usmial a jeho tvár zajasala na okamih. — Ale potom odvrátil svoj zrak a svoje myšlienky zasa k plameňu sviece. —

Tu povstala veľká trma-vrma v chráme. Niektorí hovorili, že Raniero nesmie zažať sviece na oltári, kým jeho vec nie je dokázaná. — K týmto protivníkom sa pridružili jeho bývalí nepriatelia.

Tu sa pozdvihnul Jacopo degli Uberti a hovoril v prospech Ranierov: „Ja myslím, že všetci vedia, že medzi mnou a mojím zaťom nebolo veľké priateľstvo, ale teraz chcem ja a moji synovia sa zaňho zaručiť. — My mu veríme, že vykonal tento významný skutok a chápeme, že niekto, kto vykonať vedel a uskutočniť takéto podujatie, je muž opatrný, rozvažitý a šlachetne smýšľajúci a my ho po tomto všetkom s radosťou prijmemo do svojho kruhu.“ —

Ale Addo a mnohí iní nemali v úmysle Ranierovi vrele vyžiadaneého štastia dopriať. — Shromáždili sa tedy do ľustého húfu a dalo sa ľahko predvídať, že sa nevzdajú svojej požiadavky. —

Raniero pochopil, že ak by prišlo k boju, tamti budú nebezpeční predovšetkým plameňu. — Kým svoj pohľad stále opieral na svojich nepriateľov, zdvihol sviecu tak vysoko, ako len mohol. — Vyzeral do smrti unavený a bledý. — Bolo poznať na ňom, že predsa len porážku očakáva, hoci si umienil, že

dľa možnosti vydrží. — Čože mu osoží, keď mu aj bude dovolené plameň zažať. Addove slová mu zadaly smrteľnú ranu. — Keď bola pochybnosť raz zobudená, bude sa už rozširovať a bude silnieť. — Videlo sa mu, ako by Addo už bol zahatil jeho plameň navždy. —

Malý vtáčik vletel prez veľké otvorené portále dnu do chrámu, — vletel práve smerom na sviecu Ranierovu, ktorý ju nestihnul dost rýchle stiahnuť. Vtáča narazilo na ňu a zhasilo plameň. — Ranierovo rameno skleslo a slzy mu zaperlily v očiach. — Ale v prvom okamihu pocítil predsa isté obľahčenie. „Je to predsa lepšie, ako keby ľudia boli zničili tento plameň.“ —

Malé vtáčatko pokračovalo v letu v chráme, trepotalo krýdelkami sem a tam blúdiac, ako robievajú vtáčky, keď sa dostali do zavretého priestoru. —

Zrazu zahučal hlasný krik chrámom: „Vtáča horí, svätý plameň sviece zažal jeho krýdla.“ —

Malé vtáča pištalo prestrašené, poletovalo pod vysokým klenutím niekoľko okamihov, ako poletujúci plameň, potom kleslo rýchle dolu a padlo na oltár Madonny. —

Ale v tom okamihu stál Raniero pred oltárom. — Prelomil si cestu pomedzi húfy, nič ho nebolo v stave zastaviť a na plameňoch, ktoré zničili krýdelká vtáčatu, zažal sviece oltára Madonny. —

Tu pozdvihнул biskup berlu a zvolal: „Hospodin to chce, Hospodin vydal svedoctvo o ňom.“ — A všetok ľud v chráme, jeho priatelia ako aj jeho

protivníci zabudli svoje pochybnosti, ako aj svoj úžas. —

Týmto divom Božím oduševnení zvolali: „Hospodin to chcel, Hospodin vydal svedoctvo o ňom.“ —

O Ranierovi dostačí len toľko povedať, že od tohto času žil dlho šťastne vo veľkej vážnosti. Bol opatrný rozvažitý a milosrdný. — Ale ľud vo Florencii ho vždy menoval len Pazzo di Raniero na pamiatku, že ho voľakedy vyhlásili za pomäteného. — A toto sa stalo pre neho čestným titulom; stal sa pratcom šľachtického rodu, ktorý prijal meno Pazzo a až do dnešného dňa sa tak menuje.

Ďalej možno ešte spomenúť, že sa stalo vo Florencii zvykom, na Veľký Piatok zasvätiť slávnosť, ktorá bola určená na pamiatku návratu Ranierovho domov so svätým ohňom z Jeruzalema, — pri ktorej vždy pustili umelého vtáčka, aby lietal horiac prez dom. — Aj tohto roku ju iste slávili týmto spôsobom, ak sa nestala nejaká zmena v najnovšom čase. —

Ale či je pravda, ako mnohí myslia, že nosičia svätého plameňa, ktorí vo Florencii žili a toto mesto pozdvihli za jedno z najnádhernejších na zemi, volili si Raniera za svoj vzor a následkom toho si nadobudli zmužilosti obetovať sa, trpeť, vytrvať, o tom budeme mlčať.

Lebo aké účinky vyvolalo to svetlo, ktoré vo veku veľkej tmy vyšlo z Jeruzalema, to sa nedá ani premerať ani vyúčtovať. —

OBSAH:

	Strana
1. Svätá noc	3
2. Cisárovo zjavenie	11
3. Studňa mudrcov	19
4. Dieťaťko betlehemské	30
5. Útek do Egypta	56
6. V Nazarete	64
7. V chráme Jeruzalemskom	70
8. Ručník svätej Veroniky	87
9. Červienka	145
10. Spasiteľ náš a svätý Peter	154
11. Plameň sviece z hrobu nášho Spasiteľa	166